

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра економічного аналізу і фінансів

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ
**«РИНОК ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ ТА БЕЗРОБІТТЯ ЄС:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

23-24 квітня 2025 року

Дніпро

ББК 65.9 (4 Укр) 26
УДК 336

Ринок фінансових інновацій та безробіття ЄС: тенденції, виклики та перспективи / Матеріали міжнародної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців (Дніпро, 23-24 квітня 2025 року). – Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2025. – С. 106.

Матеріали міжнародної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців висвітлюють сучасні проблеми фінансової теорії та практики.

Конференцію проведено в рамках реалізації проєкту ERASMUS Jean Monnet LS: EU Market of Financial Innovations and Unemployment in Financial Sector.

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them".

Відповідальні за випуск: Мусаєва Нігар Муган кизи, Федорова Оксана Геннадіївна - асистенти кафедри ЕАФ.

За стиль, редакцію та достовірність поданих матеріалів студентської наукової конференції несуть відповідальність їх автори.

Усі права застережені. Розповсюдження і тиражувати матеріали студентської наукової конференції без офіційного дозволу авторів заборонено.

ЗМІСТ

С.

**Секція 1. Фінансові технології та інновації в банківській сфері:
виклики сьогодення**

<i>Билим М.В.</i>	Методичні підходи до аналізу фінансової діяльності комерційного банку	5
<i>Ворошило Т.Д.</i>	Аналіз операцій комерційних банків на валютному ринку під час воєнного стану в Україні	7
<i>Гнеуш А.В.</i>	Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку	9
<i>Горячева В.Р.</i>	Депозитна політика банків України на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	11
<i>Гусейнова А.Ш. кизи</i>	Забезпечення банківської безпеки в умовах цифрової трансформації: виклики та перспективи	13
<i>Келембет Д.О.</i>	Ефективність банківської системи та методи її оцінки в сучасних умовах	15
<i>Корнєєва В.В.</i>	Фінансові технології та інновації в банківській сфері: виклики сьогодні	17
<i>Лукашевичюс А.А.</i>	Планування кредитних ресурсів комерційного банку (на прикладі АТ "АКЦЕНТ-БАНК")	19
<i>Маковецька А.Ю.</i>	Банківська система України: елементи, функції та потенціал у забезпеченні економічного зростання	21
<i>Матейко О.М.</i>	Інноваційні механізми розвитку «зелених» банківських продуктів	23
<i>Орловський І.Є.</i>	Вплив динаміки облікової ставки НБУ на розвиток банківського кредитування в Україні	25
<i>Патока В.О.</i>	Сутність банківських систем	27
<i>Путько А.О.</i>	Формування кредитної політики комерційного банку в сучасних умовах	29
<i>Сотніков В.А.</i>	Вплив грошово-кредитної політики на адаптацію банків до сучасних фінансових технологій та інновацій	31
<i>Яковунець К.В.</i>	Грошово-кредитна політика: сучасний досвід України	33

**Секція 2. Фінансові технології та інструменти розвитку бізнесу
у післявоєнних умовах**

<i>Антіпова І.А.</i>	Fintech і ресурси розвитку бізнесу	35
<i>Бережна А.В.</i>	Роль аналізу фінансового стану виробничих підприємств у сучасних умовах господарювання	37
<i>Голобородько К.О.</i>	Фінансове планування діяльності сучасного підприємства	39
<i>Гончарук Д.О.</i>	Сталий розвиток ринку праці в умовах технологічних трансформацій	41
<i>Демченко Д.Г.</i>	Оптимізація інструментів розвитку бізнесу для стратегічного зростання капіталу підприємства	43
<i>Диченко Л.С.</i>	Фондовий ринок України: перспективи для інвесторів у післявоєнний період	45
<i>Карета Ю.О.</i>	Економічна сутність інвестицій та їх класифікація	47
<i>Костюченко Д.М.</i>	Перспективи розвитку фінансового забезпечення агропромислового комплексу України	49
<i>Красовський Р.Б.</i>	Сутність прибутку та його значення для підприємства	51
<i>Кучмій А.О.</i>	Особливості планування руху грошових потоків підприємства під впливом війни	53

<i>Любимова В.В.</i>	Зелені інвестиції для стимулювання економічного зростання та створення робочих місць у Європі	55
<i>Моторіна Г.А.</i>	Сутність витрат підприємства	57
<i>Нікітіч М.О.</i>	Організація іпотечного кредитування в умовах воєнного стану	59
<i>Нортенко О.В.</i>	Методичні основи обліку витрат за місцями та центрами відповідальності	61
<i>Печатнов Р.О.</i>	Покращення фінансового стану агропромислових підприємств України	63
<i>Плохотнюк Д.Є.</i>	Чинники впливу на формування витрат підприємства: фінансовий аспект	65
<i>Семениха С.М.</i>	Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: методичний аспект	67
<i>Тарасюк К.М.</i>	Оптимізація собівартості продукції за допомогою сучасних FinTech-рішень	69
<i>Тарновик А.О.</i>	Сутність та складові кредитного портфеля банку	71
<i>Тиханська М.С.</i>	Теоретичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства	73
<i>Троценко Р.О.</i>	Роль фінансового прогнозування у роботі підприємства	75
<i>Феленко В.П.</i>	Фінансові технології та інновації в банківській сфері: виклики сьогодення	77
<i>Шаповал Т.О.</i>	Проблеми й шляхи зміцнення фінансового стану промислових підприємств України в умовах війни	79
<i>Шинковський Д.О.</i>	Сценарне прогнозування резервів чистого прибутку підприємства на основі моделі Dupont	81
<i>Шмигора Ю.Р.</i>	Теоретичні підходи до визначення прибутку як основного фінансового показника діяльності підприємства	83
<i>Явтушенко М.О.</i>	Роль оборотних активів у діяльності підприємства	85

Секція 3. Цифровізація публічних фінансів у забезпеченні сталого розвитку

<i>Диченко Л.С.</i>	Забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану	87
<i>Романішина Ю.І.</i>	Сучасні інструменти грошово-кредитної політики ЄЦБ в умовах глобальних фінансових змін: уроки для України	89
<i>Савченко В.Ю.</i>	Конкуренція як фактор зміцнення безпеки підприємств в умовах воєнного стану	91
<i>Самодай Р.М.</i>	Бюджетна система України: проблемні питання та тенденції розвитку в сучасних умовах	93
<i>Сухина Є.С.</i>	Інформаційна безпека бізнесу України в сучасних умовах : огляд тенденцій	95

Секція 4. Розвиток крипто валют і блокчейн та майбутнє фінансових систем

<i>Заїченко Ю.П.</i>	Розвиток крипто валют і блокчейн та майбутнє фінансових систем	97
<i>Макурін А.А.</i>	Прогноз розвитку цифрових активів та криптовалют до 2030 року	99
<i>Романішина Ю.І.</i>	Монетарна політика в умовах цифрової економіки: виклики та можливості для України	101
<i>Самодай Р.М.</i>	Блокчейн як об'єкт та інструмент інвестування: переваги та ризики	103

Секція 5. Сталий розвиток ринку праці: вплив технологій та інновацій

<i>Асанов О.О.</i>	Інвестиційні проекти та стартапи	105
--------------------	----------------------------------	-----

Секція 1

Фінансові технології та інновації в банківській сфері: виклики сьогодення

Билим М.В., ст. гр. 072-21-1

науковий керівник: ст. викл. Горяча О.І.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Аналіз фінансової діяльності комерційних банків є ключовим інструментом оцінки їх фінансової стійкості, платоспроможності та здатності ефективно функціонувати в умовах воєнного стану в Україні. Його результати мають значення як для внутрішніх стейкхолдерів банку, так і для зовнішнього регуляторного контролю. Методологічна основа аналізу включає нормативно визначені підходи, закріплені в чинному законодавстві, і науково обґрунтовані методики, що враховують специфіку банківської діяльності, рівень ризиків та динаміку основних фінансових показників. Водночас, актуальним залишається завдання визначити найбільш ефективні методики аналізу фінансової діяльності банку, що забезпечують комплексне, достовірне та адаптивне до змін в умовах воєнного часу оцінювання його поточного стану і дають основу для планування подальшого розвитку.

Проблемі визначення методичних підходів до аналізу діяльності комерційних банків присвячено значну кількість наукових досліджень, зокрема роботи: Рибалко А.С., Зайцева О.В., Пась Я.І.

У роботі Рибалко А.С. та Зайцева О.В. обґрунтовано доцільність застосування трьох груп методів аналізу фінансових результатів банківських установ: коефіцієнтного аналізу (оцінює фінансову стійкість через показники платоспроможності, ліквідності та рентабельності), рейтингових методів (CAMELS, CAMEO, PATROL — визначають надійність банку за сукупністю параметрів), а також математично-статистичних методів (SEER Rating, SCOR, Bank Calculator – OCC – забезпечують кількісну оцінку і прогнозування). Комплексне застосування цих методів сприяє формуванню об'єктивної оцінки ефективності функціонування банку. [1].

Дослідження Пась Я.І. акцентує увагу на доцільності застосування коефіцієнтного аналізу для оцінювання результативності діяльності банківських установ. Зокрема, автор пропонує використовувати такі показники, як рентабельність активів (ROA), рентабельність капіталу (ROE), чиста процентна маржа, співвідношення операційних витрат до доходів (CIR), а також рівень чистого прибутку. Використання зазначених коефіцієнтів забезпечує комплексну характеристику ефективності функціонування банківської установи [2].

На нормативно-правовому рівні аналіз стану фінансової діяльності комерційних банків в Україні регламентується Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління НБУ від 28.08.2001 №368. Цей документ визначає основні параметри для аналізу фінансової діяльності банків, що здійснюється з використанням системи пруденційних нормативів.

Методичний підхід, закладений в Інструкції, базується на моніторингу ключових показників, які характеризують рівень капіталізації, ризиковості та ліквідності банку. Центральне місце в цьому процесі займає оцінка регулятивного капіталу та його відповідність встановленим законом мінімальним вимогам.

Аналіз капіталу охоплює розрахунок таких нормативів: мінімального розміру регулятивного капіталу ($H1$), достатності регулятивного капіталу (H_{PK}), а також нормативу достатності капіталу 1 рівня (H_{K1}) та достатності основного капіталу 1 рівня (H_{OK1}). Це дає змогу оцінити здатність банку керувати ризиками та виконувати свої зобов'язання.

До складу нормативів ліквідності також входять коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{BB}), коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами (LCR_{IB}), а також коефіцієнт чистого стабільного фінансування ($NSFR$). Ці показники дозволяють здійснювати глибшу оцінку здатності банку забезпечувати виконання короткострокових і довгострокових зобов'язань у контексті валютної структури активів і пасивів, а також забезпечення стабільності фінансування.

Окрему увагу приділено нормативам кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента ($H7$), великих кредитних ризиків ($H8$), максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами ($H9$). Такі показники запобігають надмірній концентрації ризиків.

Крім того, Інструкція встановлює нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою ($H11$), а також загальної суми інвестування ($H12$). Їх мета — обмеження ризиків, пов'язаних з вкладенням у фінансові інструменти, що можуть не відповідати критеріям ліквідності або надійності [3].

Перевага нормативно-правового підходу полягає у чіткості критеріїв, систематичності аналізу та оперативності виявлення проблемних тенденцій. Це створює передумови для ефективного регулювання з боку Національного банку України та сприяє стабілізації діяльності банківського сектору загалом. Проте, розуміння результатів фінансової діяльності банку за окремими напрямками діяльності потребує більш детального коефіцієнтного аналізу, що формується на підставі фінансової звітності комерційного банку.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження виявлено, що для розуміння деталізованої інформації про результати фінансової діяльності комерційного банку доцільно використовувати методичні підходи, засновані на коефіцієнтному аналізі, математично-статистичних методах і нормативно-правовому підході, що ґрунтується на розрахунку системи відповідних пруденційних нормативів. Комплексне використання зазначених підходів допоможе сформувати детальні висновки про результати діяльності комерційного банку, що є основою для планування його подальшого розвитку.

Список літератури:

1. Рибалко А. С., Зайцев О. В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. Економіка та суспільство. 2020. Випуск 21. С.114–122.
2. Пась Я. І. Основні показники ефективності управління розвитком банківського бізнесу в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2021. № 43. С. 72–80. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/751/728>
3. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Нац. банку України від 28.08.2001 № 368 : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 16.04.2025).

*Ворошило Т.Д., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: ст. викл. Горяча О.І.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах воєнного стану, запровадженого в Україні у зв'язку з повномасштабною агресією російської федерації, діяльність комерційних банків на валютному ринку зазнала кардинальних трансформацій — як в аспекті регуляторного тиску, так і в контексті попиту клієнтів на валютні послуги. З метою стабілізації фінансового ринку НБУ запровадив жорсткі обмеження на валютні операції, а також інтервенції для утримання стабільного обмінного курсу. У таких умовах особливої уваги потребує аналіз того, як банки адаптували свої валютні операції до нових реалій: тимчасових обмежень на купівлю/продаж валюти, змін у процедурі зовнішньоекономічних розрахунків та нових механізмів хеджування ризиків. У цьому контексті важливо комплексно проаналізувати фінансові наслідки зовнішніх факторів і внутрішніх рішень комерційних банків щодо структури і обсягів забезпечених клієнтам необхідних валютних операцій та, одночасно, дотримання нормативних вимог і відновлення фінансової стійкості.

Банк надає фізичним та юридичним особам послуги з торгівлі валютними цінностями у готівковій формі та безготівковій формі з одночасним зарахуванням валютних цінностей на їхні рахунки відповідно до Закону України "Про валюту і валютні операції". [1] Валютні операції — це банківські операції, пов'язані з купівлею, продажем, обміном, переказом, зберіганням іноземної валюти, а також з обслуговуванням зовнішньоекономічної діяльності клієнтів. До них належать також операції з кредитування у валюті, валютні депозити, валютні фінансові інструменти, та інші розрахунки, що здійснюються в іноземній валюті. Банки надають банківські та інші фінансові послуги, якщо вони є валютними операціями, на підставі банківської ліцензії. [2] Банки можуть виступати як посередниками між покупцями і продавцями валюти, так і інвесторами у валютні інструменти, кредиторами чи позичальниками у міжнародному фінансовому середовищі.

Суттєвою складовою аналізу операцій комерційних банків на валютному ринку є визначення впливу структури і обсягу відповідних операцій на прибутковість банку у визначений період. В процесі дослідження виявлено, що основними джерелами доходів комерційних банків від валютних операцій є: маржа між курсами купівлі-продажу іноземної валюти; комісійні за конверсійні операції та міжнародні перекази; доходи від валютного кредитування; інвестиційний дохід від операцій із валютними інструментами; прибутки від хеджування та деривативів у валютній формі. [3] Ці джерела формують частину операційного доходу банків. При цьому, також важливо враховувати вплив ризиковості валютних операцій в умовах воєнного стану в Україні, а саме зростання курсових ризиків через значну волатильність валютного ринку; підвищення ризику ліквідності через додаткові валютні обмеження; регуляторні ризики у зв'язку з вимушеними змінами правил проведення валютних операцій; активізація операційних ризиків, включаючи кіберзагрози та перебої у зв'язку, і контрагентських ризиків через нестабільність ділових партнерів.

Вимушена активізація регуляторного ризику має неоднозначний вплив на результати діяльності банку на валютному ринку під час дії воєнного стану, і має бути врахована при формуванні результатів аналізу фінансової діяльності банків протягом визначеного періоду. Основними регуляторами діяльності банків на валютному ринку є Національний банк України і Кабінет Міністрів України, які протягом визначеного періоду запровадили додаткові дії для стабілізації діяльності банківської системи, як то: встановлення фіксованого офіційного курсу гривні до долара США; запровадження обмежень на купівлю іноземної валюти за окремими напрямками; нові правила для валютних переказів населенням і бізнесом.

На шляху визначення напрямів планування валютних операцій комерційних банків як інструменту забезпечення фінансової стійкості і конкурентоспроможності банківської установи під час дослідження сформульовано наступні:

- 1) збільшення обсягів валютних операцій, що становлять суттєву частину в операційному доході банку;
- 2) нарощування обсягів валютних операцій, що забезпечують зовнішньоекономічну діяльність клієнтів банку;
- 3) диверсифікація фінансових послуг через комплексне застосування можливостей валютних операцій;
- 4) управління валютною позицією та мінімізація валютних ризиків;
- 5) подальша інтеграція в міжнародну фінансову систему.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що валютні операції займають важливе місце в діяльності комерційних банків, забезпечуючи їх міжнародну інтеграцію, прибутковість та конкурентоспроможність. Вони сприяють формуванню доходів банків, виконують функції обслуговування зовнішньоекономічної діяльності клієнтів, є інструментом хеджування валютних ризиків. Поточний стан валютного ринку України потребує від банків високого рівня гнучкості, технологічного розвитку та здатності до швидкої адаптації в умовах змін нормативно-правової бази і ринкових умов. Особливої актуальності набуває вдосконалення системи управління валютною позицією та ризиками, а також підвищення рівня прозорості валютних операцій у контексті глобальних викликів і загроз.

Список літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
3. ПриватБанк. Фінансова звітність. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

Гнеуш А.В., ст. гр. 072-23-1

науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.

ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Сучасний стан банківської системи України є важливим аспектом економічного розвитку країни. Умови глобалізації, зміна фінансових технологій та економічні виклики, такі як війна, інфляція та криза довіри, змушують аналізувати тенденції розвитку банківської системи для покращення її функціонування. Після кризи 2014-2015 років Національний банк України здійснив значні кроки для стабілізації фінансової системи, закрити проблемні банки та запровадив міжнародні стандарти регулювання. Сьогодні система має достатню капіталізацію, що дозволяє їй працювати навіть в умовах невизначеності.

Банківська система України складається з Національного банку, комерційних банків та небанківських фінансових установ. Центральний банк відповідає за монетарну політику, регулювання банківської діяльності та забезпечення фінансової стабільності. Комерційні банки надають широкий спектр послуг: кредитування, депозити, валютні операції та платіжні послуги. Небанківські установи, такі як фінансові компанії, страхові фірми та лізингові організації, доповнюють фінансовий сектор. Технологічний прогрес активно впливає на банківську систему. Впровадження безготівкових операцій, мобільних платіжних систем та інноваційних технологій, таких як блокчейн і штучний інтелект, покращує якість послуг. Фінтех-компанії розробляють нові платформи, що роблять фінансові послуги доступнішими. Однак процес цифровізації має свої виклики, зокрема цифрову нерівність та необхідність підвищення кібербезпеки. В умовах повномасштабної війни банківська система зазнала значних труднощів через руйнування інфраструктури, валютні обмеження та зростання кредитних ризиків. Крім того, зниження економічної активності та відтік капіталу створили додатковий тиск на фінансові установи. Для подолання наслідків кризи потрібна підтримка держави та реформи в сфері кібербезпеки. Важливо також впроваджувати сучасні технології для забезпечення безперебійної роботи банків та захисту даних клієнтів. Перспективи розвитку банківської системи України пов'язані з цифровізацією, залученням іноземного капіталу та адаптацією до європейських стандартів. Важливим є підвищення фінансової грамотності населення та боротьба з корупцією. Інтеграція новітніх технологій, співпраця з міжнародними організаціями та реформи законодавства допоможуть зміцнити фінансову стабільність та сприяти економічному зростанню. Адаптація до нових економічних умов, зокрема зміни в попиті на банківські продукти та послуги, стане важливим аспектом для підтримки конкурентоспроможності. Успішний розвиток банківських систем у майбутньому вимагатиме комплексного підходу, що поєднує технологічні інновації та адаптацію до змінюваного середовища. Забезпечення кібербезпеки через інвестування в технології захисту даних і навчання персоналу є важливим кроком. У майбутньому банківські системи повинні продовжувати еволюціонувати в умовах швидких змін у технологічному середовищі та глобальних викликів. Ці виклики вимагають від банківських установ гнучкості та

інноваційності. Одним із ключових факторів стабільності банківської системи є підвищення рівня довіри населення до фінансових установ. Це можливо через прозорість операцій, дотримання принципів корпоративного управління та захист прав споживачів. Довіра до банків формується не лише через надійність фінансових послуг, але й через доступність інформації про діяльність банків, їхні результати та ризики. У цьому контексті важливим є роль Національного банку України як регулятора, який забезпечує контроль за дотриманням банками нормативних вимог та надає інформацію про стан фінансового сектора. Крім того, в умовах сучасної економіки все більшої актуальності набуває тема сталого розвитку та соціальної відповідальності банківських установ. Банки можуть відігравати ключову роль у підтримці екологічних проєктів, соціальних ініціатив та малих та середніх підприємств. Це не лише допомагає розвивати економіку, але й підвищує імідж самих банків, залучаючи нових клієнтів та інвесторів. Також важливим є розвиток інклюзивних фінансових послуг, які дають можливість широким верствам населення отримувати доступ до фінансових продуктів, зокрема через цифрові платформи. Економічна нестабільність, яка є характерною рисою сучасного світу, змушує банківські установи шукати нові моделі діяльності, які б враховували мінливість ринкових умов. Наприклад, розвиток мікрокредитування, фінансування стартапів та підтримка інноваційних проєктів стають важливими напрямками для банків. Це допомагає не лише розширювати клієнтську базу, але й стимулювати економічне зростання. Проте такі ініціативи потребують ретельного аналізу ризиків та впровадження інструментів для їх мінімізації. Нарешті, важливо зазначити, що майбутнє банківської системи України тісно пов'язане з інтеграцією країни в глобальну фінансову систему. Це передбачає не лише відкриття ринків для іноземних інвесторів, але й впровадження міжнародних стандартів та практик. Співпраця з організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, допомагає Україні отримувати експертну підтримку та фінансування для реформування фінансового сектора. Разом із тим, внутрішні реформи, такі як дерегуляція, спрощення процедур та підвищення ефективності судової системи, є необхідними для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Таким чином, банківська система України знаходиться на етапі трансформації, де технологічні інновації, регуляторні зміни та соціально-економічні виклики формують її майбутнє. Для забезпечення сталого розвитку потрібен баланс між інноваціями та стабільністю, між глобальними трендами та локальними потребами. Успішна реалізація цих завдань залежить від спільних зусиль держави, банківського сектору та суспільства.

Список літератури:

1. Національний банк України. (2024). [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Назар Демчишак, Роман Лоїк, Анастасія Лоїк. Розвиток цифрових технологій у банківській системі України: інновації в кредитуванні, ризики та перспективи // Економіка та суспільство [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3714>
3. Європейський центральний банк. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ecb.europa.eu/>

Горячева В.Р., ст. гр. 072-213-1
науковий керівник: к.т.н., доцент каф. ЕАФ Штефан Н.М.
НТУ «Дніпровська Політехніка»
кафедра економічного аналізу і фінансів

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ ПРИВАТБАНК

Банківська система є одним із ключових елементів економіки країни, тому ефективність роботи банків сьогодні є особливо важливим питанням. Комерційні банки акумулюють тимчасово фінансові ресурси із подальшим їх перетворенням на інвестиційний капітал, здійснюючи операції кредитування, інвестування та інші фінансові послуги. Це забезпечує економіку додатковими ресурсами. Серед учасників фінансово-господарської діяльності комерційні банки повинні вміти своєчасно прогнозувати зміни в економічній кон'юнктурі та швидко і гнучко реагувати на будь-які коливання на фінансовому ринку.

Одним із провідних представників банківського сектору є АТ КБ «ПриватБанк», який характеризується широкою мережею відділень та значною клієнтською базою. Саме тому дослідження депозитної політики на прикладі цієї установи дозволяє проаналізувати практичні аспекти формування й реалізації ефективних механізмів залучення коштів населення та бізнесу.

Залучені кошти, зокрема депозити фізичних осіб та суб'єктів господарювання, становлять основу ресурсної бази вітчизняних банків. Головною метою проведення депозитних операцій є мобілізація фінансових ресурсів для подальшого здійснення активних операцій та підтримання належного рівня ліквідності банківської установи. Упродовж останніх десяти років обсяги депозитних вкладень в українських банках демонстрували позитивну динаміку. Водночас упродовж останніх років темпи зростання уповільнилися, що пов'язано зі зниженням довіри вкладників до банківської системи. У зв'язку з цим зростає значення депозитних коштів у структурі банківських ресурсів та необхідність удосконалення депозитної політики банків.

Депозитний рахунок – це будь-який відкритий рахунок для певного клієнта в банку, на якому зберігаються його грошові кошти. Перевагою депозитного рахунка є дохід, який приносить такий рахунок, а недоліком є те, що депозит приносить дохід нижчий порівняно з тим, який приносить звичайний капітал. При цьому депозитний вклад розглядається як сума грошових коштів в готівковій або безготівковій формі, у валюті України чи в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України й умов договору [3].

Депозитна діяльність комерційного банку «ПриватБанк» у розрізі 2022-2024 рр. представлена на рис. 1.1.

На підставі аналітичних даних спостерігається позитивна динаміка збільшення кількості поточних розрахункових рахунків, відкритих у «ПриватБанку» як фізичними, так і юридичними особами. Банк пропонує широкий спектр депозитних послуг, які відповідають потребам різних категорій клієнтів.

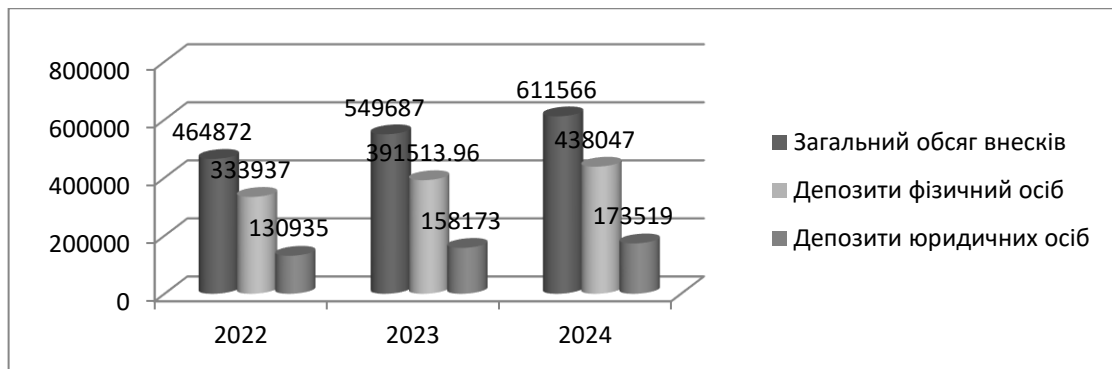

Рис. 1.1 – Депозитна діяльність комерційного банку «ПриватБанк», млн. грн [2]

Основні види депозитних послуг включають:

1. Звичайні депозити: клієнти можуть розміщувати свої кошти на певний термін з певною процентною ставкою. Цей вид депозитів є найбільш поширеним.
2. Депозити з можливістю поповнення та вилучення: ці депозити дозволяють клієнтам поповнювати або вилучати кошти з депозиту на протязі визначеного періоду. Вони надають більшу гнучкість та зручність для клієнтів, які потребують доступу до своїх коштів.
3. Депозити зі спеціальними умовами: це депозити, які пропонуються за спеціальними умовами або привілеями для певних категорій клієнтів, наприклад, VIP-клієнтів або підприємств.

Пропозиції «ПриватБанку» у національній валюті відображені у табл. 1.1.

Таблиця 1.12 – Умови за депозитами «ПриватБанку» в гривні у 2024 р.[1]

Назва депозиту	Можливість поповнення	Виплата відсотків	Термін (міс.)	Ставки	
				Без довгострокового закриття	З довгостроковим закриттям
Стандарт	Так	Щомісяця	18 та 24, 10-12, 6-9, 4 та 5, 3, 1 та 2	10% 10% 9% 11% 2,5% -	- 7,5% 6,5% 5,5% 2,5% 2,5%
Джуніор	Так	Щорічно в кінці терміну	12	-	8,5%
Слава Героям	Так	Щомісяця	12	-	13,5%
Приват-вклад	Так	Щомісяця	12	-	2,5%
Послуга «Скарбничка»	Так	При поверненні	12	-	7,5%

АТ КБ «ПриватБанк» пропонує різноманітні депозитні продукти з можливістю поповнення, різними строками та ставками. Депозит «Стандарт» є найбільш гнучким, тоді як інші, як-от «Джуніор» чи «Слава Героям», орієнтовані на окремі категорії клієнтів. Загалом, депозитна політика банку враховує потреби різних клієнтів та спрямована на максимальне залучення коштів.

Список літератури:

1. Депозити в ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua/depozit>
2. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк» URL: <https://privatbank.ua/about>
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.20 р. № 1349-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

*Гусейнова А.Ш. кизи., ст. гр. 072-21з-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації банківський сектор зазнає суттєвих змін, що супроводжуються масштабним впровадженням фінансових технологій, автоматизацією процесів, використанням штучного інтелекту. Україна, як держава з розвиненою інфраструктурою безготівкових розрахунків та одним із найактивніших впроваджувачів цифрових послуг, перебуває серед лідерів у темпах диджиталізації фінансової сфери. Однак, цифровізація не лише відкриває нові можливості, а й створює численні ризики, пов'язані з безпекою даних, вразливістю інформаційної інфраструктури, зростанням кількості кібератак та фінансового шахрайства. У 2022–2023 роках на тлі геополітичної та військової нестабільності Україна зазнала значного зростання кількості цілеспрямованих атак на банківську систему, включаючи фішинг, DDoS-атаки та спроби порушення роботи платіжних систем.

З огляду на це, актуальним постає питання переосмислення концепції банківської безпеки: від традиційного розуміння як захисту від фізичних загроз до багаторівневої цифрової безпеки, що охоплює технічні, організаційні, нормативні та освітні аспекти. Сучасна банківська система повинна функціонувати в умовах постійно змінюваних цифрових ризиків, що вимагає створення динамічних, гнучких і проактивних стратегій захисту. Крім того, національні банки стикаються з викликами гармонізації правового поля із міжнародними вимогами щодо захисту персональних даних, регулювання електронних платіжних систем та впровадження стандартів інформаційної безпеки. У цьому контексті, забезпечення кіберстійкості банківської інфраструктури набуває стратегічного значення не лише як засіб захисту активів і репутації банків, а й як фактор підтримки стабільності фінансової системи держави в цілому.

Таким чином, дослідження проблем та перспектив забезпечення банківської безпеки в умовах цифрової трансформації є надзвичайно актуальним як з практичної, так і з теоретичної точки зору. Воно відповідає сучасним викликам цифрової епохи, інтегрує міждисциплінарні підходи та має прикладну цінність для банківських установ, державних регуляторів, ІТ-компаній і користувачів банківських послуг.

Питання цифровізації банківських послуг та пов'язаних із цим викликів безпеки активно досліджуються в науковій літературі. Зокрема, О.І. Береславська [1] аналізує основні напрями та ефекти трансформації банківських послуг в умовах цифровізації, підкреслюючи переваги використання технологій для аналізу великих даних у розробці персоналізованих пропозицій для клієнтів. Д.М. Гладких [2] досліджує проблему забезпечення банківської безпеки держави в умовах розвитку інформаційної економіки, акцентуючи увагу на ризиках та можливостях, пов'язаних із розвитком безготівкових розрахунків та ринку криптовалют. Н.В. Трусова та І.О. Чкан [3] актуалізують проблеми кібератак на банківську систему України, обґрунтовуючи

необхідність удосконалення нормативно-правової бази для забезпечення кіберзахисту банківської системи.

Для ефективного протистояння цим загрозам банки впроваджують комплексні системи кібербезпеки, які включають багатофакторну автентифікацію, шифрування даних, регулярні аудити безпеки та навчання персоналу. Важливим є також дотримання міжнародних стандартів інформаційної безпеки, таких як ISO/IEC 27001, та співпраця з регуляторними органами для забезпечення відповідності нормативним вимогам. Однак, незважаючи на вжиті заходи, рівень кіберзагроз продовжує зростати, що вимагає постійного вдосконалення стратегій кіберзахисту та адаптації до нових викликів цифрової епохи.

Можна сформулювати низку рекомендацій щодо підвищення рівня банківської безпеки в умовах цифрової трансформації. Необхідно впроваджувати інтегровану систему кіберзахисту, яка базується на принципі багаторівневої безпеки і охоплює як превентивні, так і реагувальні заходи. Така система має включати регулярне оновлення, застосування антивірусного захисту нового покоління, запровадження політик обмеження доступу та постійного контролю користувачів.

Банкам слід розширити застосування цифрових протоколів автентифікації, включаючи біометричні методи (відбитки пальців, розпізнавання обличчя), одноразові токени, криптографічні ключі, та підпис електронних транзакцій. Доцільно створити на рівні банківської групи центри оперативного реагування на кіберінциденти, які б забезпечували цілодобовий моніторинг мережевої активності, автоматичне виявлення аномалій та координацію дій при виникненні загроз. Також необхідна актуалізація внутрішніх нормативних документів з безпеки, приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів та тісна взаємодія з регуляторами Національним банком України, Держспецзв'язку, CERT-UA. Важливим напрямом є системна підготовка персоналу та клієнтів. Для цього рекомендується впровадження внутрішніх тренінгів, симуляцій фішингових атак, розробка внутрішніх політик безпечного поводження з даними, а також регулярне інформування користувачів про актуальні загрози.

Забезпечення банківської безпеки в умовах цифрової трансформації вимагає переосмислення існуючих моделей управління ризиками та формування нових підходів, які поєднують технологічні інновації з глибоким розумінням стратегічних і поведінкових загроз, властивих новим цифровим реаліям. Лише за умов системного, комплексного та випереджувального підходу банківський сектор зможе зберегти довіру користувачів, забезпечити стійкість до зовнішніх шоків і продовжити сталий розвиток у висококонкурентному середовищі.

Список літератури

1. Береславська О. І. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації // Економіка та суспільство. 2024. Вип. 60. С. 54–60.
2. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3649>
3. Гладких Д. М. Банківська безпека держави в умовах розвитку інформаційної економіки (трансформації банківських операцій): монографія. Київ : НУОУ, 2019. 393 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/monograf_gladkikh_2019.pdf
4. Трусова Н. В., Чкан І. О. Сучасні виклики кібербезпеці банківської системи України в умовах воєнного часу // Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 24. С. 91–96.
5. URL: https://www.investplan.com.ua/pdf/24_2023/21.pdf

Келембет Д.О., ст. гр. 072-23-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ЕФЕКТИВНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Банківська система є важливим елементом економічної інфраструктури держави, оскільки забезпечує стабільний грошовий обіг, сприяє інвестиційній активності та формує довіру громадян до фінансових установ. Її ефективне функціонування є запорукою економічної стабільності країни та адаптивності до сучасних викликів. Сучасні тенденції розвитку банківського сектору передбачають впровадження цифрових технологій, посилення регуляторного контролю та забезпечення фінансової доступності для всіх верств населення.

Ефективність банківської системи визначається її здатністю підтримувати надійне функціонування фінансового сектору, стимулювати економічне зростання та задовольняти потреби клієнтів у фінансових послугах. Вона також охоплює забезпечення стабільності кредитного ринку, розвиток фінансових послуг та створення умов для залучення інвестицій. Низька ефективність банківської системи може спричинити економічний спад, послаблення фінансової стійкості, порушення функціонування платіжної системи, труднощі у реалізації монетарної політики та відтік капіталу. Крім того, неефективна банківська система може спричинити зростання рівня тіньової економіки та фінансових зловживань, що негативно позначається на загальному економічному розвитку держави.

Основними показниками, що впливають на ефективність банківської системи, є рівень інфляції, облікова ставка, міжнародні резерви та валютний курс. Ці фактори відображають економічну стабільність держави та можливості банківської системи швидко адаптуватися до змін у фінансовому середовищі. Також важливими є рівень капіталізації банків, обсяги кредитування та рівень довіри населення до банківських установ. Зниження довіри може призвести до масового вилучення депозитів, що негативно впливає на ліквідність банків та їхню здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. [1]

Фінансова стійкість банку є важливим показником його ефективності для банківської системи в цілому. Вона визначається здатністю банку підтримувати баланс між ліквідністю, прибутковістю та фінансовими зобов'язаннями. У разі стабільного фінансового стану банк своєчасно виконує зобов'язання, забезпечує рентабельність і не має проблем із платежами. Нестійкий фінансовий стан може призвести до затримок у виконанні зобов'язань, зниження прибутковості та виникнення ризику банкрутства. До ключових факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, належать ефективність управління ризиками, рівень капіталізації, якість кредитного портфеля та стратегія розвитку. Також на фінансову стабільність можуть впливати зміни у законодавстві, геополітичні фактори та глобальні економічні кризи. [2]

Ефективність банківської системи залежить від численних факторів. До внутрішніх чинників належать корпоративна політика банків, їх фінансова стратегія та механізми контролю. Зовнішні фактори включають економічне середовище, регуляторні вимоги та рівень конкуренції у фінансовому секторі. Особливе значення має рівень цифровізації банківських послуг, оскільки сучасні тенденції свідчать про необхідність розвитку онлайн-

банкінгу, автоматизації процесів та впровадження фінансових технологій для підвищення ефективності системи загалом. [3]

У 2024 році Національний банк України затвердив оновлену Концепцію оцінки стійкості банків і банківської системи на 2025 рік, яка передбачає триетапну перевірку діяльності фінансових установ. Перший етап (AQR) виконується зовнішніми аудиторами та передбачає оцінку якості активів і прийнятності забезпечення за кредитами, перерахунок нормативів достатності капіталу та підготовку звіту аудитора за результатами. Другий етап (екстраполяція) здійснюється НБУ за потреби та передбачає поглиблений аналіз результатів першого етапу, уточнення оцінок якості активів, а також прогнозування подальших тенденцій установи на основі динаміки ключових показників. Третій етап (стрес-тестування) включає моделювання фінансових показників банків за базовим і несприятливим макроекономічними сценаріями, з метою визначення їх здатності зберігати достатній рівень капіталу протягом трьох років. [4]

Таким чином, ефективність банківської системи є важливим фактором стабільності економіки країни. Для підвищення ефективності банківської системи України необхідно впроваджувати сучасні підходи до управління фінансовими ризиками, зміцнювати наглядову функцію Національного банку України, розвивати цифрові технології у банківському секторі та підвищувати довіру населення до банківських установ.

Список літератури:

1. Фінансові ринки // НБУ – Режим доступу: <https://p4.bank.gov.ua/ua/markets>
2. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. Ефективна економіка. – 2021. – №3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731>
3. Благун С. І. Аналіз підходів до оцінки стійкості банківської системи України // Бізнес Інформ. – 2023. – № 3. – С. 130–144. – Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-3_0-pages-130_144.pdf
4. Схвалено концепцію оцінки стійкості банків і банківської системи в 2025 році // НБУ. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/shvaleno-kontseptsiyu-otsinki-stiykosti-bankiv-i-bankivskoyi-sistemi>

Корнєєва В.В, ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Букреєва Д.С.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДНІ

У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрової економіки фінансові технології або так звана FinTech стають ключовим чинником трансформації банківської сфери. Інноваційні рішення, зокрема мобільний банкінг, блокчейн, штучний інтелект та «смарт контракти», не лише спрощують фінансові операції, але й підвищують їхню прозорість, безпеку та доступність [1].

Фінансові інновації відіграють важливу роль у трансформації глобальної економіки, відкриваючи нові можливості як для споживачів, так і для бізнесу. Вони сприяють модернізації управлінських процесів, активізують економічне зростання і забезпечують конкурентоспроможність економік на різних рівнях, включаючи національний і глобальний, водночас підвищуючи стабільність фінансової системи. Інновації у фінансовому секторі є ключовим чинником його розвитку та трансформації. Їх можна класифікувати за кількома типами залежно від сфери впливу. Продуктові інновації стосуються створення нових фінансових продуктів, які краще відповідають потребам клієнтів і забезпечують додаткову цінність. Процесні інновації зосереджені на підвищенні ефективності внутрішніх операцій і зниженні витрат, зокрема завдяки автоматизації та цифровим рішенням. Організаційні інновації передбачають запровадження нових форматів взаємодії як між працівниками, так і з клієнтами, що сприяє гнучкості та адаптивності бізнесу. Маркетингові інновації, зокрема цифрові канали просування, дозволяють фінансовим установам ефективніше охоплювати цільову аудиторію.

Впровадження інновацій відбувається на трьох рівнях:

- глобальний – через інтеграцію фінансових ринків;
- національний – шляхом цифровізації державних послуг, наприклад застосунок «Дія»;
- мікрорівень – коли компанії впроваджують фінансові технології для підвищення конкурентоспроможності.

Однією з рушійних сил розвитку фінансових технологій є впровадження відкритого банкінгу, який відкриває доступ стороннім постачальникам до банківських даних користувача за його згодою. Це стимулює конкуренцію, дозволяючи новим гравцям створювати інноваційні продукти та сервіси на основі наявної інформації. Разом з тим, активно зростає популярність електронних гарантів, які забезпечують зручність онлайн-платежів і зберігання коштів. За прогнозами, вже до 2026 року кількість користувачів таких сервісів може подвоїтись, а до 2028 року обсяги транзакцій зростуть на 77%, що свідчить про значний потенціал цього сегменту [2].

Ринок FinTech активно адаптується до нових запитів користувачів, формуючи середовище, де цифрові інструменти стають нормою.

Ще однією важливою інновацією є впровадження цифрової валюти Національного банку України. Вона покликана забезпечити державний контроль над цифровим обігом

коштів, стати безпечною альтернативою децентралізованим криптовалютам, а також сприяти прозорості у фінансових операціях та спрощенню міжнародних розрахунків [3]. Паралельно, світовим трендом стали миттєві платежі, або так званий Fast Payments, які вже активно використовуються більш ніж у 80 країнах. Вони дозволяють здійснювати грошові перекази в реальному часі, часто у межах кількох секунд. В Україні також планується впровадження цієї системи найближчим часом, що значно скоротить час обробки транзакцій до 10 секунд і зробить фінансові послуги ще доступнішими та зручнішими для громадян [4].

У контексті стрімкого розвитку фінансових технологій та впровадження цифрових інновацій неминуче виникають і нові виклики, що вимагають особливої уваги з боку держави, бізнесу та суспільства. Зокрема, посилення цифровізації фінансових послуг загострює питання кібербезпеки, адже зростає кількість кібератак, а також ускладнюється захист персональних та фінансових даних користувачів. Регуляторна невизначеність також створює перешкоди для стабільного розвитку ринку, адже законодавство не завжди встигає за технологічними змінами. Одночасно з цим посилюється конкуренція між традиційними банками та FinTech-компаніями, що змушує всіх учасників ринку переглядати свої бізнес-моделі та інвестувати в інновації. Особливої гостроти набуває й проблема конфіденційності. Із розширенням доступу до користувацьких даних зростає ризик їх витоку або зловживання, що може підірвати довіру до цифрових сервісів у довгостроковій перспективі.

Таким чином, фінансові технології не лише оновлюють інструменти та практики у фінансовому секторі, але й формують нову екосистему, в якій ключову роль відіграють інновації, дані та цифрові навички. Успішне функціонування цієї системи потребує узгоджених зусиль усіх учасників від держави, яка має забезпечити чітке й адаптивне регулювання, до бізнесу, що повинен залишатися гнучким і готовим до трансформацій. Аналіз ринку FinTech як багатосекторної структури дає змогу краще зрозуміти взаємозв'язки між його компонентами, а також своєчасно реагувати на загрози та використовувати потенціал для інноваційного зростання. У перспективі саме гнучке поєднання технологічного прогресу, регуляторної стабільності та людського капіталу стане основою сталого розвитку фінансових технологій.

Список літератури:

1. Рац О. М. Перспективи розвитку FinTech в банківській сфері України [Електронний ресурс] / О. М. Рац. – Режим доступу: <https://www.economics.in.ua/2023/01/blog-post.html> – Дата звернення: 18.04.2025.
2. Житар М. Ринок FinTech в Україні: особливості, шляхи та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / М. Житар // East Accounting and Economics. – 2024. – Режим доступу: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/235> – Дата звернення: 17.04.2025.
3. Хіцан Д. В. Інноваційні технології у фінансовій сфері: узагальнення світового досвіду [Електронний ресурс] / Д. В. Хіцан // Business Inform. – 2024. – № 8. – С. 189–195. – Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-189_195.pdf – Дата звернення: 18.04.2025.
4. Стратегія розвитку фінтеху : рішення Правління НБУ від 09.07.2020 № 453-рш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025> – Дата звернення: 18.04.2025.

Лукашевичюс А.А., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Штефан Н.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ПЛАНУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ "АКЦЕНТ-БАНК")

В умовах нестабільності, глобальних викликів і воєнного стану в Україні стратегічне планування кредитних ресурсів набуває особливого значення для банківської системи. Надійність банків та їх здатність оперативно реагувати на виклики є ключовими для підтримки економіки й соціальної стабільності. У таких реаліях банки стають важливими інститутами розвитку. АТ "Акцент-Банк" є прикладом ефективної адаптації, демонструючи гнучкість і стратегічний підхід в управлінні кредитними ресурсами. [1].

Особливої актуальності набуло впровадження нових кредитних програм для підтримки підприємців у прифронтових регіонах, внутрішньо переміщених осіб та розвитку іпотеки через програму "єОселя". Активна участь АТ "Акцент-Банк" у програмі «5–7–9» сприяла зростанню кредитування в агросекторі, логістиці та харчовій промисловості, створенню робочих місць і зниженню соціального напруження. Зниження облікової ставки НБУ до 15% у 2023–2024 роках стимулювало розвиток кредитування. Банк адаптував умови, знизив ставки та запропонував спеціальні продукти для молодих сімей, аграріїв і підприємців.

Паралельно банк удосконалював механізми взаємодії з клієнтами, зокрема запровадив нові онлайн-сервіси для попереднього розгляду кредитних заявок. Це дозволило не лише зекономити час клієнтів, але й підвищити загальний рівень довіри до банку як до інноваційної установи. Крім того, у 2024–2025 роках АТ «Акцент-Банк» реалізував проєкти з розвитку мобільного банкінгу та розширив функціонал особистого кабінету клієнта [2].

У 2025 році банк утримує лідерські позиції серед банків другої групи за темпами зростання кредитного портфеля. За I квартал обсяги кредитування зросли на 12% порівняно з минулим роком. Основними драйверами стали пільгові програми для малого бізнесу та іпотека, зокрема для внутрішньо переміщених осіб, що допомогло багатьом родинам стабілізувати життя.

Банк також значно активізував співпрацю з державними ініціативами, зокрема у межах програми «єРобота». У першому кварталі 2025 року понад 10 тисяч підприємців отримали доступ до фінансування, що сприяло розвитку локального бізнесу, створенню робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності малого підприємництва. Крім того, було впроваджено спеціальні кредитні продукти для військовослужбовців та ветеранів, які мали пільгові умови — зменшену процентну ставку, гнучкий графік погашення та можливість відстрочки першого платежу [3].

Банк постійно працює над покращенням внутрішніх процедур управління кредитними ризиками. Завдяки ефективній системі моніторингу заборгованості, підвищенню прозорості кредитних умов і посиленню контролю за якістю позичальників, вдалося суттєво знизити рівень проблемної заборгованості. Так, за офіційними даними, частка проблемних кредитів у I кварталі 2025 року зменшилася до 4,3%, що є одним із найкращих показників серед установ

аналогічного масштабу в Україні [4]. Нижче наведено таблицю з основними показниками кредитної діяльності АТ «Акцент – Банк» (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Основні показники кредитної діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2024-2025 рр.

Показник	2024 рік (І кв.)	2025 рік (І кв.)
Обсяг виданих кредитів, млн грн	11 750	13 160
Частка проблемних кредитів, %	5,1	4,3
Кількість обслугованих заявок	92 000	106 000
Частка заявок, оформлених онлайн	67%	78%

АТ «Акцент-Банк» демонструє стратегічне, динамічне та відповідальне управління кредитними ресурсами, поєднуючи класичні фінансові підходи, клієнтоорієнтованість, сучасні технології та соціальну відповідальність. Банк не лише адаптується до змін, а й формує ринкові тренди, залишаючись важливим гравцем в економіці України. Його приклад показує, що завдяки продуманій стратегії можна досягти ефективності навіть у найскладніших умовах.

Список літератури:

1. Глобус Банк. У 2024 році комерційні банки активізують власні кредитні програми URL: <https://globusbank.com.ua/ua/u-2024-rotsi-komertsiyni-banki-aktivizuyut-vlasni-kreditni-programi.html>
2. Управління ресурсним потенціалом банку за матеріалами АТ «Акцент-Банк» URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/b9c3ac0c-51f9-4dbc-a466-9aee85b55ac0>
3. Управління операційним ризиком банку на прикладі АТ «Акцент-Банк» URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/d522c28c-495a-4bd1-822f-d55bd0172486>
4. А-Банк підбив підсумки за I квартал 2025 року: збільшив обсяги кредитування та розширив цифрові сервіси URL: <https://abank.ua/news/abank-pidbiv-pidsumky-za-i-kvartal-2025-roku-zbilshyv-obsyahy-kredytuvannya-ta-rozshyryv-tsifrovi-servi>

Маковецька А.Ю., ст. гр. 072-23-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ЕЛЕМЕНТИ, ФУНКЦІЇ ТА ПОТЕНЦІАЛ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

В умовах глибоких соціально-економічних трансформацій, що відбуваються в Україні, зростає потреба у надійних фінансових інституціях, здатних забезпечити стабільність, підтримати відновлення економіки та сприяти її довгостроковому розвитку. Одним із найважливіших таких інститутів виступає банківська система — основа сучасної фінансової інфраструктури, яка забезпечує не лише акумуляцію й розподіл грошових ресурсів, а й виконує стратегічну роль у формуванні інвестиційного клімату, впровадженні інновацій та інтеграції країни у глобальний економічний простір.

Банківська система є ключовим елементом економіки будь-якої країни, забезпечуючи стабільність фінансового ринку, економічне зростання та ефективне функціонування грошово-кредитних відносин. У сучасних умовах, коли Україна стикається з економічними кризами, війною та необхідністю відновлення, роль банківської системи стає особливо важливою. Метою дослідження є аналіз структури, функцій та потенціалу банківської системи України для визначення її ролі у забезпеченні економічного зростання. Банківська система України складається з кількох основних елементів. Національний банк України (НБУ) виконує роль центрального банку, регулюючи грошово-кредитну політику, емісію грошей та контроль над комерційними банками. Комерційні банки надають кредити, обслуговують розрахунки та валютні операції, а також впроваджують інноваційні послуги, такі як інтернет-банкінг та кредитні картки. Державні банки, у свою чергу, виконують завдання, що відповідають інтересам держави, і підпорядковані уряду. [1,2]

Функції банківської системи включають створення грошей та регулювання грошової маси, трансформацію фінансових ресурсів для ефективного перерозподілу капіталу, а також забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку [2,3]. Національний банк України та комерційні банки разом забезпечують стабільність економіки, регулюючи ліквідність та знижуючи фінансові ризики. Потенціал банківської системи у забезпеченні економічного зростання полягає у впровадженні інноваційних технологій, таких як автоматизовані системи аналізу даних та блокчейн. Ці технології дозволяють оптимізувати управління ресурсами, підвищити прозорість фінансових операцій та знизити ризики. Ефективне використання інвестиційного потенціалу банківської сфери допоможе забезпечити стабільність розвитку банківського бізнесу, що є основою фінансової стабільності країни. [4]

Разом із цим, важливо розуміти, що ефективність банківської системи визначається не лише її інституційною структурою, а й здатністю відповідати на виклики часу та адаптуватися до нових умов. Військові дії, економічна нестабільність, значні втрати у промисловому та соціальному секторі змусили фінансові установи переглянути підходи до управління ризиками, ресурсами та стратегічного планування. Українські банки почали активніше впроваджувати антикризові механізми, зокрема посилення внутрішнього контролю,

резервування під кредитні ризики, а також тіснішу співпрацю з міжнародними фінансовими установами задля підтримки ліквідності та довіри інвесторів. Значна частина потенціалу банківської системи полягає у її здатності виступати посередником між державою, приватним сектором і міжнародними партнерами. Банки стали важливою платформою для реалізації програм підтримки малого та середнього бізнесу, особливо через кредитні гарантії, пільгові програми кредитування та компенсаційні механізми. В умовах трансформації економіки банки мають всі інструменти для того, щоб стати активним рушієм структурних змін, сприяючи розвитку інновацій, цифрової економіки та зеленої енергетики. Надання фінансування на екологічні, енергоефективні проєкти та стартапи, пов'язані з технологіями майбутнього, має стати пріоритетом для банківського сектору. [5]

Водночас особливої уваги потребує питання фінансової інклюзії. Доступність банківських послуг для всіх категорій населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб, мешканців сільських територій та вразливих верств населення, визначає не лише соціальну відповідальність банків, а й рівень розвитку фінансової системи загалом. Банківська система повинна забезпечувати рівні можливості для всіх громадян, що включає як фізичну, так і цифрову доступність послуг. Розширення мережі онлайн-банкінгу, мобільних застосунків, а також розвиток систем швидких платежів — це не просто технологічний прогрес, а шлях до побудови інклюзивного та стійкого фінансового середовища. Важливо також підкреслити роль інвестиційного потенціалу банківської системи, який може бути використаний не лише для збереження макроекономічної стабільності, а й для активного стимулювання економіки. Банки, маючи у своєму розпорядженні великі обсяги фінансових ресурсів, можуть спрямовувати їх на фінансування відбудови інфраструктури, підтримку аграрного сектору, транспортної логістики, індустриальних парків та інноваційних кластерів. В умовах постійної загрози та невизначеності, надзвичайно важливо, щоб ці інвестиції були спрямовані раціонально, з урахуванням пріоритетів національного розвитку та стратегії відновлення країни.

Список літератури:

1. “Банківська система України функції банків” Букліб – Режим доступу: <https://buklib.net/books/33753/>
2. Кучерук І. В. Банківська система України // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Банківська_система_України
3. “Банківська система в Україні: поняття, функції та структура” Освіта.ua – Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/19911/>
4. Румик, І., Бойко, А., & Шилько, І. (2024). Особливості формування ресурсного потенціалу і забезпечення ліквідності банківських установ в умовах невизначеності. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (4(76), 11–21. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-76-11-21>
5. Золковер, А. О., & Обертинський, Б. В. (2023). BANK'S NVESTMENT POTENTIAL AS A GUARANTEE OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECOVERY. *Journal of Strategic Economic Research*, (3), 27–37. <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.3>

Матейко О.М., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНИХ» БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ

Розвиток «зелених» банківських продуктів є невід’ємною складовою фінансової системи, що адаптується до викликів сучасного світ. Перехід фінансового сектору до сталого розвитку зумовлює необхідність розробки нових фінансових інструментів та оптимізації вже існуючих механізмів підтримки екопроектів. Одним із ключових елементів цього процесу є розвиток вже існуючих «зелених» банківських продуктів та впровадження нових за допомогою інновацій. Використання інновацій сприятиме мобілізації капіталу для фінансування екопроектів, сприяючи розв’язанню глобальних екологічних проблем.

Розвиток «зелених» банківських продуктів передбачає низку стратегічних підходів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Шляхи розвитку «зелених» банківських продуктів

Шляхи розвитку	Опис
Використання передових технологій	Інтеграція AI та блокчейну
Розширення пропозицій продуктів	Розширення зелених фінансових інструментів
Заохочення участі споживачів	Освітні кампанії та стимули
Посилення нормативних рамок	Стандартизація та податкові пільги
Посилення співпраці	Спільне фінансування проектів
Підтримка довгострокових інновацій	Фінансування нових технологій

Один із ключових напрямів розвитку «зелених» банківських продуктів – використання передових технологій, таких як штучний інтелект (AI) та блокчейн. Ці технології дозволять оптимізувати процеси фінансування та підвищити ефективність зелених проектів. AI може бути використаний для оцінки ризиків, аналізуючи дані для ідентифікації життєздатних зелених проектів з мінімальними ризиками. Блокчейн забезпечить безпечну та прозору видачу коштів для зелених ініціатив, підвищуючи довіру до фінансових операцій та спрощуючи процеси управління ризиками.

Розширення асортименту зелених фінансових інструментів є необхідним для задоволення різноманітних запитів клієнтів. Банки можуть запровадити спеціалізовані продукти, такі як зелені страхові поліси, які покривають кліматичні ризики, або програми компенсації вуглецевих викидів. Дані програми будуть надавати можливість підприємствам та фізичним особам здійснювати компенсацію власних викидів парникових газів шляхом придбання відповідних вуглецевих одиниць, сприяючи таким чином пом'якшенню їхнього вуглецевого сліду. Також банки можуть розробляти спеціалізовані фінансові пакети для галузей, які проходять зелені трансформації, таких як чиста енергетика, електромобілі чи інші галузі, які активно впроваджують екологічно чисті технології [1].

Значну роль у поширенні екологічних фінансових рішень відіграє заохочення участі споживачів. Інформаційні кампанії, що висвітлюють переваги сталих банківських продуктів, будуть підвищувати обізнаність серед населення. Додаткові стимули, такі як знижені

відсоткові ставки за екологічними кредитами або певні бонуси за вибір сталих фінансових інструментів можуть підвищити мотивацію клієнтів обирати саме «зелені» фінансові продукти.

Не менш важливим аспектом є посилення нормативних рамок. Запровадження урядами країн чітких стандартів для зелених інвестицій та фінансових продуктів, а також податкові стимули для банків, що активно підтримують екологічні ініціативи та сприяють стабільному розвитку цього сегмента ринку. Прикладом податкових заходів може бути прийнятий Закон про зниження інфляції в США 16 серпня 2022 року [2], що посприяв збільшенню інвестицій у відновлювану енергетику. Після прийняття даного закону було оголошено від компаній з виробництва автомобілів та акумуляторів про заплановані нові заводи на суму 52 мільярди доларів.

Ефективне впровадження «зелених» фінансових продуктів можливе лише за умови посилення співпраці між банками, державними інституціями та приватним сектором. Співпраця може стимулювати інновації у сфері зеленого фінансування. Публічно-приватні партнерства дозволяють фінансувати великомасштабні проекти відновлюваної енергетики та підтримувати інноваційні зелені ініціативи. Прийняття глобальних стандартів розкриття інформації ESG сприяє прозорості та узгодженості у фінансових операціях. Така співпраця прискорює розвиток сталої інфраструктури та технологій.

Так як глобальні зусилля посилюються для досягнення нульових викидів до 2050 року, то попит на «зелені» банківські продукти буде стабільно збільшуватися. Ключову роль у цьому процесі відіграватимуть банки, які повинні активно впроваджувати інновації та адаптуватися до міжнародних стандартів. Завдяки розширенню асортименту власних «зелених» продуктів, інтеграції сучасних технологій та розвитку партнерських відносин, фінансові установи зможуть не лише зробити вагомий внесок у забезпечення сталого розвитку, але й отримати суттєві конкурентні переваги на ринку, зокрема покращити власний імідж, залучити нових клієнтів та зміцнити свою ринкову позицію.

Список літератури:

1. Saeedi, M., Ashraf, B. N. The Role of Technology in Promoting Green Finance: A Systematic Literature Survey and the Development of a Framework [Електронний ресурс] // J. Risk Financial Manag. — 2024. — 17(10). — С. 472. — Режим доступу: <https://doi.org/10.3390/jrfm17100472>
2. Логан, Е. *U.S. Renewables Industry Already Reaping Benefits From The Inflation Reduction Act* [Електронний ресурс] / Е. Логан, Е. Гладстоун // Oxford Economics. — Режим доступу: <https://www.oxfordeconomics.com/resource/us-renewables-industry-already-reaping-benefits-from-the-inflation-reduction-act/>

Орловський І.Є., ст. гр. 072М-24-1
 науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
 НТУ «Дніпровська політехніка»,
 кафедра економічного аналізу і фінансів

ВПЛИВ ДИНАМІКИ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НБУ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах економічної нестабільності, зростання інфляційних ризиків та викликів воєнного часу особливого значення набуває ефективне використання інструментів монетарної політики. Одним із ключових важелів впливу Національного банку України на фінансову систему є облікова ставка, яка безпосередньо впливає на вартість банківських ресурсів. Питання її впливу на розвиток банківського кредитування є особливо актуальним у контексті стимулювання економічної активності. Проблема полягає в нестабільності кредитного ринку, що залежить не лише від внутрішніх, а й зовнішніх чинників.

Облікова ставка НБУ — це ключова процентна ставка, за якою центральний банк надає кредити комерційним банкам та приймає від них надлишкові кошти, слугуючи орієнтиром для вартості грошей в економіці [1]. Зміна облікової ставки впливає на інфляцію, інвестиційну активність, валютний курс та доступність банківських кредитів для бізнесу й населення. Банківське кредитування є важливим інструментом розвитку економіки, забезпечуючи фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання та домогосподарства, стимулюючи виробництво та зростання інвестиційної активності. Кредит є необхідним джерелом оборотного та інвестиційного капіталу, що особливо актуально для України під час економічних трансформацій та відновлення після криз [2]. Доступність банківських кредитів безпосередньо впливає на темпи зростання ВВП, рівень зайнятості та добробут населення.

З огляду на зазначені чинники, доцільно проаналізувати, як змінювалась облікова ставка НБУ та як це впливало на обсяги банківського кредитування в Україні впродовж 2010–2024 років.

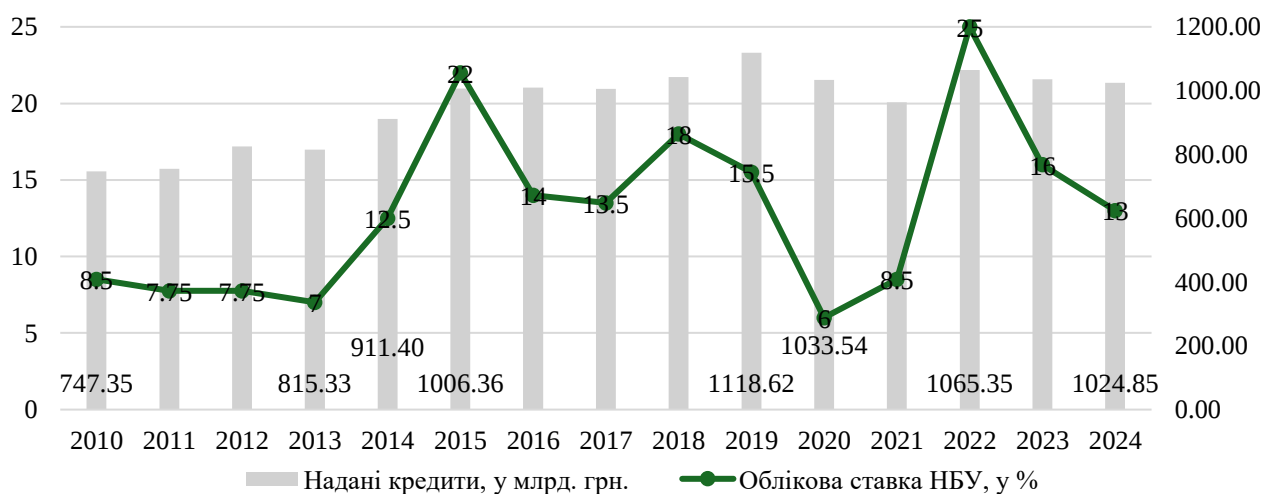

Рис. 1.2 – Динаміка облікової ставки та наданих кредитів банками України
 за 2010-2024 pp. [3]

Протягом 2010–2024 рр. динаміка облікової ставки НБУ та обсягів банківського кредитування в Україні демонструвала нерівномірний, циклічний характер, що значною мірою залежав від макроекономічної ситуації в країні. У період 2010–2013 рр. облікова ставка поступово знижувалась із 8,5% до 7%, що супроводжувалось відносною стабільністю обсягів кредитування від 747,35 до 815,33 млрд. грн. У кризові 2014–2015 рр., на тлі політичної нестабільності, анексії Криму та початку бойових дій на Донбасі, облікова ставка різко зросла з 12,5% до 22%, при цьому обсяг кредитів, навпаки, збільшився з 911,40 до 1006,36 млрд. грн., що свідчить про тимчасове зростання попиту на ліквідність в умовах фінансової нестабільності [2]. Надалі, у 2016–2019 рр., ставка поступово знижувалась до 15,5%, а кредити зросли до максимуму – 1118,62 млрд. грн. у 2019 році. Під час пандемії COVID-19 НБУ суттєво знизив ставку до 6%, проте обсяг кредитування зменшився до 1033,54 млрд. грн., що вказує на обережність банків у період глобальної невизначеності. Найвищий рівень ставки – 25% було зафіксовано у 2022 році у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії, хоча кредитування тоді навіть зросло до 1065,35 млрд. грн., ймовірно через потребу бізнесу в підтримці обігових коштів. У 2023–2024 рр. відбувалося поступове пом'якшення монетарної політики, адже ставка знижена до 13%, а обсяги кредитів стабілізувалися на рівні близько 1025 млрд. грн.

Зв'язок між обліковою ставкою НБУ та обсягом банківського кредитування у 2010–2024 рр. є нестійким і залежить від загальної економічної ситуації. У 2020 році ставка знизилась до 6%, але кредитування також скоротилось до 1033,54 млрд. грн., що свідчить про обмежений ефект монетарного стимулювання. У 2022 році, попри підвищення ставки до 25%, обсяг кредитів зріс до 1065,35 млрд. грн. через воєнні обставини та потребу в ліквідності. Схожа ситуація спостерігалась у 2014–2015 рр., коли облікова ставка зросла з 12,5% до 22%, а кредити — з 911,40 до 1006,36 млрд. грн. Таким чином, вплив ставки часто нівелювався кризовими факторами.

Аналіз динаміки облікової ставки НБУ та обсягів кредитування в Україні показав, що між ними існує взаємозв'язок, але він не завжди є лінійним і може бути ослаблений зовнішніми кризовими чинниками. Основною закономірністю є те, що підвищення облікової ставки зазвичай веде до зменшення кредитування, однак в умовах криз або непередбачуваних ситуацій наприклад, війна чи пандемія попит на кредити може зростати навіть при високих ставках. Прогнози щодо майбутніх тенденцій свідчать про ймовірність поступового зниження ставки в умовах відновлення економіки, що може стимулювати зростання кредитування, особливо у секторах, що потребують фінансової підтримки для відновлення після війни та інших економічних викликів.

Список літератури:

1. Келюхова Ю. В., Тищенко О. І. Вплив облікової ставки НБУ на економічні процеси в Україні в умовах війни // XI Міжнародна науково-практична конференція "Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи", 2024 р., м. Київ. — С. 62–65.
2. Корнеєв В., Забчук Г., Іващук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни // *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 6, № 59. С. 11–23. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533>
3. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/>

Патока В.О., ст. гр. 072-23-1

науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.

ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ

Банківська система об'єднує тих, хто має гроші, з тими, кому вони потрібні. Якщо описувати метафорично, то банківську систему можна уявити як кровоносну систему економіки - через неї циркулюють гроші, які живлять усі сфери життя країни. У загальному розумінні банківська система - це сукупність різноманітних банківських установ, які взаємодіють між собою дотримуючись певних правил, норм і місцевого законодавства. Основна функція цієї системи - підтримувати довіру до національної валюти, забезпечувати стабільність грошового обігу, а також сприяти фінансуванню реального сектору економіки, тобто допомагати підприємствам, які виробляють товари або надають послуги (наприклад працюють у промисловості, сільському господарстві чи будівництві), отримувати гроші для своєї роботи та розвитку. Простіше кажучи, банки дають кредити або інші форми підтримки тим, хто реально щось виробляє чи буде, а не тільки працює з грошима.

Структура та ефективність банківської системи залежать від економічного становища країни, від її політичної стабільності, а також від викликів, пов'язаних із воєнним станом, як у випадку з Україною.

Повномасштабна війна, розпочата Росією у 2022 році, стала серйозним випробуванням для банківської системи України. Незважаючи на надзвичайний тиск, банківський сектор продемонстрував стійкість завдяки вчасним діям Національного банку України, який запроваджував валютні обмеження, підтримував ліквідність та швидко переходив на резервні інфраструктурні рішення (наприклад, такі як повербанкінг, дата-центри). Все це свідчить про високий рівень адаптивності системи до кризових умов. [1]

Залежно від рівня розвитку та від інституційного устрою, банківські системи можна класифікувати за різними критеріями. Один із найпоширеніших підходів - типологія за кількістю рівнів. Існують одно- і дворівневі банківські системи. У першому випадку функції емісійного центру й обслуговування клієнтів виконує один і той самий банк. Така система більше притаманна централізованим економікам (як, наприклад, у Північній Кореї). Але більшість сучасних країн функціонують саме за дворівневою моделлю, де перший рівень представлений центральним банком, а другий - комерційними банками та іншими фінансово-кредитними установами. [2]

Ще один важливий вид класифікації - поділ банківських систем на універсальні та спеціалізовані. Універсальні банки мають широкий спектр послуг: від депозитно-кредитних операцій до інвестиційного банкінгу. А от спеціалізовані банки (наприклад іпотечні або експортно-імпортні банки) обслуговують конкретні сектори економіки або конкретні типи операцій. [2] На практиці більшості розвинених країн функціонує змішана модель, де поєднуються обидватипи банків.

Банківська система також залишається важливим каналом реалізації державної політики - зокрема у сфері інвестицій у відновлення інфраструктури, а також у фінансуванні

гуманітарних програм. [1] За умов війни банки сприяють збору коштів на ЗСУ, а також підтримують цифрову трансформацію (як наприклад розвиток онлайн-сервісів, робота через «Дію»).

Отже, банківська система в умовах війни - це не просто інструмент фінансового обслуговування, а ще й основа економічної стійкості та національного супротиву. Її адаптивність, здатність до швидкого реагування і гнучкість стали важливим чинником підтримки економіки в найскладніші періоди. У повоєнний час роль банків тільки зростатиме, оскільки саме через них буде реалізовано багато механізмів відновлення економіки, зокрема у співпраці з міжнародними донорами та інституціями.

Список літератури:

1. Огляд банківського сектору// Національний банк України. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-v-umovah-trivaloyi-viyni-zberegli-doviru-kliyentiv-visoku-operatsiyu-efektivnist-ta-pributkovist--oglyad-bankivskogo-sektoru>
2. Суть, структури та функції банківської системи// Студентська бібліотека «Букліб». Режим доступу: <https://buklib.net/books/33921/>

Путько А.О., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах сучасного економічного середовища, що характеризується підвищеною волатильністю, регуляторними змінами та зростаючою конкуренцією, формування ефективної кредитної політики комерційного банку набуває особливого значення. Кредитна політика комерційного банку є ключовим стратегічним інструментом, який формує підходи до управління кредитною діяльністю установи, дозволяючи досягати балансу між прибутковістю, ризиками та фінансовою стабільністю. У контексті цифрової трансформації банківського сектору значення кредитної політики суттєво зростає, оскільки банки змушені не лише адаптувати свої стратегії до мінливого економічного середовища, а й активно впроваджувати цифрові інструменти та рішення для ефективного управління кредитними ризиками [1,2]. Актуальність теми зумовлена ключовою роллю банківської системи в економіці України, зокрема в умовах цифровізації та глобальних фінансових викликів. У процесі функціонування банківська установа виконує місію фінансового посередника між суб'єктами економіки, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів та їх ефективне використання, що неможливо без чітко визначеної кредитної політики.

Кредитна політика регламентує основні принципи, напрями, інструменти та процедури надання кредитів, управління кредитним портфелем і мінімізації кредитних ризиків. Основною метою кредитної політики є забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності банку завдяки ефективному управлінню кредитними ресурсами. Завдання кредитної політики: визначення стратегічних і тактичних цілей кредитування; розробка процедур оцінки кредитоспроможності позичальників; встановлення норм і стандартів кредитування; моніторинг і управління кредитним портфелем; управління проблемною заборгованістю; забезпечення відповідності регуляторним вимогам; сприяння розвитку економіки через стимулювання інвестицій. Кредитна політика банку базується на таких принципах: платоспроможності клієнтів – ретельна перевірка здатності погасити кредит; ліквідності кредитного портфеля – збереження гнучкості активів; надійності – зниження ризику неповернення; прибутковості – оптимізація кредитних умов задля доходу банку; регуляторної відповідності – дотримання вимог НБУ [3,4]. Також кредитна політика банку виконує ряд важливих функцій, які впливають на всіх учасників кредитного процесу. Основними функціями кредитної політики є: комерційна функція - забезпечує отримання прибутку від усіх реалізованих кредитних операцій банку; стимулююча функція - спонукає учасників кредитних відносин до залучення та використання банківських ресурсів; контрольна функція - надає повноваження відповідним департаментам і співробітникам контролювати процеси залучення та розподілу банківських ресурсів; аналітична функція - регламентує застосування різних методів і прийомів аналізу при оцінці кредитоспроможності потенційного позичальника; кадрова функція - сприяє процесу підбору та адаптації персоналу для реалізації

цілей і завдань кредитної політики; адаптаційна функція - забезпечує стійкість кредитної системи банку в умовах змінюваного економічного середовища.

Успішна реалізація кредитної політики дозволяє комерційному банку не лише стабільно працювати в умовах зростаючих викликів ринку, а й забезпечувати довгострокові взаємовигідні відносини з клієнтами. Важливою складовою є формування процедур аналізу кредитоспроможності позичальників, моніторингу кредитного портфеля, управління ризиками та реструктуризації заборгованості. Завдяки систематичному підходу до формування та впровадження кредитної політики банк забезпечує дотримання регуляторних норм, стабільність кредитного портфеля та його диверсифікацію за галузевими, регіональними і строковими критеріями.

Адаптація кредитної політики до умов цифрової економіки, зокрема шляхом посилення кібербезпеки, впровадження аналітики великих даних, автоматизації кредитних процесів і вдосконалення моделей оцінки ризиків [5]. Важливим напрямом є підвищення фінансової грамотності персоналу банку, розробка нових фінансових продуктів та постійний моніторинг змін ринку. Ефективна кредитна політика комерційного банку є ключовим елементом його стабільного функціонування та розвитку в сучасних умовах. Вона визначає стратегію і тактику банку в сфері кредитно-інвестиційної діяльності та встановлює основні процедури, спрямовані на забезпечення максимального доходу при дотриманні балансу між прибутковістю та прийнятним рівнем ризику. Правильно сформована кредитна політика дозволяє банку ефективно розподіляти кредитні ресурси, мінімізувати ризики, підтримувати оптимальний рівень ліквідності та забезпечувати стабільний прибуток. При цьому важливим є дотримання відповідних принципів та функцій. В сучасних умовах банки повинні особливу увагу приділяти адаптаційній функції кредитної політики, яка дозволяє своєчасно реагувати на зміни економічного середовища, регуляторні вимоги та потреби клієнтів. Це забезпечує конкурентоспроможність банку та його стабільне функціонування на фінансовому ринку.

Список літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність». Постанова НБУ №64 від 16.06.2020 «Про систему управління ризиками банків».
2. Дзюблюк О. В., Прийдун Л. М. Кредитна політика банків в умовах макроекономічної нестабільності: теоретичні та практичні аспекти. *Фінанси України*. 2022. № 3. С. 42-57.
3. Іванченко Н.В., Ярошенко І.В. Сучасні підходи до управління кредитним ризиком банку в умовах цифровізації економіки // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. — 2023. — №84. — с. 40–51.
4. Назарова Г.В., Макогон В.Є. Ефективність системи кредитного ризику банків України: аналітичний підхід. — Київ: Наукова думка, 2022. — 200 с.
5. Любар О. О. Формування ефективної кредитної політики банку в умовах цифровізації. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. С. 123-135.

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА АДАПТАЦІЮ БАНКІВ ДО СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

Грошово-кредитна політика (ГКП) є не лише основним інструментом державного регулювання макроекономічної стабільності, а й важливим чинником, що визначає спроможність банківської системи адаптуватися до сучасних технологічних викликів. У період стрімкого розвитку фінансових технологій (FinTech), цифровізації фінансових послуг, а також зміни поведінки споживачів, банківський сектор змушений оперативно трансформувати свої бізнес-моделі [1]. У цьому контексті грошово-кредитна політика не лише забезпечує макроекономічне середовище, в якому здійснюється ця трансформація, а й безпосередньо впливає на темпи, характер і ефективність адаптації банків до нових технологій.

Грошово-кредитна політика формує умови, за яких банки приймають рішення щодо впровадження інноваційних інструментів — цифрового банкінгу, мобільних платіжних систем, блокчейн-інфраструктури, автоматизованого скорингу та штучного інтелекту у сфері ризик-менеджменту. У стабільному макроекономічному середовищі — при передбачуваній інфляції, помірних процентних ставках та валютній стабільності — банки мають більше можливостей для довгострокового інвестування в технології, розширення цифрової інфраструктури та розвитку нових каналів обслуговування клієнтів. Навпаки, в умовах монетарної нестабільності чи жорсткої грошово-кредитної політики банки, як правило, змушені фокусуватися на короткостроковій ліквідності, знижуючи темпи технологічних інвестицій.

Центральну роль у формуванні сучасного цифрового вектору банківської системи відіграє Національний банк України. У межах реалізації ГКП НБУ не обмежується традиційними функціями регулювання грошового ринку — сьогодні він виступає як драйвер фінансової модернізації. Зокрема, в останні роки регулятор активно підтримує цифровізацію платіжної інфраструктури, стимулює розвиток безготівкових розрахунків, впроваджує політику відкритого банкінгу (Open Banking), підтримує криптовалютні ініціативи та тестує можливість запуску цифрової валюти центрального банку (CBDC) [2].

Ключовим елементом реалізації впливу ГКП на цифрову трансформацію банків є її інструментарій, який поділяється на адміністративні та ринкові важелі. Адміністративні інструменти — такі як встановлення нормативів резервування, обмеження на кредитування окремих секторів — можуть стримувати технологічну гнучкість банків, змушуючи їх дотримуватись жорстких вимог замість фокусування на інноваціях. Водночас ринкові інструменти — зміна облікової ставки, рефінансування банків, валютні інтервенції — забезпечують більш адаптивне середовище, у якому фінансові установи можуть вільніше розподіляти ресурси, зокрема на проєкти цифрової трансформації. Основні інструменти ГКП наведені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Основні інструменти грошово-кредитної політики та їх наслідки для економіки

Інструмент ГКП	Опис	Наслідки для економіки
Резервні вимоги	Банк зобов'язаний зберігати певну частину своїх коштів на кореспондентських рахунках у центральному банку	Контроль ліквідності банківської системи, зменшення циклічних коливань ліквідності, регулювання кредитного потенціалу
Облікова ставка	Вартість грошей, яку центральний банк визначає через первинну безготівкову (кредитну) емісію. Впливає на інші процентні ставки на ринку	Регулювання вартості кредитів та депозитів, вплив на економічне зростання та інфляцію, стабілізація фінансового ринку
Рефінансування комерційних банків	Кредити від центрального банку комерційним банкам на короткий термін, забезпечені векселями або цінними паперами	Забезпечення ліквідності банків, підтримання платоспроможності та фінансової стабільності, вплив на грошову масу
Інтервенції на валютному ринку	Купівля або продаж іноземної валюти для впливу на валютний курс та накопичення міжнародних резервів	Стабілізація валютного курсу, контроль над коливаннями, вплив на зовнішньоекономічні операції
Операції з цінними паперами на відкритому ринку	Купівля або продаж державних цінних паперів для регулювання грошової маси в обігу	Зменшення або збільшення грошової маси, контроль платоспроможного попиту, вплив на інфляцію, гнучкість у коригуванні політики
Інвестиції та репатріація іноземного капіталу	Вплив іноземних інвестицій у вітчизняні цінні папери на валютний ринок та курс національної валюти	Вплив на валютний курс, можливість девальвації національної валюти при зниженні привабливості інвестицій
Депозитні сертифікати НБУ	Бездокументарні боргові інструменти із зазначеним терміном, що підтверджують розміщення коштів банків у НБУ	Зменшення надлишкової ліквідності в банківському секторі, можливість організації позачергових розміщень або дострокового погашення

Усі заходи ГКП реалізуються через трансмісійний механізм — канали, що передають вплив монетарних рішень на банки, бізнес та домогосподарства. Зміни монетарних параметрів, наприклад, зниження облікової ставки, стимулюють кредитну активність, зокрема у фінансуванні технологічних інновацій. Зменшення вартості залучених коштів сприяє фінансуванню цифрових рішень, модернізації ІТ-інфраструктури та впровадженню мобільних сервісів. ГКП також впливає на споживчу поведінку: низькі процентні ставки збільшують попит на нові цифрові продукти, що змушує банки адаптуватися до зростаючих вимог клієнтів.

Отже, адаптація банків до фінансових технологій тісно пов'язана з грошово-кредитною політикою. Її ефективно втілення створює умови для цифрових інновацій, а в умовах воєнних викликів та після пандемії ГКП відіграє ключову роль у стимулюванні фінансових змін.

Список літератури:

1. Кретов, Д., & Міндова, О. (2024). ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. *Сталий розвиток економіки*, (2(49)), 223-228.
2. Shterna T. Management and influence of crisis processes on the activities of the enterprise. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія "Економіка і менеджмент"*. 2024 (82). Вип. 58. С. 42–49.
3. Петик Л.О., Маруніч К.В. Аналіз основних показників грошовокредитної політики в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 10. С. 225-228.

Яковунець К.В., ст. гр. 072-24-1

науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.

ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА: СУЧАСНИЙ ДОСВІД УКРАЇНИ

Грошово-кредитна політика – це важливий інструмент державного регулювання економіки, який впливає на рівень інфляції, курс національної валюти та фінансову стабільність країни. В умовах війни та економічної нестабільності роль ефективної монетарної політики значно зростає.

Національний банк України використовує різні інструменти, щоб контролювати інфляцію, підтримувати курс гривні та забезпечувати стабільність банківської системи [1]. Дослідження сучасного досвіду України у сфері грошово-кредитної політики є важливим для розуміння шляхів подолання економічних криз та формування стратегії майбутнього розвитку. Ефективна грошово-кредитна політика допомагає зберегти купівельну спроможність населення, підтримувати економічну активність і створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу. Завдяки правильному регулюванню грошового обігу держава може запобігати різким стрибкам цін, що особливо важливо під час кризових періодів.

Інструменти грошово-кредитної політики відіграють ключову роль у досягненні економічних цілей. Серед основних інструментів виділяють облікову ставку, операції з державними цінними паперами, норми обов'язкових резервів, рефінансування банків та валютні інтервенції. Кожен із цих механізмів має свої переваги й недоліки, тому їх застосування потребує ретельного аналізу. Завдяки правильному поєднанню цих інструментів центральні банки можуть ефективно реагувати на економічні виклики та забезпечувати фінансову стабільність. У грошово-кредитній політиці розрізняють два основних типи: експансійну та рестрикційну. Експансійна політика спрямована на стимулювання економічної активності та зростання виробництва, а рестрикційна – на обмеження надмірного зростання цін та зниження інфляції.

Також існують різні режими грошово-кредитної політики, серед яких інфляційне таргетування, монетарне таргетування, валютне таргетування та змішані моделі [2]. Наприклад, інфляційне таргетування передбачає, що центральний банк регулює рівень інфляції, встановлюючи відповідні грошово-кредитні показники. Валютне таргетування зосереджується на стабільності обмінного курсу, тоді як монетарне таргетування регулює обсяг грошової маси в обігу. Змішані моделі дозволяють об'єднувати різні підходи для гнучкого реагування на економічні зміни. За останні роки грошово-кредитна політика України значно змінилася через внутрішні та глобальні виклики. До 2022 року НБУ дотримувався політики інфляційного таргетування, використовуючи облікову ставку як головний інструмент впливу. Проте війна внесла корективи: у 2022 році НБУ запровадив жорсткі адміністративні обмеження, зафіксував курс гривні та суттєво підвищив облікову ставку до 25% [3]. Це було необхідно для стабілізації фінансової системи та стримування інфляційних процесів. Протягом 2023 року, завдяки поступовій адаптації економіки до нових умов, НБУ почав пом'якшувати обмеження, що дозволило перейти до режиму керованої гнучкості

валютного курсу. У 2024 році основна увага спрямована на повернення до ефективного використання монетарних інструментів, що діяли до війни.

Зокрема, відновлення гнучкого курсоутворення та зниження облікової ставки стали ключовими напрямками монетарної політики. Важливим елементом грошово-кредитного регулювання залишається процентна політика НБУ, яка спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності. Наприклад, під час пандемії COVID-19 НБУ утримував облікову ставку на низькому рівні для підтримки економіки. Однак у 2021 році, через зростання інфляційного тиску, облікову ставку поступово підвищили до 9%. Після початку війни її знову збільшили до 25%, щоб стримати валютні ризики та захистити заощадження громадян. У 2023 році, завдяки міжнародній фінансовій допомозі та поступовому зниженню інфляції, облікову ставку почали зменшувати, і на кінець 2024 року вона становила 13%. Курсова політика НБУ також зазнала значних змін. До початку війни гривня мала плаваючий курс із мінімальними коливаннями. Однак у 2022 році, через зростання попиту на валюту та кризу, НБУ запровадив фіксований курс – спочатку на рівні 29,5 грн/дол., а пізніше – 41,44 грн/дол. У 2023 році, після стабілізації економіки, регулятор повернувся до керованої гнучкості валютного курсу. Це стало можливим завдяки накопиченню міжнародних резервів, які досягли рекордного рівня [3]. Проте у 2024 році обсяги валютних інтервенцій залишалися високими через зменшення експорту та скорочення міжнародної фінансової допомоги. Грошово-кредитна політика забезпечує макроекономічну стабільність, впливаючи на інфляцію, обмінний курс, зайнятість та ВВП. Підвищення норми обов'язкових резервів у 2023–2024 роках допомогло стримати інфляцію та стабілізувати валютний ринок, хоча це створило обмеження для банківського кредитування. Аналіз показує поступове відновлення економіки та стабілізацію ринку праці. Досвід розвинених країн, зокрема США та Польщі, може бути корисним для вдосконалення монетарної політики України, зокрема щодо підтримки малого та середнього бізнесу, розвитку інновацій та залучення інвестицій.

Отже, грошово-кредитна політика є важливим інструментом макроекономічної стабільності та розвитку України. Завдяки інфляційному таргетуванню та гнучкому валютному курсу вдалося знизити інфляцію, стабілізувати національну валюту та активізувати економіку. Однак економіка стикається з проблемами, такими як структурні диспропорції, високі витрати виробництва та інфляційні очікування, що ускладнюють досягнення стратегічних цілей монетарної політики. Зокрема, інфляція витрат виробництва потребує комплексного підходу до регулювання, а підвищення мінімальних зарплат без урахування економічної ситуації створює диспропорції та соціальну напруженість.

Список літератури:

1. Карлін М. О., Борисюк О. В., Левчук А. О. Проблеми і перспективи розвитку банківських установ на фінансовому ринку України в контексті забезпечення фінансової безпеки. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2024. № 1. С. 88-96. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/25094/1/borysiuk_karlin.pdf
2. Харабара В. О., Грешко Р.І., Третьякова О.В. Ліквідність банку та ефективність впровадження нових нормативів ліквідності для банківської системи країни. Інфраструктура ринку. 2023. № 5. С. 37-43. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1190/1199>
3. Шаров О. М. Міжнародний досвід монетарної політики в умовах війни: уроки для України. Журнал європейської економіки, № 21. 2022, С. 174-89. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1591/1591>

Секція 2

Фінансові аспекти та інструменти відновлення бізнесу у післявоєнних умовах

Антіпова І.А., ст. гр. 072-21-1

науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Кубецька О.М.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

FINTECH І РЕСУРСИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

У сучасному економічному середовищі стабільного зростання та високої конкуренції, фінансові технології, або FinTech, відіграють визначальну роль у трансформації процесів залучення та використання фінансових ресурсів для бізнесу.

FinTech – це технології, які використовуються фінансовими службами, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими активами за допомогою спеціального програмного забезпечення, включно з новими програмами, застосунками та бізнес-моделями [1, С. 73]. Більш наочно FinTech як складна екосистема наведена на рис. 2.1.

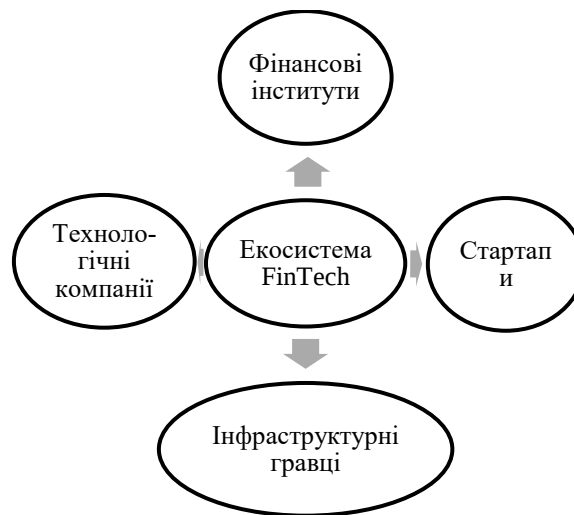

Рис. 2.1 – FinTech як складна екосистема

Джерело: [1]

FinTech – це інноваційні рішення, що поєднують сучасні інформаційні технології, мобільні платформи, інтернет-сервіси та автоматизацію, і дозволяють підприємствам і фізичним особам отримувати доступ до фінансових ресурсів значно швидше, простіше і з меншими витратами. Це відкриває безліч можливостей для розвитку бізнесу, особливо малого і середнього, адже доступ до капіталу є однією з ключових умов його зростання та конкурентоспроможності.

Завдяки FinTech з'явилися нові інструменти для залучення капіталу. Це краудфандингові платформи, що надихають підприємців презентувати свої ідеї широкій аудиторії від індивідуальних інвесторів до колективних фондів. Ці платформи, як Kickstarter та Indiegogo у світі, сприяють швидкому збору коштів, що особливо важливо для стартапів та інноваційних проєктів.

Ще одним важливим інструментом є P2P-кредитування — платформи, де позичальники отримують кошти безпосередньо від фізичних або юридичних осіб із меншими відсотковими ставками та швидким перебігом процесу. Приклади таких сервісів, як Lendio, Funding Circle або внутрішньо українські платформи допомагають малому бізнесу уникнути бюрократичних перепон і швидко отримати необхідний фінансовий ресурс.

Крім того, фінансові технології пропонують ряд сервісів для управління фінансами з урахуванням сучасних вимог до прозорості і економічної ефективності. Це програми для обліку і аналізу фінансів у реальному часі, такі як QuickBooks, Xero, або українські рішення — Бухгалтерія онлайн та інші. З їхньою допомогою, підприємці мають можливість більш ефективно контролювати грошові потоки, планувати бюджети, аналізувати витрати і доходи, що сприяє правильному використанню фінансових ресурсів і забезпечує фінансову стабільність.

Особливо важливою тенденцією є можливість для компаній залучати іноземні фінансові ресурси через сучасні платформи міжнародних переказів і валютних операцій. Завдяки сервісам на кшталт TransferWise (зараз Wise), Revolut або українським аналогам, українські бізнеси можуть швидко отримувати інвестиції або перекази з-за кордону без зайвих витрат та складнощів бюрократії, що суттєво розширює їхні можливості для глобальної діяльності.

У внутрішньому плані, джерела фінансових ресурсів для розвитку бізнесу поділяються на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні — це власний капітал підприємства і нерозподілений прибуток, адже їхня стабільність і незалежність від зовнішніх чинників є однією з переваг.

Однак для стрімкого розвитку і масштабування, потрібно залучення зовнішніх ресурсів: банківських кредитів, державних програм підтримки, інвестицій і грантів. Банківські кредити залишаються традиційним джерелом фінансових ресурсів, особливо для підприємств з солідним фінансовим станом, хоча і мають свої обмеження та бюрократичні складнощі.

Державні програми, такі як «Доступні кредити 5-7-9%», активно використовуються для стимулювання малого і середнього підприємництва, зменшуючи фінансовий тягар і роблячи доступним стартовий капітал. Разом із тим, зростає роль інвестицій і венчурного капіталу, особливо для технологічних і інноваційних підприємств, оскільки сучасні FinTech-платформи полегшують пошук інвесторів і партнерів на міжнародному рівні [2].

Особливу увагу заслуговують міжнародні фінансові ресурси, які стають все більш доступними завдяки глобальним FinTech сервісам і платформам. Міжнародні фінансові організації, що підтримують розвиток малого бізнесу — це Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський фонд інвестицій, Світовий банк. Вони пропонують гранти, кредити та гарантійні механізми, що допомагають бізнесам отримати необхідне фінансування, особливо в умовах економічних викликів. Використання цих інструментів дозволяє відкрити нові можливості для інноваційного розвитку і зростання, а також зменшити фінансові ризики підприємців [3].

На сучасному етапі, особливу роль відіграє й можливість для компаній працювати з міжнародними платіжними системами через FinTech-платформи, що забезпечують швидкі, дешеві і безпечні перекази капіталу з будь-якої точки світу. Це відкриває широкі горизонти для залучення іноземних інвестицій і партнерств, що є надзвичайно важливим для розвиваючих країн та малих підприємств, які прагнуть виходу на глобальний ринок.

Загалом, фінансові технології значною мірою змінюють традиційний підхід до фінансування бізнесу, роблячи його більш доступним, швидким і прозорим. Вони сприяють не лише залученню ресурсів, але й їх ефективному управлінню і використанню. Це особливо актуально на тлі сучасних викликів та глобальних трендів цифрової трансформації, що визначають розвиток економіки.

Список літератури:

1. Мулик Т. О., Олійник О. О. Економічний зміст і види FinTech інновацій. *Бізнес Інформ*. № 12. 2021. С. 72-78.
2. "Доступні кредити 5-7-9%". URL.: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=7e65b42d-7ede-4bd0-a513-63dd2e81e5e6&title=DerzhavnaProgramadostupniKrediti5-7-9-ZPochatkuRokuBiznesOtrimavPilgovikhKreditivNaPonad50-MlrdGriven>
3. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). URL.: <https://www.ebrd.com/>

*Бережна А.В., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

РОЛЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах значно збільшується роль фінансового стану у функціонуванні виробничих підприємств у системі господарювання, оскільки від рівня його фінансового становища залежить успіх діяльності суб'єкта господарювання. Тому, однією з найважливіших умов успішного управління фінансами підприємства є аналіз його фінансового становища.

Аналіз фінансового стану – це система аналітичних процедур, спрямованих на оцінку результатів фінансово-господарської діяльності підприємства та визначення його платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та ефективності використання ресурсів. Він базується на вивченні фінансової звітності підприємства, таких як баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів.

Сучасне господарське середовище характеризується високим рівнем конкуренції, нестабільністю ринків, зростанням вартості ресурсів та необхідністю швидкої адаптації до змін. За таких умов аналіз фінансового стану набуває особливої ваги, оскільки дозволяє підприємствам обґрунтовано планувати діяльність, уникати надмірних фінансових ризиків, вчасно виявляти загрози та реагувати на них.

Завданнями економічного аналізу фінансового стану підприємства є: об'єктивна оцінка використання фінансових ресурсів на підприємстві, виявлення внутрішньогосподарських резервів зміцнення фінансового стану, а також поліпшення відносин між підприємством та зовнішніми фінансовими, кредитними органами та ін [5].

Основними функціями аналізу фінансового становища є:

- об'єктивна оцінка фінансового стану досліджуваного об'єкта;
- виявлення факторів і причин, що впливають на фінансовий стан;
- підготовка та обґрунтування прийнятих управлінських рішень у галузі фінансів;
- знаходження та мобілізація резервів покращення фінансового стану та підвищення ефективності всієї господарської діяльності

Фінансовий аналіз виступає інструментом для:

- оцінки ефективності управління ресурсами;
- планування бюджету;
- прийняття інвестиційних рішень;
- визначення оптимальної структури капіталу;
- моніторингу ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності;
- оцінки прибутковості та рентабельності діяльності підприємства.

Використання сучасних методів інструментів фінансового аналізу дозволяє підприємствам вчасно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

На фінансове становище впливає ступінь виконання виробничого плану та інші показники, які мають натурально-речову природу. Якщо виробничі, і навіть фінансові плани виконуються, це позитивно позначається на фінансовому стані господарюючого суб'єкта. Тому стійке фінансове становище – це результат взаємодії багатьох чинників, включаючи грамотний розподіл ресурсів та грамотне управління ними.

Результати фінансового аналізу мають велике значення не лише для керівництва підприємства, а й для зовнішніх зацікавлених осіб - інвесторів, кредиторів, постачальників, банків, державних органів. Вони використовують аналітичну інформацію для прийняття рішень про співпрацю, кредитування чи інвестування.

У сучасних умовах ефективність аналізу фінансового стану підвищується завдяки застосуванню автоматизованих систем обліку та аналізу, економіко-математичних моделей,

цифрових платформ для фінансового моніторингу. Це забезпечує швидкість, точність і гнучкість прийняття рішень [2].

Таким чином, фінансовий стан можна визначити як комплексну економічну категорію, що характеризує на певну дату наявність у суб'єкта господарювання різних активів, розміри зобов'язань, здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися в зовнішньому середовищі, що змінюється, поточну і майбутню можливість задовольняти вимоги кредиторів, а також його інвестиційну привабливість.

Аналіз фінансового стану є невід'ємною складовою ефективного управління виробничими підприємствами. Його результатом стає не лише розуміння поточної фінансової ситуації, але й формування основи для стратегічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та адаптації до змін в економіці.

Недооцінка ролі аналізу фінансового стану підприємства, помилки у планах та управлінських діях у сучасних умовах приносять чутливі втрати. І навпаки, ті підприємства, на яких серйозно ставляться до фінансового аналізу, мають добрі результати, високу економічну ефективність [2].

Список літератури:

1. Зятковський І. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 356 с.
2. Захарченко В. О., Счасна С.І. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2019. № 1. С. 137-144.
3. Іщук С. О. Моделі інтегрального оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств регіону. *Регіональна економіка*. 2008. № 2. С. 25-34.
4. Іванисько Н. М. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 1(107). 156-162. Режим доступу: <https://doi.org/10.26642/ema-2024-1>.
5. Спіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 23. С. 162 – 166.

*Голобородько К.О., ст. гр.072-21-1
науковий керівник: ст. викл. каф. ЕАФ Гаряча О.І.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах швидко змінюваного бізнес-середовища та високої конкуренції фінансове планування є однією з найважливіших складових управлінського процесу на підприємствах. Це процес розробки та впровадження фінансових стратегій і планів, що сприяє досягненню цілей підприємства, оптимальному розподілу ресурсів та мінімізації фінансових ризиків. Фінансове планування дозволяє підприємствам ефективно управляти своїми фінансами, забезпечуючи стабільний розвиток і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Фінансове планування включає всі операційні процеси, пронизує і зв'язує в єдиний ланцюг маркетинг, кадрове та виробниче планування. За допомогою фінансового планування конкретизуються намічені прогнози, визначаються взаємопов'язані завдання і послідовність їх реалізації в досягненні обраної мети.

Залежно від стадії життєвого циклу підприємства, кон'юнктури ринку, на якому воно функціонує, й інших чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, цілі підприємств варіюються від необхідності уникнення банкрутства до розвитку і освоєння нових ринків. Тому і процес фінансового планування може мати різні цільові установки залежно від завдань, визначених менеджментом підприємства на перспективу [1, с. 3].

Специфічними видами фінансового планування є:

1. Стратегічне фінансове планування – полягає у визначенні довгострокових цілей підприємства та розробці шляхів їх досягнення через фінансові інструменти та ресурси. Цей процес включає розробку фінансової стратегії, яка повинна бути узгоджена з загальною стратегією розвитку підприємства.

До основних етапів стратегічного фінансового планування відносяться:

- аналіз поточного фінансового стану підприємства для оцінки його можливостей та слабких місць;
- формулювання фінансових цілей на довгострокову перспективу (зростання прибутковості, розширення ринку, підвищення капіталізації);
- розробка фінансових стратегій, які дозволяють досягти цих цілей через залучення інвестицій, оптимізацію витрат, фінансування нових проектів тощо.

Завдяки стратегічному плануванню підприємство може забезпечити стабільне фінансове становище навіть у умовах економічної нестабільності.

2. Операційне фінансове планування – спрямоване на організацію поточної фінансової діяльності підприємства, включаючи розподіл ресурсів між різними підрозділами та проектами. Це планування має короткостроковий характер і здійснюється, як правило, на рік чи квартал.

Основні аспекти операційного фінансового планування:

- бюджетування - розробка бюджету підприємства, що відображає доходи та витрати на поточний період;

- фінансування поточної діяльності - визначення джерел коштів для забезпечення нормальної операційної діяльності, таких як обігові кошти, кредити та позики;

- контроль за виконанням бюджету - здійснення моніторингу фінансових показників і коригування планів у разі відхилень.

Операційне планування забезпечує належне виконання короткострокових завдань і підтримує належну ліквідність підприємства.

3. Фінансовий аналіз і прогнозування. Фінансовий аналіз є невід'ємною частиною процесу планування, оскільки він дає можливість оцінити фінансовий стан підприємства, виявити слабкі місця та спрогнозувати майбутні фінансові результати. Аналіз зазвичай охоплює:

- аналіз балансу - оцінка структури активів і зобов'язань підприємства;
- аналіз звіту про прибутки і збитки - дослідження доходів, витрат і чистого прибутку;
- аналіз ліквідності та платоспроможності - визначення здатності підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання.

Прогнозування фінансових результатів дає змогу передбачити можливі зміни у фінансовому стані підприємства та адаптувати план до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

4. Фінансовий контроль і оцінка ефективності. Фінансовий контроль є процесом моніторингу виконання фінансових планів та бюджетів, а також оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. Основними інструментами фінансового контролю є:

- порівняльний аналіз фактичних показників з плановими;
- аналіз відхилень - оцінка причин відхилень від бюджету та впливу цих відхилень на фінансовий результат.

Оцінка ефективності планування передбачає вимірювання того, наскільки фінансові цілі підприємства були досягнуті, а також корекцію планів на основі отриманих результатів.

Фінансове планування є основою успішної діяльності сучасного підприємства, яке дозволяє забезпечити не лише короткострокову ліквідність і стабільність, а й стратегічний розвиток у довгостроковій перспективі. Важливими елементами цього процесу є стратегічне і операційне планування, фінансовий аналіз і прогнозування, а також контроль за виконанням планів. Комплексний підхід до фінансового планування дозволяє підприємствам досягати високих фінансових результатів, забезпечувати стійкий розвиток і підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку. Успіх фінансового планування залежить від своєчасної адаптації до змін у зовнішньому середовищі та ефективності використання фінансових ресурсів.

Список літератури:

1. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах. *Фінанси України*. 2012. № 3. С. 1–5.
2. Теличко Р.К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах. *Фінанси України*. 2018. № 8. С. 14–16.
3. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві. *Проблеми теорії та практики управління*. 2010. № 4. С. 72–78.

Гончарук Д.О., ст. гр. КС-22
науковий керівник: доц. каф. ІПСІТ Родінко М.Ю.
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
кафедра інтелектуальних систем і технологій

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У ХХІ столітті ринок праці зазнає безпрецедентних змін під впливом стрімкого розвитку технологій та інновацій. Ці зміни охоплюють не лише характер зайнятості та професійні вимоги, а й саму природу праці як соціально-економічного явища. У контексті сталого розвитку, збереження стабільного, справедливого та інклюзивного ринку праці потребує глибокого переосмислення ролі технологічного прогресу.

Поширення цифрових технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, роботизація та автоматизація виробничих процесів, призводить до трансформації зайнятості в усіх секторах економіки. Так, у галузях, де можлива автоматизація рутинних операцій (виробництво, логістика, адміністративна підтримка), спостерігається скорочення робочих місць. Водночас з'являються нові професії, пов'язані з ІТ, кібербезпекою, аналізом даних, цифровим маркетингом, управлінням інноваційними процесами. Це явище отримало назву «творче руйнування» (creative destruction), коли старі професії зникають, але натомість виникають нові [5].

Разом з цим, технологічні інновації породжують виклики, пов'язані з нерівністю доступу до нових можливостей, структурним безробіттям, зростанням розриву між кваліфікованими та некваліфікованими працівниками. За даними OECD [1], автоматизація потенційно загрожує до 14% робочих місць, тоді як ще 32% зазнають суттєвих змін. McKinsey прогнозує, що до 2030 року близько 375 мільйонів людей у світі потребуватимуть перекваліфікації [2]. У таких умовах ключову роль відіграє освіта – як формальна, так і неформальна. Безперервне навчання (lifelong learning), розвиток цифрових навичок, перекваліфікація (reskilling) та підвищення кваліфікації (upskilling) стають необхідною умовою збереження конкурентоспроможності працівника на ринку.

Успішна адаптація ринку праці до технологічних змін неможлива без активної участі держави. Зокрема, необхідно вдосконалити політику зайнятості, стимулювати роботодавців до інвестування в розвиток людського капіталу, сприяти соціальному діалогу між усіма учасниками ринку – бізнесом, владою, працівниками, освітніми установами. Важливим кроком є підтримка вразливих категорій населення: молоді, людей передпенсійного віку, жінок, внутрішньо переміщених осіб. Технології мають стати інструментом не розділення, а інклюзії – через гнучкі формати роботи, розвиток цифрових платформ, прозорість і доступність інформації про вакансії та освітні можливості [4].

У випадку України, що перебуває у складних умовах війни та економічної перебудови, сталий розвиток ринку праці через інновації має особливе значення. З одного боку, країна отримала потужний імпульс до цифровізації (Дія, eHealth, онлайн-освіта), з іншого – постає завдання збереження людського капіталу, повернення кваліфікованих працівників із-за кордону, підтримки малих підприємств та регіонального розвитку. Інноваційні підходи до

працевлаштування, зокрема платформи з мікрозайнятості, онлайн-сервіси рекрутингу, освітні гранти, є шансом для побудови гнучкої й адаптивної економіки [3].

У цьому контексті доцільно розглядати концепцію «зеленого переходу» – поєднання екологічних, економічних і соціальних цілей, що вимагає створення нових робочих місць у сфері енергетики, переробки, екологічного моніторингу. Таким чином, інновації стають не лише джерелом зростання, а й основою для гармонійного, етичного та інклюзивного ринку праці.

Отже, сталий розвиток ринку праці – це не просто збереження наявної зайнятості, а проактивна трансформація, орієнтована на майбутнє. Вона вимагає гармонізації інтересів усіх учасників економічної системи, стратегічного бачення, інституційної підтримки та гнучкої освітньої системи, що дозволяє кожному громадянину знайти своє місце у світі змін. Саме так ми можемо забезпечити стійкість, рівність і гідність праці в умовах цифрової епохи.

Список літератури:

1. KPMG. (2023). *The Pulse of Fintech*. Режим доступу: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights.html>
2. Deloitte. (2024). *Digital banking maturity 2024*. Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/>
3. Національний банк України. (2023). *Звіт про розвиток фінансового сектору*. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
4. McKinsey & Company. (2023). *The future of digital banking*. Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/>
5. PwC. (2024). *Financial services technology 2024 and beyond*. Режим доступу: <https://www.pwc.com/>

*Демченко Д.Г., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Кубецька О.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Стратегічне зростання капіталу є ключовою метою будь-якого підприємства, що прагне до довгострокової стійкості, розширення діяльності та підвищення своєї ринкової вартості. В умовах мінливого бізнес-середовища оптимізація інструментів розвитку стає не просто бажаною, а необхідною умовою для досягнення цієї мети. Ефективне використання різноманітних важелів зростання, дозволяє підприємству не лише збільшувати власний капітал, але й підвищувати свою операційну ефективність, залучати нові можливості та зміцнювати конкурентні позиції.

Одним із фундаментальних інструментів розвитку бізнесу, що безпосередньо впливає на зростання капіталу, є оптимізація бізнес-процесів підприємства. Всі бізнес-процеси підприємства поділяють на основні, супутні, допоміжні, забезпечувальні, процеси управління і процеси розвитку. Бізнес-процес – це, по суті, графічний опис господарської діяльності підприємства, котрий допомагає раціонально аналізувати і відслідковувати логістичний ланцюжок взаємопов'язаних дій, націлених на перетворення входів і виходів процесів, котру простіше моделювати [1].

Підвищення ефективності бізнес-процесів, зниження собівартості продукції або послуг, впровадження Lean-технологій та управління якістю дозволяють збільшити маржинальність бізнесу та генерувати більший прибуток, який є основним джерелом зростання власного капіталу. Ефективне управління ланцюгами постачання, оптимізація складських запасів та впровадження сучасних інформаційних технологій також сприяють зниженню витрат та підвищенню операційної гнучкості підприємства.

Іншим важливим інструментом є розширення ринкової присутності та збільшення обсягів продажів. Проникнення на нові ринки, розширення асортименту продукції або послуг, залучення нових клієнтських сегментів та підвищення лояльності існуючих клієнтів є ключовими факторами зростання доходів підприємства. Будь-якій компанії необхідно себе рекламувати, стимулювати збут, доносити інформацію про акції та знижки. Потрібно укладати контракти з рекламними агентствами, створювати спонсорські програми, займатися благодійністю. Це необхідно зробити максимально докладно і для кожного елемента. Необхідно знайти вигоду продукту, позначити її ключову цінність для клієнта [2].

Ефективні маркетингові стратегії, використання сучасних каналів комунікації та продажів, а також побудова міцних відносин з клієнтами, сприяють збільшенню ринкової частки та зростанню виручки, що позитивно впливає на фінансові результати та капіталізацію підприємства.

Інноваційна діяльність та розвиток нових продуктів або послуг є потужним інструментом стратегічного зростання капіталу. Впровадження технологічних інновацій, розробка унікальних продуктів або послуг, що відповідають потребам ринку, дозволяють підприємству отримувати значну конкурентну перевагу та захоплювати нові ринкові ніші. Інвестиції в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), співпраця з науковими установами та стартапами, а також створення власної інноваційної екосистеми

сприяють довгостроковому зростанню капіталу за рахунок виведення на ринок високомаржинальних продуктів та послуг.

Ефективне управління фінансовими ресурсами є критично важливим для стратегічного зростання капіталу. Оптимізація структури капіталу, ефективне управління оборотними коштами, мінімізація фінансових ризиків та залучення додаткового фінансування на вигідних умовах сприяють підвищенню фінансової стійкості та зростанню власного капіталу. Використання інструментів фінансового планування та прогнозування, а також налагодження прозорої системи обліку та звітності є необхідними умовами для ефективного управління фінансами підприємства.

Залучення інвестицій є прямим шляхом до збільшення капіталу підприємства. Залежно від стадії розвитку та потреб підприємства, можуть використовуватися різні джерела фінансування, такі як власний капітал (прибуток, емісія акцій), боргове фінансування (кредити, облігації), залучення венчурного капіталу або краудфандинг. Ефективна комунікація з потенційними інвесторами, розробка привабливих інвестиційних пропозицій та демонстрація високого потенціалу зростання бізнесу є ключовими факторами успішного залучення інвестицій.

Злиття та поглинання можуть бути потужним інструментом швидкого зростання капіталу та розширення бізнесу. Придбання інших компаній може забезпечити доступ до нових ринків, технологій, клієнтів або кваліфікованого персоналу, що сприяє синергії та зростанню ринкової вартості об'єднаної компанії. Однак, успішність М&А залежить від ретельного аналізу потенційних об'єктів, ефективної інтеграції та управління ризиками.

Розвиток людського капіталу є непрямим, але надзвичайно важливим інструментом стратегічного зростання капіталу. Залучення, утримання та розвиток кваліфікованого персоналу, формування корпоративної культури, що сприяє інноваціям та ефективній роботі, а також інвестиції в навчання та розвиток співробітників підвищують продуктивність праці та сприяють досягненню стратегічних цілей підприємства (рис. 2.2).

Інструменти стратегічного зростання капіталу підприємства	Оптимізація бізнес-процесів
	Розширення ринкової присутності та збільшення обсягів продажів
	Розробка та впровадження ефективних маркетингових стратегій
	Інноваційна діяльність та розвиток нових продуктів або послуг
	Залучення інвестицій
	Злиття та поглинання
	Розвиток людського капіталу

Рис. 2.2 – Інструменти стратегічного зростання капіталу підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [1, 2]

Тож, оптимізація інструментів розвитку бізнесу для стратегічного зростання капіталу вимагає комплексного підходу та врахування специфіки діяльності підприємства, його галузевої приналежності та поточного стану. Ефективне поєднання різних інструментів, їх адаптація до мінливих ринкових умов та постійний моніторинг результатів є запорукою сталого зростання капіталу та довгострокового успіху підприємства.

Список літератури:

1. Баглей Р.Р. Формування і оптимізація бізнес-процесів на підприємстві. Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/139/132>
2. Щербак П.І. Розробка плану заходів щодо збільшення частки ринку підприємства. <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis02-62.html>

Диченко Л.С., ст. гр. 072-22-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Штефан Н.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ІНВЕСТОРІВ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Фондовий ринок України перебуває у важливому перехідному етапі, який визначатиме його роль у відновленні економіки після війни. В умовах повномасштабних військових дій, які значно вплинули на економіку, розвиток фондового ринку стає важливим стратегічним завданням для держави. Залучення інвестицій через фондовий ринок є одним із ключових інструментів, що дозволяє фінансувати проекти відновлення інфраструктури, стимулювати розвиток підприємництва та створювати нові робочі місця. У цій складній ситуації важливо розглянути перспективи та проблеми цього сектору, а також запропонувати шляхи його відновлення та розвитку.

Воєнні дії завдали серйозного удару по фінансовій системі країни. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), капіталізація українського фондового ринку впала до 1,5 трлн грн, що становить лише близько 10% ВВП країни. У 2023 році середньодобовий обсяг торгів на "Українській біржі" та ПФТС знизився до 50–60 млн грн, що є найнижчим показником за останнє десятиліття. Кількість компаній, які випускають акції, скоротилася на 25% у порівнянні з 2021 роком. Ці цифри свідчать про суттєве скорочення активності на ринку.

Основними проблемами сучасного фондового ринку є низька ліквідність, обмежена капіталізація, недостатня кількість інструментів для інвестування та високі ризики. Дохідність облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) у 2024 році зросла до 18%, що привернуло увагу деяких інвесторів, але водночас вказує на високі макроекономічні ризики. Частка іноземних інвесторів на ринку ОВДП скоротилася з 10% до 2%, що відображає зниження довіри до українських активів. За даними Bloomberg, Україна втратила близько 70% іноземних інвестицій у фондовий сектор порівняно з довоєнним рівнем.

Розвиток фондового ринку є ключовим чинником залучення іноземного капіталу та підтримки економічного зростання. Одним із стратегічних кроків є інтеграція українського ринку до європейських фінансових систем. У червні 2024 року було підписано угоду про співпрацю між НКЦПФР та Європейською організацією з цінних паперів, що передбачає впровадження європейських стандартів регулювання. Згідно з прогнозами Світового банку, після стабілізації ситуації іноземні інвестори можуть залучити до 5 млрд доларів у корпоративні облігації українських підприємств, що стане важливим кроком у відновленні економіки. Для вирішення наявних проблем необхідно здійснити комплексні реформи. Перш за все, слід посилити захист прав інвесторів через вдосконалення законодавчої бази та забезпечення прозорості судової системи. Розширення спектру фінансових інструментів, включаючи біржові індексні фонди (ETF) та деривативи, може зменшити ризики та підвищити привабливість ринку для інвесторів. Наприклад, країни Європи, які впровадили ETF, змогли збільшити обсяги торгів на фондових ринках у середньому на 30% протягом перших п'яти років. Важливим напрямком є модернізація біржової інфраструктури. У 2024 році "Українська

біржа" та ПФТС розпочали впровадження електронних платформ торгівлі, що дозволить зменшити операційні витрати та зробити торгівлю більш зручною. Також заплановано створення центрального депозитарію, який полегшить обіг цінних паперів. Згідно з оцінками НКЦПФР, ці заходи можуть збільшити обсяги торгів на 30–40% вже протягом перших двох років після впровадження.

Значну увагу слід приділити стабілізації макроекономічного середовища. Уряд України у 2024 році ухвалив програму економічного відновлення, яка передбачає зниження рівня інфляції до 8% та стабілізацію валютного курсу. Це створить сприятливі умови для довгострокових інвестицій. Крім того, налагодження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, такими як МВФ та ЄБРР, може забезпечити доступ до додаткових ресурсів для модернізації ринку. Підвищення фінансової грамотності населення є ще одним важливим аспектом. У 2024 році НКЦПФР запустила освітню програму "Інвестуй в майбутнє", яка охопила понад 50 тисяч громадян. Це сприяло збільшенню кількості роздрібних інвесторів на 15% у порівнянні з попереднім роком. Програми з фінансової освіти повинні стати частиною державної політики, оскільки вони сприяють формуванню культури інвестування серед населення. У перспективі необхідно також стимулювати розвиток ринку акцій. Наразі лише 2% українських компаній залучають капітал через випуск акцій, тоді як у країнах ЄС цей показник становить 20–30%. Спрощення процедур лістингу та зниження податкового навантаження на емітентів можуть стимулювати більшу активність на ринку. Згідно з прогнозами Deloitte, розвиток ринку акцій може збільшити капіталізацію фондового ринку України до 2,5 трлн грн до 2030 року.

Перспективи фондового ринку України після війни є обнадійливими за умови реалізації необхідних реформ. По-перше, інтеграція до європейських фінансових систем забезпечить довіру іноземних інвесторів. По-друге, модернізація інфраструктури ринку зробить його більш доступним для нових учасників. По-третє, стабілізація макроекономічного середовища дозволить зменшити ризики та підвищити дохідність інвестицій. Важливо також залучити нових гравців до ринку через фінансову освіту та створення сприятливих умов для малого та середнього бізнесу. Якщо ці заходи будуть реалізовані після припинення війни, фондовий ринок стане не лише інструментом відновлення економіки, а й потужним драйвером її подальшого зростання. Україна має всі шанси перетворитися на регіональний фінансовий центр, залучаючи капітал та інновації з усього світу.

Список літератури:

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. Звіти про діяльність. Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>
2. Bloomberg. Аналітичні звіти про фондові ринки України. Режим доступу: <https://www.bloomberg.com>
3. Національний банк України. Основні макроекономічні показники. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Державна служба статистики України. Основні показники економічного розвитку. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Світовий банк. Прогнози економічного зростання України. Режим доступу: <https://www.worldbank.org>
6. Європейська організація з цінних паперів. Стандарти регулювання фінансових ринків. Режим доступу: <https://www.esma.europa.eu>

Карета Ю.О., ст. гр.072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Інвестиції є невід'ємною складовою будь-якої національної економіки, оскільки вони спрямовані на створення, оновлення та розширення основного капіталу. Саме через інвестиційні процеси відбувається модернізація виробництва, підвищується конкурентоспроможність підприємств і забезпечується довгострокове економічне зростання. У найзагальнішому розумінні, інвестиції - це вкладення капіталу з метою отримання прибутку або досягнення іншого економічного ефекту в майбутньому.

Економічна сутність інвестицій полягає в тому, що вони виступають засобом перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки, забезпечуючи тим самим структурну перебудову господарства. Інвестиції є формою реалізації заощаджень і можуть бути як внутрішніми (в межах країни), так і зовнішніми (іноземні капіталовкладення).

З економічної точки зору, інвестиції виконують декілька важливих функцій:

- акумулюючу (забезпечення накопичення капіталу);
- перерозподільчу (направлення ресурсів до ефективніших галузей);
- інноваційну (фінансування наукових досліджень і технологічного розвитку);
- соціальну (створення нових робочих місць, покращення добробуту населення).

Для глибшого розуміння інвестицій важливо розглянути їх класифікацію за різними ознаками:

1. За об'єктом інвестування:

- реальні інвестиції - вкладення в матеріальні активи (будівлі, машини, обладнання);
- фінансові інвестиції - вкладення в цінні папери, банківські депозити та інші фінансові інструменти.

2. За джерелами фінансування:

- власні інвестиції - здійснюються за рахунок прибутку підприємства, амортизаційних відрахувань;

- позикові інвестиції - здійснюються за рахунок кредитів і залучених коштів;
- бюджетні інвестиції - фінансуються з державного або місцевого бюджету;

3. За напрямом інвестування:

- первинні інвестиції - спрямовані на створення нових підприємств або виробництв;
- реінвестиції - повторне вкладення вже отриманого прибутку;
- інвестиції на модернізацію - вкладення з метою оновлення існуючих потужностей.

4. За формою власності:

- приватні - здійснюються фізичними або юридичними особами;
- державні - здійснюються органами державної влади;
- змішані - реалізуються за участі державного і приватного капіталу.

5. За географічною ознакою:

- внутрішні інвестиції - реалізуються в межах країни;
- зовнішні (іноземні) - надходять від іноземних інвесторів;
- зовнішньоекономічні інвестиції - вкладення національного капіталу за кордоном.

6. За терміном вкладення: короткострокові (до 1 року); середньострокові (1-3 роки); довгострокові (понад 3 роки).

Кожен вид інвестицій має своє значення для розвитку економіки, і вибір певного типу залежить від стратегічних цілей підприємства або держави. Також варто враховувати ризики, пов'язані з інвестуванням, які можуть виникати через політичну нестабільність, економічну кризу або інші зовнішні чинники.

Незалежно від рівня економічного розвитку будь-яка країна прагне залучити іноземні капітали, отримати прямі чи опосередковані ефекти від цих інвестицій. Найбільшу роль у залученні коштів грають макроекономічні чинники, в тому числі ємність внутрішнього ринку, валютна політична стабільність, а також рівень розвитку інфраструктури та кваліфікації робочої сили. Крім того, важлива інвестиційна політика приймаючої країни, що забезпечує гарантії закордонним інвесторам та має стабільну правову систему [4].

У сучасних умовах глобалізації особливої актуальності набувають іноземні інвестиції, які сприяють надходженню нових технологій, підвищенню рівня зайнятості, розширенню міжнародної торгівлі. Проте важливо створити сприятливий інвестиційний клімат, який включає стабільну правову базу, прозорі правила гри та ефективну судову систему.

В даний час здійснення інвестицій не можна розглядати як «довільну» форму діяльності підприємства у тому сенсі, що підприємство може здійснювати чи не здійснювати подібного роду операції. Нездійснення інвестицій неминуче призводить до втрат конкурентних позицій [2; 3]. Тому всі можливі інвестиції можна розбити на дві групи:

– пасивні інвестиції, тобто такі, які забезпечують у кращому разі непогіршення показників прибутковості вкладень в операції цього підприємства за рахунок заміни застарілого обладнання, підготовки нового персоналу замість співробітників, що звільнилися, і т. п.;

– активні інвестиції, тобто такі, які забезпечують підвищення конкурентоспроможності фірми та її прибутковості в порівнянні з раніше досягнутими результатами (за рахунок впровадження нової технології, організації випуску товарів, що користуються попитом, захоплення нових ринків або поглинання конкуруючих фірм) [2].

Отже, інвестиції - це багатогранне економічне явище, що забезпечує відтворення та розвиток національного господарства. Їхня правильна класифікація та ефективне управління дозволяють оптимізувати фінансові потоки, мінімізувати ризики і досягти стійкого економічного зростання.

Список літератури:

1. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент : підручник. К : Ельга, Ніка-Центр, 2020. с. 624.
2. Петруня Ю. Є. Економіка інвестицій : навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
3. Чапляк Н. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*, 2022. №40. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>.
4. Мареха І.С. Теоретико-методологічні засади визначення якості інвестицій: сутнісно-змістова основа та класифікаційні ознаки. *Механізм регулювання економік*. 2010. № 1. С. 22-236.

*Костюченко Д.М., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к. е. н., проф. каф. ЕАФ Соляник Л.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Агропромисловий комплекс (АПК) України є ключовою складовою економіки країни, забезпечуючи продовольчу безпеку, створення робочих місць та значну частку валютних надходжень від експорту сільськогосподарської продукції. Проте, фінансове забезпечення цього сектору стикається з рядом викликів, серед яких обмежений доступ до кредитних ресурсів, висока вартість запозичень та вплив воєнних дій. У цьому дослідженні розглянуто сучасний стан фінансування АПК, основні джерела залучення капіталу та перспективи розвитку фінансових інструментів для підтримки галузі.

Фінансове забезпечення АПК в Україні базується на таких основних джерелах:

- Державна підтримка – включає програми компенсації відсоткових ставок за кредитами, дотації на розвиток фермерських господарств та аграрні субсидії;
- Банківське кредитування – основний механізм фінансування підприємств АПК, що включає коротко- та довгострокові кредити для закупівлі техніки, насіння та модернізації виробництва;
- Міжнародна фінансова допомога – включає грантові програми від Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), USAID та інших міжнародних донорів;
- Приватні інвестиції – залучення капіталу через аграрні холдинги, венчурні фонди та спеціалізовані аграрні фонди;
- Кооперативне фінансування – передбачає створення кредитних спілок, аграрних кооперативів для покращення доступу малих фермерів до фінансування.

Основні проблеми фінансування АПК:

- Висока вартість кредитних ресурсів через макроекономічну нестабільність;
- Посилення вимог банків до аграрних підприємств, що ускладнює отримання кредитів;
- Відсутність довгострокових інвестиційних програм для модернізації галузі;
- Нестача страхових механізмів для покриття ризиків, пов'язаних з воєнними діями та кліматичними змінами.

Враховуючи сучасний стан та наявні проблеми фінансування АПК слід підкреслити, що саме вдосконалення фінансових механізмів є ключовим фактором стабільного розвитку галузі. Виходячи з цього положення, визначимо основні напрями розвитку його фінансового забезпечення та фінансових механізмів. Першочерговою задачею щодо зміцнення фінансового потенціалу є розширення державної підтримки АПК через нові програми пільгового кредитування та гарантій для малих та середніх аграрних підприємств, спрямовані на розвиток виробництва. Необхідно розвивати аграрне страхування шляхом запровадження ефективних страхових механізмів, у тому числі страхування від воєнних ризиків та кліматичних катастроф, дозволить зменшити фінансові втрати аграріїв. Активно залучати

міжнародні інвестиції, спрощуючи доступ до грантових та кредитних програм міжнародних фінансових установ, що сприятиме модернізації виробництва. Проводити цифровізацію фінансових послуг. Використання фінансових технологій (FinTech) для спрощення кредитування, онлайн-платежів та управління фінансовими потоками дозволить фермерам ефективніше управляти капіталом [1].

Розвиток фондового ринку сприятиме диверсифікації джерел формування капіталу для аграрного сектора. Випуск аграрних облігацій та цінних паперів дозволить аграріям залучати додаткові інвестиції в сектор. Підтримка кооперативного руху через розвиток кредитних спілок та аграрних кооперативів дозволить малим фермерам збільшити доступ до фінансування.

Для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу необхідно покращити доступність кредитних ресурсів для аграріїв через зниження ставок та спрощення процедур отримання кредитів, сприяти розвитку державних та приватних ініціатив, спрямованих на підтримку сільськогосподарських підприємств.

Отже, незважаючи на складні виклики, що постали перед агросектором, існують перспективи покращення фінансового забезпечення через розширення державної підтримки, впровадження нових механізмів кредитування, страхування ризиків та залучення міжнародних інвестицій.

Комплексний підхід до розвитку фінансових інструментів дозволить зміцнити конкурентоспроможність агропромислового комплексу України та забезпечити його стабільне зростання у майбутньому.

Список літератури:

1. Павлова Г., Волчанська Л., Ковальов Д. Фінансове забезпечення фермерського господарства в контексті його фінансово-економічної безпеки. *Економіка та суспільство*, 2023. № 54. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-44>

Красовський Р.Б., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Кубецька О.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

СУТНІСТЬ ПРИБУТКУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах переходу до ринкової економіки, прибуток відіграє головну роль у системі економічних показників. Прибуток – це кінцевий фінансовий результат, який характеризує виробничо-господарську діяльність усього підприємства, тобто становить основу економічного розвитку підприємства. Виходячи з вищевикладеного, поняття прибутку можна сформулювати так: «Прибуток - це виражений у грошах чистий дохід підприємця від вкладеного капіталу, що характеризує його винагороду за ризик ведення бізнесу, що є різницею між сукупним доходом і загальні витрати в процесі виконання даної діяльності».

Прибуток утворюється в результаті реалізації продукції. Його величина визначається різницею між доходом, одержаним від реалізації продукції, і витратами (витратами) на її виробництво і реалізацію. Загальний розмір отриманого прибутку залежить, з одного боку, від обсягу реалізації продукції та рівня цін, що встановлюються на продукцію, а з іншого — від того, наскільки рівень витрат виробництва відповідає суспільно необхідним витратам.

В основі вимірювання прибутковості лежить прибуток. Одне з визначень прибутку полягає в тому, що це позитивна різниця між доходами та витратами. У бухгалтерському обліку, коли доходи перевищують витрати, є прибуток, а коли витрати перевищують доходи, є збиток:

$$\text{Прибуток} = \text{загальний дохід} - \text{загальні витрати} \quad (2.1)$$

Визначення та вимірювання прибутку сповнене суперечок.

Економісти зосереджуються на тому, що може трапитися в майбутньому – теперішня вартість майбутніх доходів. Бухгалтерів більше цікавить те, що було в минулому - доходи мінус витрати. Економіст міг би передбачити, що саме станеться, але навряд чи він міг би сказати, коли саме. Проте бухгалтер може заперечити, що в більшості випадків економісту потрібно лише визначити прибуток, тоді як бухгалтер насправді повинен кількісно оцінювати його щороку як одну цифру в рахунках [1].

Термін «прибуток» може означати різні речі не лише для економістів і бухгалтерів, а й для різних груп, зацікавлених у компанії, кожна з яких дивиться на прибуток компанії під іншим кутом зору:

1. Акціонерів найбільше цікавить здатність компанії підтримувати або збільшувати вартість свого капіталу та майбутні прибутки. Вони очікують, що компанія отримає достатній прибуток, щоб мати можливість виплачувати дивіденди та збільшити ринкову вартість акцій, якими вони володіють.

2. Кредитори зацікавлені в отриманні доказів спроможності компанії продовжувати виплачувати свої боргові зобов'язання.

3. Клієнти оцінюють рівень прибутку в залежності від ступеня урегульованості галузі. В умовах нинішньої лібералізації та конкуренції між учасниками ринку, коли все більше уваги приділяється високому стандарту обслуговування та задоволеності клієнтів, немає сенсу отримувати надзвичайні короткострокові прибутки за рахунок клієнта в довгостроковій перспективі.

4. Конкуренти найбільше зацікавлені в порівнянні власних показників і показників інших компаній, що працюють у тому ж секторі.

5. Керівництво та співробітники зазвичай найбільше зацікавлені в прибутку, який вони отримують у своїх відділах, і в оцінці свого майбутнього як співробітників.

Прибуток є показником вартості. Це цілий, кінцевий результат, мета організації і має двокомпонентну структуру (містить прибуток + ПДВ). Частина живої праці має продуктивний характер і це є наслідком того, що деякі товари надходять у сферу обігу, не будучи абсолютно готовими до споживання (вони потребують подальшої обробки). Тут вступає в дію доданий продукт.

Прибуток – це дохід, джерелом якого є додаткова вартість, створена підприємством [2]. Прибуток (англійською - прибуток, повернення) - це перевищення у грошовому вираженні виручки від продажу товарів та послуг над витратами щодо їх виробництва чи придбання. Розмір прибутку характеризує успішність ведення бізнесу, а прибуток зазвичай є основною метою та рушійним мотивом усіх видів підприємництва. Тож, прибуток – найважливіший показник, що характеризує фінансовий результат підприємства..

Щодо значення прибутку для підприємства, то потрібно відмітити наступне. Зростання прибутку створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснення розширеного відтворення. Завдяки йому виконується частина зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими підприємствами. Таким чином, прибуток стає найважливішим для оцінки виробничо-фінансової діяльності підприємства. Це характеризує оцінки його ділової активності та фінансового благополуччя. Прибуток має таке значення в діяльності підприємств (рис. 2.3).

Значення прибутку	В узагальненому вигляді він відображає результати підприємницької діяльності та є одним із показників її ефективності
	Використовується як фактор стимулювання підприємницької діяльності та продуктивності праці;
	Він виступає як джерело фінансування розширеного відтворення і є найважливішим фінансовим ресурсом підприємства.
	Завдяки відрахуванням від прибутку до бюджету, формується більшість фінансових ресурсів держави, регіональних і місцевих органів влади, а темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, зростання суспільного багатства і, зрештою, зростання рівня життя населення багато в чому залежить від їх просування по службі

Рис. 2.3 – Значення прибутку для підприємства

Отже, прибуток є головним показником ефективності діяльності підприємства, оскільки дозволяє визначити рівень доходів, що перевищують витрати, забезпечуючи фінансову стабільність і зростання. Його значення полягає не лише у фінансуванні подальшого розвитку, виплаті дивідендів акціонерам та інвестуванню в інновації, а й у формуванні довіри з боку партнерів та кредиторів. Крім того, прибуток відображає здатність підприємства створювати додану вартість і виконувати свої стратегічні цілі, що у кінцевому підсумку забезпечує його довгострокову життєздатність і конкурентоспроможність на ринку.

Список літератури:

1. Жигалкевич Ж. М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. №4. С. 145-148.
2. Панченко І.А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. №1(22). С. 224-236.

Кучмій А.О., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Букреєва Д.С.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ ВІЙНИ

Сучасне бізнес-середовище переживає період глибоких трансформацій, обумовлених низкою глобальних криз. Пандемія COVID-19, яка охопила світ у 2020–2022 роках, спричинила значні порушення в економічних зв'язках, зменшення споживчого попиту та загальне уповільнення економічної активності [1]. Ще не оговтавшись від наслідків пандемії, українські підприємства опинилися в умовах повномасштабної війни – із безпрецедентними викликами, такими як руйнування інфраструктури, втрата ринків збуту, дефіцит ресурсів та високий рівень невизначеності.

Нестабільність економічних умов вимагає від підприємств не просто гнучкості, а здатності оперативно змінювати стратегії, перебудовувати бізнес-моделі та ефективно планувати фінансову діяльність. Попри складнощі, досвід багатьох компаній в Україні та світі підтверджує, що підприємства здатні адаптуватися до нових реалій, навіть в умовах надзвичайного тиску. У такому контексті фінансова стійкість виступає як базис збереження життєздатності та конкурентоспроможності. Ключовим елементом цієї стійкості є ефективне планування грошових потоків, що дозволяє забезпечити платоспроможність, стабільне функціонування та перспективний розвиток підприємства [2].

Грошові потоки – це всі надходження та виплати грошових коштів підприємства, що здійснюються у процесі його господарської діяльності. Основна їх класифікація включає три напрями: операційні, інвестиційні та фінансові. Операційні потоки відображають основну діяльність підприємства – закупівлю, продаж, оплату праці, податки. Інвестиційні пов'язані з придбанням чи продажем активів, а фінансові – з рухом коштів унаслідок залучення чи повернення капіталу, наприклад, кредити, дивіденди або емісія акцій. Ці потоки взаємопов'язані [1]. Порушення у функціонуванні одного з них може мати серйозні наслідки для всієї фінансової структури підприємства.

Ефективне планування грошових потоків ґрунтується на низці принципів, які мають враховуватися навіть у кризових умовах, та полягають у: збалансованості надходжень і витрат у часовому розрізі; забезпеченні наявності грошових коштів у потрібний момент; раціональному використанні ресурсів із метою досягнення стабільності; орієнтації на майбутні фінансові події та їх облік у планах; здатності адаптувати плани до змін зовнішнього середовища. Війна в Україні кардинально змінила економічне середовище: зруйнована інфраструктура, обмежені ресурси, трудова міграція та зниження купівельної спроможності населення створили комплекс внутрішніх і зовнішніх ризиків для грошових потоків підприємств. Попри ці виклики, український бізнес демонструє гнучкість через цифровізацію, переорієнтацію ринків, оптимізацію витрат і розвиток міжнародних партнерств. Зважаючи на попередньо зазначені чинники, планування руху грошових потоків набуває особливої ваги, адже традиційні підходи втрачають ефективність через обмежену прогнозованість економічних процесів. Нестабільність зовнішнього середовища змушує підприємства

застосовувати сценарне моделювання, яке дозволяє адаптувати фінансові плани до кількох можливих варіантів розвитку подій [3]. З метою виявлення ключових аспектів та практичних інструментів планування руху грошових потоків підприємств під впливом війни, проаналізуємо інформація, що представлена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Особливості планування грошових потоків підприємства в умовах війни

Фактор впливу	Вплив на грошовий потік	Підхід до планування	Очікуваний результат
Воєнний стан	Різке скорочення обсягів надходжень і платежів	Сценарне планування з урахуванням криз	Підтримка базової платоспроможності
Інфляція	Знецінення майбутніх надходжень і резервів	Регулярна індексація витрат та доходів	Збереження реальної вартості фінансових потоків
Зниження попиту	Недоотримання операційного доходу	Планування з урахуванням мінімальних обсягів реалізації	Оптимізація витрат, адаптація до попиту
Втрата ринків збуту	Зупинка грошових надходжень з окремих напрямів	Диверсифікація джерел доходу	Відновлення стабільності потоків
Міграція персоналу	Збої в операційній діяльності, непрогнозовані витрати	Гнучке планування фонду оплати праці	Стабілізація операційних грошових потоків

Особливість планування грошових потоків підприємства в умовах війни полягає в необхідності швидкого реагування на зовнішні виклики, які безпосередньо впливають на стабільність фінансових надходжень і витрат. Зокрема, воєнний стан, інфляція, зниження попиту, втрата ринків збуту та міграція персоналу зумовлюють суттєві зміни у русі грошових коштів: від скорочення надходжень і зупинки окремих джерел доходу до знецінення резервів і зростання непередбачених витрат [4]. У відповідь підприємства мають впроваджувати сценарне планування на випадок кризи, регулярно індексувати фінансові показники, переглядати обсяги реалізації та гнучко формувати фонд оплати праці. Такий підхід дозволяє зберегти платоспроможність та підтримувати реальну вартість грошових потоків.

Зважаючи на виклики, породжені війною, особливості планування руху грошових потоків підприємства полягають у посиленій необхідності гнучкості, адаптивності та прогнозної чутливості фінансового управління. У таких умовах традиційні підходи втрачають ефективність через різку змінність середовища, тому підприємства змушені переходити до сценарного моделювання, кризового бюджетування та оперативного коригування фінансових планів. Наведена систематизація підходів окреслює особливості планування грошових потоків підприємства під час війни, що полягають в адаптивності, гнучкості та орієнтації на сценарне моделювання. Підприємства мають враховувати ризики, зумовлені втратами активів, інфляцією та зниженням попиту, застосовуючи кризові фінансові плани, деталізоване бюджетування й переорієнтацію бізнес-стратегій.

Список літератури:

1. Ясіновська І., Кольба Р. Шляхи підвищення ефективності системи управління грошовими потоками підприємства в умовах війни // Молодий вчений. 2023. № 11 (123). С. 168–174.
2. Дорош О. І., Пліш І. В. Планування грошових потоків на підприємстві // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2021. № 2 (6). С. 21–28.
3. Хрущ Н. А. Особливості планування та оцінювання грошових потоків підприємств // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 6. Т. 2. С. 167–172.
4. Микитин О. Особливості планування грошових потоків підприємств за євроінтеграційних умов під час війни // Економіка та суспільство. 2023. № 55.

Любимова В.В., ст. гр.072-22-1
науковий керівник: д.е.н., проф. каф. ЕАФ Єрмошкіна О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ЗЕЛЕНІ ІНВЕСТИЦІЇ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ У ЄВРОПІ

У контексті глобальних кліматичних викликів Європейський Союз активно запроваджує політику сталого розвитку, де центральне місце посідають зелені інвестиції. Ці інвестиції передбачають фінансування проєктів, спрямованих на зменшення викидів парникових газів, розвиток відновлюваних джерел енергії, енергоефективність, перехід до циркулярної економіки та підтримку екологічно чистих технологій. Європейський зелений курс (European Green Deal), затверджений Європейською комісією у 2019 році, визначає перехід до кліматичної нейтральності до 2050 року як пріоритетну мету розвитку регіону [1].

Згідно з планом Єврокомісії, щорічно необхідно залучати сотні мільярдів євро інвестицій для «зеленого» переходу. Одним із ключових напрямів такого фінансування є підтримка енергетичного переходу — перехід від викопного палива до чистих джерел енергії, зокрема сонячної, вітрової та водневої енергетики. У рамках цього процесу ЄС стимулює розширення відповідної інфраструктури, розвиток інноваційних технологій заощадження енергії та модернізацію наявних систем енергопостачання [1].

Зелені інвестиції не лише мають позитивний екологічний ефект, а й суттєво трансформують ринок праці країн ЄС. Створюються так звані «зелені» робочі місця — це зайнятість у секторах, що безпосередньо або опосередковано сприяють охороні довкілля. До них відносяться професії, пов'язані з відновлюваною енергетикою, екологічним будівництвом, модернізацією транспортної інфраструктури, управлінням відходами, виробництвом екологічно чистих матеріалів та енергоаудитом. За даними Міжнародної організації праці, лише внаслідок екологічної трансформації економіки до 2030 року може бути створено понад 24 мільйони нових робочих місць у світі, значна частина з котрих — у Європі [2].

Попит на нові професії супроводжується потребою в нових навичках і перекваліфікації. Працівники повинні опанувати сучасні технології, пов'язані з енергоефективністю, цифровими системами моніторингу викидів, розумними енергетичними мережами тощо. Водночас важливо формувати «м'які» навички — адаптивність, системне мислення, готовність до безперервного навчання. За даними OECD, одним з ключових викликів є невідповідність між сучасною системою освіти та реальними потребами ринку праці, що трансформується [3].

Система професійної освіти в країнах ЄС уже почала адаптуватися до нових викликів. Наприклад, у Німеччині, Франції та Нідерландах активно впроваджуються навчальні програми з підготовки спеціалістів у галузі енергоаудиту, управління ресурсами, екологічного інжинірингу та екосертифікації. Багато з цих програм реалізуються у співпраці між урядами, бізнесом та вищими навчальними закладами [3].

Особливого значення набуває соціальна справедливість у процесі зеленого переходу. Механізм справедливого переходу, ініційований ЄС, має на меті зменшити негативні наслідки

для працівників у регіонах, які найбільше постраждають від декарбонізації, зокрема вугільних районах. Такий підхід поєднує екологічну модернізацію з підтримкою зайнятості та соціального захисту [1].

Також варто відзначити роль малого та середнього бізнесу, який завдяки інноваційності та гнучкості здатен швидко адаптуватися до нових умов і створювати робочі місця в секторах зеленої економіки. Програми підтримки з боку ЄС — як-от InvestEU — допомагають малим підприємствам реалізовувати проекти, орієнтовані на енергозбереження, екомодернізацію виробництва та розвиток чистих технологій [1].

Окрім безпосереднього впливу на зайнятість, зелені інвестиції змінюють і географію ринку праці в Європі. Регіони, які раніше не мали індустріального розвитку, нині стають осередками нових зелених кластерів — наприклад, у сфері відновлюваної енергетики, органічного сільського господарства або екотуризму. Це сприяє зменшенню соціально-економічного розриву між центральними і периферійними територіями ЄС.

Невід’ємною частиною процесу є також підтримка інновацій і науково-дослідних розробок, що дозволяє забезпечити технологічний прогрес та прискорити запровадження сталих технологій. Багато європейських країн активно інвестують у дослідження та розробки, що дозволяє значно знизити витрати на екологічно чисті технології і зробити їх доступнішими для широкого кола користувачів. Це не тільки підтримує економічний розвиток, але й створює нові можливості для залучення молодих спеціалістів у високотехнологічні індустрії.

Зелені інвестиції також стимулюють зростання підприємництва у «зелених» галузях, що сприяє створенню нових ринків для інноваційних продуктів та послуг. Нові підприємства займаються розробкою технологій, які зменшують вплив на навколишнє середовище, а також запроваджують нові моделі бізнесу, що орієнтуються на екологічну стійкість. Оскільки ЄС активно підтримує таких підприємців через спеціальні фонди та гранти, це створює здорове середовище для розвитку екологічно орієнтованого бізнесу [3].

Таким чином, зелені інвестиції є не лише ключовим елементом екологічної політики ЄС, а й ефективним інструментом розвитку сучасного, інклюзивного та конкурентного ринку праці. Їхній вплив полягає у створенні нових робочих місць, стимулюванні інновацій, формуванні нових навичок і підтримці регіонального розвитку. Проте для досягнення повного потенціалу таких інвестицій необхідне узгодження екологічної, економічної та соціальної політики на всіх рівнях.

Список літератури:

1. European Commission. The European Green Deal. Режим доступу: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
2. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook 2018: Greening with Jobs. Режим доступу: <https://www.ilo.org/publications/world-employment-and-social-outlook-2018-greening-jobs>
3. OECD. Green Jobs and Skills: Measuring the Labour Market Impacts of the Transition to a Green Economy. Режим доступу: https://www.oecd.org/en/publications/greener-skills-and-jobs_9789264208704-en.html

Моторіна Г.А., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Кубецька О.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

СУТНІСТЬ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Витрати підприємства є однією з ключових складових його фінансової діяльності та важливим показником ефективності господарювання. Вони відображають усі ресурси, які спрямовуються на виробництво продукції, надання послуг, управління та інвестиційну діяльність, виконуючи функцію об'єктивного показника у системі фінансового обліку.

Витрати є необхідним інструментом для планування, контролю і прийняття управлінських рішень, а також ключовим фактором у формуванні фінансових результатів підприємства. Витрати підприємства - це сукупність економічних ресурсів, які спрямовуються на забезпечення господарської діяльності, організацію виробництва, реалізацію продукції та управління підприємством. Вони включають операційні витрати, що виникають у процесі виробництва та реалізації продукції, такі як собівартість вироблених товарів, адміністративні витрати, витрати на збут і маркетинг; фінансові витрати, пов'язані з обслуговуванням кредитів, платежами за позикові кошти і фінансову оренду; а також інвестиційні витрати, що виникають при купівлі чи продажу необоротних активів і фінансових інвестицій. успіх підприємства на ринку.

Витрати є основними показниками фінансово-господарської діяльності підприємства, що відображають ефективність його роботи. Визначення поняття «витрати» в Україні регламентується Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 [1]. Згідно з НП(С)БО 1, витрати є зменшенням економічних вигід у вигляді вибуття активів або виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства.

Відповідно до вимог бухгалтерського обліку, усі витрати класифікуються за видами діяльності: операційна, фінансова та інвестиційна діяльність. Операційна діяльність є основною діяльністю підприємства, спрямованою на отримання доходу від реалізації продукції, товарів, робіт чи послуг. Операційні витрати – собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати [1]. Інші витрати операційної діяльності включають: витрати на дослідження та розробки, витрати на купівлю-продаж іноземної валюти, собівартість реалізованих запасів, сумнівні та безнадійні борги, втрати від курсової різниці, знецінення запасів, нестачі, втрати від псування цінностей, а також штрафи, пені та інші витрати [2].

Згідно з пп. 19 ПСБО16 «Витрати», адміністративні витрати включають (рис. 2.4).

Витрати на збут включають витрати на пакувальні матеріали, ремонт тари, оплату праці продавців, комісійні винагороди, рекламу, маркетинг, дослідження ринку, передпродажну підготовку товарів, витрати на відрядження працівників, утримання основних засобів, транспортування, перевалку, страхування продукції та витрати на гарантійний ремонт і обслуговування товарів [4].

Фінансова діяльність визначається як діяльність, яка призводить до змін у розмірі та складі власного і позикового капіталу підприємства.

Витрати фінансової діяльності охоплюють витрати на сплату відсотків за кредитами, витрати на фінансову оренду тощо [5].

Оскільки інвестиційна діяльність – це процес придбання та реалізації необоротних активів і фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів, до інвестиційних витрат включають збитки від продажу або списання основних засобів.

Адміністративні витрати	загальні корпоративні витрати (організаційні, на проведення річних зборів, представниць тощо);
	витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;
	витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);
	винагороди за професійні послуги (наприклад: аудиторські, юридичні, з оцінки майна тощо);
	витрати на зв'язок (наприклад: поштові, телеграфні, телефонні, факс тощо);
	амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;
	витрати на врегулювання спорів у судових органах;
	податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім тих, що включаються до виробничої собівартості продукції, послуг, робіт);
	плата за розрахунково-касове обслуговування, інші послуги банків, витрати, пов'язані із купівлею-продажем валюти;
	інші витрати загальногосподарського призначення.

Рис. 2.4 – Склад адміністративних витрат

Таким чином, правильна класифікація доходів і витрат за видами діяльності забезпечує достовірне відображення фінансового стану підприємства, сприяє прозорості облікової інформації та покращує якість фінансового аналізу. Систематизація обліку операційної, фінансової та інвестиційної діяльності відповідає як національним стандартам бухгалтерського обліку України, так і вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності.

Отже, витрати є ключовими показниками фінансово-господарської діяльності підприємства, що відображають його ефективність та фінансовий стан, згідно з вимогами українського бухгалтерського обліку. Вони поділяються на операційні, фінансові та інвестиційні витрати, кожен з яких має свою специфіку та впливає на різні аспекти діяльності компанії. Від правильного розподілу та класифікації витрат залежить достовірність фінансової звітності, її прозорість та можливість об'єктивної оцінки фінансового становища підприємства. Це дозволяє більш ефективно управляти ресурсами, планувати подальший розвиток і забезпечує відповідність міжнародним стандартам, що є важливим для залучення інвестицій, укладання угод та довгострокового зростання бізнесу. Таким чином, систематизований облік та аналіз витрат є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і забезпечує фінансову стабільність і конкурентоспроможність підприємства.

Список літератури:

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 06.03.2025 р.
URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Рахунок 94 бухгалтерського обліку «Інші витрати операційної діяльності».
3. URI: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/sebestoimost/3787-rakhunok-94.html>
4. Адміністративні витрати у бухгалтерському обліку.
URI: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/sebestoimost/4260-administrativni-vitrati.html>
5. Витрати на збут продукції (товарів, послуг) у бухгалтерському обліку. URI: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/sebestoimost/4258-vitrati-na-zbut.html>
6. Фінансовий облік: підручник; 2-ге вид. Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, П.Н. Денчук. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.

Нікітіч М.О., ст. гр. 072-213-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ОРГАНІЗАЦІЯ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах розвитку фінансової системи України ефективна організація іпотечного кредитування набуває особливого значення. Воєнний стан суттєво вплинув на функціонування банківської системи, зокрема у сфері надання іпотечних кредитів. Актуальність дослідження зумовлена потребою адаптації банківських механізмів до нових економічних і соціальних реалій.

Іпотечне кредитування є одним з основних інструментів забезпечення населення житлом. Воно передбачає надання довгострокових кредитів під заставу нерухомості. Правове регулювання іпотеки в Україні здійснюється на підставі Закону України «Про іпотеку» [1], Цивільного кодексу України [2] та інших нормативно-правових актів, що визначають порядок укладання та реалізації іпотечних угод.

Основні види іпотечних кредитів включають класичну іпотеку, зворотну іпотеку, кредити з фіксованою або плаваючою відсотковою ставкою, а також цільові кредити на купівлю житла. Класифікація іпотечних продуктів дозволяє банкам обирати оптимальну модель з урахуванням фінансового стану позичальника, типу нерухомості та строку кредитування.

АТ КБ «ПриватБанк» є одним із системно важливих банків України, який активно здійснює іпотечне кредитування.[3] Банк має розгалужену мережу відділень, розвинену інфраструктуру та цифрові сервіси. В умовах війни ПриватБанк адаптував свої послуги до нових обставин, забезпечивши дистанційне обслуговування, участь у державних програмах підтримки, зокрема «єОселя». [4]

Аналіз динаміки і структури іпотечного портфеля ПриватБанку показав, що у 2022 році відбулося суттєве скорочення обсягів кредитування через економічну нестабільність, зниження доходів населення та невизначеність на ринку нерухомості. Водночас у 2023–2024 роках спостерігається поступове відновлення попиту на житло та зростання кількості заявок на іпотечні кредити, що свідчить про адаптацію населення до нових умов. [5]

До основних проблем іпотечного кредитування в умовах воєнного стану належать: високі кредитні ризики, обмежена кількість платоспроможних позичальників, відсутність страхування військових ризиків, а також зниження ліквідності заставного майна у зонах бойових дій. У зв'язку з цим виникає необхідність перегляду банківських стратегій управління ризиками та удосконалення внутрішніх політик кредитування.

Перспективи розвитку іпотечного кредитування полягають у подальшій цифровізації банківських послуг, автоматизації оцінки кредитоспроможності, розширенні участі держави у програмі компенсації відсоткових ставок, а також запровадженні спеціальних програм для військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та молодих сімей.

З метою підвищення ефективності іпотечного кредитування доцільно активізувати співпрацю банків з забудовниками, що дозволить створити спеціалізовані програми

кредитування для різних категорій клієнтів. Це дасть можливість пропонувати знижені відсоткові ставки або знижки на перший внесок при купівлі житла через партнерів-будівельників. Такий підхід дозволить збільшити доступність іпотечних кредитів для широких верств населення.

Крім того, важливо впроваджувати індивідуальний підхід до оцінки позичальників. Банки мають враховувати не лише традиційні критерії, такі як дохід і кредитна історія, але й більше гнучких підходів, що дозволяють адаптувати умови кредитування до ситуацій на ринку і можливостей конкретного позичальника.

Також слід спростити процес подання заявок на іпотеку, впровадивши онлайн-сервіси для подачі документів та автоматизувавши етапи розгляду. Це дозволить скоротити час на ухвалення рішень і зробить процес зручнішим для клієнтів.

Не менш важливим є підвищення рівня фінансової обізнаності населення, щоб люди мали чітке розуміння умов кредитування, що допоможе уникнути непорозумінь і збільшить довіру до банківської системи.

Одним з інноваційних напрямів, які впроваджуються в АТ КБ «ПриватБанк», є використання штучного інтелекту та технологій Big Data для оперативної оцінки кредитоспроможності. Це дозволяє зменшити ризики неповернення кредитів, скоротити час ухвалення рішень і зробити процес обслуговування клієнтів ефективнішим.

Крім того, розвиток онлайн-сервісів дозволяє дистанційно оформлювати іпотечні кредити, що є надзвичайно актуальним в умовах воєнного стану, коли пересування громадян обмежене, а перебування у відділеннях може бути небезпечним.

Після завершення активної фази бойових дій очікується значне зростання попиту на житло, що, у свою чергу, стимулюватиме розвиток іпотечного ринку. ПриватБанк, як один із лідерів фінансового сектору, має потенціал стати рушієм відновлення житлової інфраструктури країни.

Підвищення прозорості умов, розширення доступу до кредитування, вдосконалення законодавства та запровадження ефективного страхування військових ризиків стануть запорукою стабільної роботи іпотечного ринку у післявоєнний період.

Список літератури:

1. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV.
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». Режим доступу: <https://privatbank.ua>
4. Програма «єОселя» – Державна іпотечна установа. Режим доступу: <https://www.mortgage.org.ua>
5. Національний банк України. Аналітичні огляди банківської системи. Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

Нортенко О.В., ст. гр.072-21-1
науковий керівник: к.е.н., проф. каф. ЕАФ Соляник Л.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ ТА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Потреба в організації ефективного обліку витрат для економічних суб'єктів пов'язана з необхідністю розробки, реалізації та контролю загальнокорпоративної стратегії, підвищення показників результативності роботи, прогнозування поведінки витрат у довгостроковій перспективі з урахуванням мінімізації ризиків несприятливого впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Вплив зовнішніх чинників на роботу економічних суб'єктів не може бути виключено, в той час як негативний вплив факторів внутрішнього середовища може бути мінімізовано, на що і націлений запропонований методичний підхід до формування та обліку витрат.

На практиці вважається, що центр відповідальності збігається з місцем витрат, хоча це не обов'язково. Формування місць витрат і центрів відповідальності здійснюється за функціональними та територіальними ознаками. У першому випадку витрати локалізуються у певній функціональній сфері діяльності (маркетинг, дослідження та підготовка виробництва, технічне обслуговування виробництва, управління). Територіальні місця витрат та центри відповідальності включають організаційні підрозділи підприємства (відділи, цехи, ділянки), які відокремлені просторово. Отже, місце витрат-це місце їх формування (ділянка, цех, робоче місце). Під центром відповідальності розуміють організаційну єдність місць витрат з центром, відповідальним за їх рівень.

У практиці обліку витрат набула широкого поширення організація обліку витрат за центрами відповідальності.

Вперше організацію обліку витрат за центрами відповідальності запропонував Джон Хіггінс, під чим розумів систему бухгалтерського обліку, яка перекроюється організацією так, що витрати акумулюються та відображаються в звіти на певних рівнях управління [1].

Дослідження наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених [2;3;4] дозволило переконатися, що більшість із них сходяться на думці, що центром відповідальності є будь-який об'єкт, по якому здійснюється збір інформації, необхідної менеджерам для ухвалення управлінських рішень. У більшості досліджень вчені дотримуються багатокомпонентної моделі центрів відповідальності, яка представлена центром витрат, центром прибутку, центром доходів, центром інвестицій (табл.2.2).

Центри витрат економічних суб'єктів представлені підрозділами, безпосередньо пов'язаними з виробництвом продукції, наданням послуг, виконанням робіт, а також адміністративно-управлінськими підрозділами (дирекція, фінансовий відділ, бухгалтерія тощо), контролюючими витрати.

Крім цього, в рамках дослідження має значення організація обліку по центрам прибутку та інвестицій, які також дозволяють здійснювати контроль над витратами.

Центр доходів не є предметом досліджень, оскільки не орієнтований на здійснення контролю витрат.

Таблиця 2.2 – Порівняльна характеристика центрів затрат, доходів, прибутку та інвестицій

Критерій оцінки	Центр витрат	Центр прибутку	Центр інвестицій
Ціль створення	Реалізація функцій різних видів обліку щодо витрат	Реалізація функцій різних видів обліку щодо фінансових результатів	Реалізація функцій різних видів обліку щодо інвестицій
Завдання	1. Забезпечення обліку, контролю, аналізу витрат, регулювання їх величини. 2. Мінімізація витрат за рахунок пошуку резервів їх зниження. 3. Оновлення норм витрати матеріалів. 4. Оцінка впливу затратоутворюючих зовнішніх та внутрішніх факторів.	1. Забезпечення обліку, контролю, аналізу результатів діяльності. 2. Пошук шляхів зниження витрат та підвищення величини доходів. 3. Оцінка впливу факторів зовнішньої та внутрішнього середовища на результати діяльності.	1. Забезпечення обліку, контролю, аналізу інвестицій, регулювання їх величини. 2. Підвищення ефективності використання інвестицій. 3. Забезпечення максимальної прибутковості інвестицій.
Контрольовані показники	Витрати по центрах відповідальності, видам діяльності.	Доходи та витрати підрозділів підприємства, напрямкам діяльності; прибуток; збиток; рентабельність; грошові потоки.	Доходи та витрати по організації в цілому та структурним підрозділам, інвестиції, рентабельність інвестицій, окупність, чиста поточна вартість.

Як видно з табл. 2.2, метою створення центрів відповідальності позначена реалізація функцій різних видів обліку (фінансового, податкового, традиційного та стратегічного управлінського) щодо витрат.

Таким чином, використання центрів відповідальності в загальній структурі підприємства дозволяє розмежувати основні функції, повноваження, права та обов'язки, необхідні для здійснення фінансово-господарської діяльності. Підрозділи в даній ситуації є самостійними одиницями бюджетного (планового, госпрозрахункового) процесу, керівники яких відповідають за виконання бюджетних (планових) показників.

Список літератури:

1. Мірошніченко О. В., Винниченко Н. В. Розвиток обліку за центрами відповідальності в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/85489/1/Miroshnychenko_management%20accounting.pdf;jsessionid=B55D2FDA677C35B2C4CF4D3D4A2A89D7.
2. Скрипник М.І. Організація обліку витрат у розрізі центрів витрат та центрів. *Облік і фінанси АПК*. 2017. № 1. С. 46–49.
3. Миронова Ю.Ю. Облік витрат за «центрами відповідальності» та «центрами витрат» на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Економіка. Ужгород : УжНУ, 2016. № 29. Ч. 1. С. 174–178.
4. Жукова І.Г. Сучасне поняття центрів відповідальності в системі управління витратами. *Економічні науки*. Серія: Облік і фінанси. 2012. Вип. 9(1). С. 393–398

*Печатнов Р.О., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф ЕАФ Штефан Н.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу та фінансів*

ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Агропромисловий комплекс України є стратегічною галуззю, яка забезпечує продовольчу безпеку, формує значну частину ВВП та експортних надходжень. Проте в умовах воєнного стану, руйнування логістичних ланцюгів, зростання витрат та обмеженого доступу до кредитних ресурсів, фінансовий стан підприємств АПК суттєво погіршився. Саме тому питання удосконалення механізмів управління фінансами в агросекторі набуває особливої актуальності.

Серед ключових проблем, що негативно впливають на фінансову стійкість аграрних підприємств, можна виділити: нестабільність валютного курсу та цін на ресурси, зменшення обсягів кредитування через високі ризики, втрати частини земельного банку та логістичної інфраструктури, нерівномірний доступ до міжнародної технічної та фінансової допомоги.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, за 2 роки повномасштабної війни українські агропромислові компанії втратили понад 20% сільськогосподарських угідь, а сумарні збитки складають понад 80 мільярдів доларів США [1].

Для покращення фінансового стану агропідприємств України доцільно реалізувати наступні напрями:

Диверсифікація джерел фінансування – впровадження агрооблігацій, розвиток краудфандингових платформ, активніше залучення донорських коштів та пільгового кредитування за рахунок міжнародних програм (наприклад, EIB, EBRD, USAID), пошук іноземних інвесторів.

Цифровізація фінансового управління - автоматизація процесів обліку, контролю та звітності дозволить підвищити прозорість та зменшити ризики корупції та помилок. Для реалізації цього пункту вже зараз планується запуск організованого товарного ринку що дозволить фермерам торгувати аграрними нотами та мали доступ до біржової торгівлі зерном. За словами Віталія Ковалю, за розрахунками, вже за 1 рік роботи програми вдасться залучити у аграрний сектор інвестицій на суму 27 мільярдів гривень.[2]

Співпраця з державою, та міжнародними гуманітарними програмами з питань розмінування сільськогосподарських угідь - після завершення бойових дій необхідно буде розмінувати велику частину території. Цей процес дуже дорогий, і буде вимагати отримання фінансової допомоги від держави та гуманітарних організацій, або ж отримання пільгових кредитів, однак це необхідно не тільки задля безпеки, а й для того аби збільшувати посівну площу, за рахунок чого отримувати АПК України буде отримувати більші прибутки

Розширення програм страхування врожаю та виробничих ризиків – із залученням державної та міжнародної підтримки, що дозволить знизити ймовірність втрат у форс-мажорних обставинах.

Податкова стимуляція та кредитні гарантії - надання податкових канікул або зниженої ставки для малих та середніх фермерських господарств, впровадження системи державних гарантій по агрокредитах.

Це призведе до того, що фермерам буде простіше розраховуватись з поточними кредитами, оформлювати нові кредити, або залучати нові інвестиції направлені на збільшення посівних територій за рахунок купівлі нової землі, купівлі нової техніки, або модернізації вже існуючого обладнання.

Впровадження сучасних технологій у роботу підприємств - використання дронів та штучного інтелекту для моніторингу стану посівів за допомогою фотозйомки у видимому та інфрачервоному діапазонах, проведення агрохімічної розвідки використовуючи зйомку після дощів, оранки та посіву та отримувати візуалізацію сухих, заболочених або засолених ділянок, виявлення шкідників за допомогою аналітики зображень штучним інтелектом, оптимізація поливу, внесення добрив, насіння за допомогою дронів оприскувачів.

Усі ці заходи дозволяють підприємствам покращувати своє фінансове становище за рахунок того що зменшується необхідна кількість робочої сили, витрати палива, зношення ґрунту. При цьому оптимізація збору та обробки інформації про стан ґрунту або посівів допомагає вчасно виявляти проблеми з ними, та оперативно вирішувати їх, що призводить до збільшення врожаю, й, відповідно, прибутків підприємств.

Створення нової, або оптимізація вже існуючої логістики - з 7 300 тис тон експортованої агропродукції - 6 000 тис тон було експортовано морськими шляхами, оскільки ціна продукції у портах була більш вигідна для експорту, аніж за умови доставки сухопутними маршрутами, що каже про необхідність подальшого розвитку інфраструктури портів, для підвищення їх ефективності, та забезпечувати безпеку цих торговельних маршрутів у час війни.[3]

Враховуючи роль АПК у відновленні економіки, важливою є і підтримка з боку держави, яка має зосередити економічні та політичні ресурси на створенні умов для стабільного фінансування агросектору, зменшенні залежності від експортної сировинної моделі та стимулюванні переробки сільськогосподарської продукції всередині країни.

Таким чином, поєднання інституційних, фінансових та цифрових інновацій створює передумови для поступового відновлення й розвитку фінансової стійкості агропідприємств в умовах економічної нестабільності.

Список літератури:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/news/ukraine-2-years-later-minister-solskyi-to-agriculturait-italy-a-reliable-partner-production-decreased-20-of-agricultural-land-but-farmers-work-and-exports-continued-despite-the-war>
2. Віталій Коваль: Аграрні ноти та біржова торгівля зерном - важливий крок до залучення інвестицій в агросектор Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/news/vitalii-koval-ahramni-noty-ta-birzhova-torhivlia-zernom-vazhlyvyi-krok-do-zaluchennia-investytsii-v-ahrosektor>
3. Ucraina 2 anni dopo. Il ministro Sol斯基 ad agricoltura.it: Italia partner affidabile. Produzioni in calo, ma lavoro agricoltori ad export sono proseguiti nonostante la guerra Режим доступу: <https://www.agricoltura.it/2024/03/07/ucraina-2-anni-dopo-ministro-solskyi-ad-agricoltura-it-italia-partner-affidabile-produzioni-in-calo-20-di-terreni-agricoli-ma-lavoro-agricoltori-ed-export-sono-proseguiti-nonostante-la-guerra/>

Плохотнюк Д.Є., ст. гр.072-21з-1
науковий керівник: ст. викл. каф. ЕАФ Гаряча О.І.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах господарювання ефективне управління витратами є ключовим елементом фінансової стратегії будь-якого підприємства. Рівень витрат безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності, конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість і довгострокову стабільність бізнесу. Одним з основних напрямів управління витратами є аналіз і контроль факторів, що їх формують. Значну роль у цьому процесі відіграють саме фінансові чинники, які визначають обсяги, структуру та динаміку витрат у контексті загальної фінансової політики підприємства.

При створенні системи управління витратами на підприємстві важливо використовувати не лише основні елементи менеджменту, а і враховувати особливості формування витрат, їх специфіку як об'єкта дослідження та управління, а також її формування має базуватися на загальних стратегічних і тактичних цілях, що стоять перед підприємством [2].

Розглянемо основні фінансові чинники, що впливають на формування витрат підприємства.

1. Вартість залученого капіталу.

Одним із ключових фінансових чинників формування витрат є вартість позикових коштів. Якщо підприємство активно використовує кредитні ресурси, витрати на обслуговування боргу (відсотки за кредитами, комісії, банківські послуги) стають істотною складовою фінансових витрат. Крім того, вартість капіталу залежить від кредитного рейтингу підприємства, економічної ситуації в країні, умов грошового ринку тощо.

2. Фінансова стратегія підприємства.

Обрана підприємством фінансова стратегія визначає підхід до фінансування діяльності: за рахунок власних чи залучених коштів, короткострокових чи довгострокових джерел. Наприклад, агресивна стратегія фінансування може призводити до високих витрат на обслуговування короткострокових кредитів, а консервативна - до втрати потенційного прибутку, але менших ризиків.

3. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Фінансове управління заборгованістю відіграє важливу роль у формуванні витрат. Надмірна дебіторська заборгованість може спричинити нестачу обігових коштів і необхідність залучення позикових ресурсів. З іншого боку, неефективне управління кредиторською заборгованістю може призвести до штрафних санкцій, пені та погіршення ділової репутації.

4. Інфляція та валютні ризики.

Зовнішні фінансово-економічні умови, зокрема інфляція, зміни обмінного курсу валют та процентних ставок, мають істотний вплив на витрати. Зростання цін на ресурси, сировину, енергоносії або коливання валютного курсу збільшують витрати на імпорتنі закупівлі чи обслуговування валютних зобов'язань.

5. Податкові чинники.

Податкова політика держави та система оподаткування також формують витрати підприємства. Зокрема, мова йде про податок на прибуток, ПДВ, акцизи, місцеві збори та інші платежі. Крім прямих податкових витрат, підприємства несуть витрати на адміністрування податків, юридичний супровід, аудит тощо.

6. Фінансова звітність та обслуговування зовнішніх фінансових інституцій.

Складання фінансової звітності, аудит, обслуговування інвесторів і банків супроводжуються адміністративними витратами. У великих підприємствах значні суми витрачаються на внутрішній контроль, фінансову аналітику, підготовку звітів згідно з міжнародними стандартами тощо.

7. Інвестиційна діяльність.

Фінансові рішення щодо капіталовкладень в основні засоби, інновації, розширення виробництва тощо призводять до одночасного зростання витрат у короткостроковому періоді. Це можуть бути як прямі витрати на інвестиційні проєкти, так і супутні - відсотки, комісії, страхування, витрати на юридичне оформлення.

Формування витрат підприємства - це складний процес, що залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких фінансові чинники займають одне з ключових місць. До основних із них належать: вартість капіталу, обрана фінансова стратегія, рівень та структура заборгованості, інфляційні ризики, податкове навантаження та інші. Ефективне управління фінансовими чинниками дозволяє не лише контролювати витрати, а й оптимізувати структуру фінансування, зменшити ризики, покращити фінансову стійкість підприємства в цілому.

У сучасних умовах підприємства повинні ретельно аналізувати та прогнозувати вплив фінансових чинників на витрати, впроваджувати антикризове планування, удосконалювати фінансове управління для забезпечення стійкого розвитку та зростання економічної ефективності.

Список літератури:

1. Гайдаржинська О.М. Коверга Д.О. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 17. С.639-643. Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/94.pdf
2. Давидович, І. Є. Управління витратами [Текст]: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2008. 320 с.
3. Вініченко І. І., Кравченко О.О. Економічний зміст та формування витрат підприємства. *Економіка та держава*. 2015. № 11. (67). С.14- 17. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2015/5

Семенюха С.М., ст. гр.072-21-1
 науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
 НТУ «Дніпровська політехніка»,
 кафедра економічного аналізу і фінансів

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах динамічного розвитку економіки та високої конкуренції зростає потреба у точній оцінці інвестиційної привабливості підприємств. Інвестиційна привабливість визначає здатність підприємства залучати інвестиції на вигідних умовах, що є критично важливим для стратегічного розвитку.

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупна характеристика, яка відображає фінансовий стан, перспективи розвитку, рівень ризику та ефективність управління. Вона є результатом дії як внутрішніх, так і зовнішніх чинників.

Основними завданнями оцінки інвестиційної привабливості підприємства є:

- визначення доцільності інвестування;
- порівняння підприємств за рівнем інвестиційної привабливості;
- формування обґрунтованих інвестиційних рішень.

Існує кілька підходів до оцінки інвестиційної привабливості. Питання, які методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства є найефективнішими, залишається спірним нині, оскільки існує велика кількість підходів до оцінки інвестиційної привабливості, які можна умовно поділити на три основні групи:

1. Фінансово-економічні методи - в основі лежить аналіз фінансових коефіцієнтів (коефіцієнт рентабельності активів (ROA), рентабельності власного капіталу (ROE), ліквідності, оборотності капіталу, співвідношення власного і позикового капіталу).

Переваги: кількісна оцінка; можливість порівняння в динаміці; висока об'єктивність.

Недоліки: орієнтація лише на минулі результати; не враховуються якісні фактори.

2. Експертні методи (якісні підходи) - включають анкетування, інтерв'ювання, метод Делфі, бенчмаркінг.

Переваги: врахування нематеріальних чинників (якість менеджменту, репутація, рівень інноваційності); адаптивність до специфіки галузі.

Недоліки: суб'єктивність; залежність від кваліфікації експертів.

3. Інтегральні та рейтингові підходи - побудова інтегрального показника на основі сукупності факторів (наприклад, модель Альтмана, модель Спрінгейта, дискримінантний аналіз).

Переваги: комплексність; автоматизація розрахунків.

Недоліки: складність у підготовці даних; чутливість до вагових коефіцієнтів.

Порівняльна характеристика методів оцінки інвестиційної привабливості показана в табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Порівняльна характеристика методів оцінки інвестиційної привабливості

Критерій	Методи		
	Фінансові	Експертні	Інтегральні
Об'єктивність	висока	низька-середня	середня
Простота застосування	висока	середня	низька
Комплексність	низька	висока	висока
Достовірність	залежить від якості звітності	суб'єктивна	залежить від методу
Потреба в ресурсах	низька	висока	середня

Всі ці підходи можна поєднати, оскільки вони не виключають одне одного. Ці підходи допомагають розширити можливості оцінки підприємства у рамках проведеного аналізу.

При розгляді характеристик слід брати до уваги динаміку поліпшення чи погіршення показників протягом кількох років. Це дасть можливість найбільш повно оцінити стійкості стану підприємства. З метою вкладення інвестицій необхідно провести дослідження конкурентного середовища підприємства та характеристики підприємств-конкурентів.

Економічні характеристики для інвестора вважаються головними, але для цілей повного аналізу та зменшення ризиків не менше значення має комплексний аналіз інвестиційної привабливості підприємства.

Фінансовий стан підприємства – один із найважливіших факторів для ухвалення рішення про вкладення інвестицій. Цей фактор базується на аналізі документації підприємства, фінансових результатів та висновків із аналізу[1].

Практичне значення методичного підходу полягає у комбінуванні кількох методів, що забезпечує більш точне та об'єктивне оцінювання. Наприклад, фінансові коефіцієнти можуть бути доповнені експертною оцінкою ризиків, а отримані результати агрегуються в інтегральну модель. Такий підхід використовується в практиці багатьох консалтингових компаній.

Дана методика має такі переваги: комплексний підхід, охоплення великої сукупності показників та коефіцієнтів, точне математичне обчислення показника, що є критерієм оцінки інвестиційної привабливості, дозволяє враховувати динаміку показників за кілька років.

Запропонована методика дозволить інвестору обрати з кількох підприємств найбільше інвестиційно-привабливе, а також отримати кількісне обґрунтування порівняльної вигідності різних альтернатив вкладення фінансових ресурсів при обмеженнях, що накладаються ними та вимоги до повернення коштів.

Отже, оцінка інвестиційної привабливості підприємства має важливе значення для ефективного управління інвестиційними ресурсами. Найбільш обґрунтованим вважається комплексний підхід, який поєднує елементи фінансового, експертного та інтегрального аналізу. Вибір конкретного методу залежить від цілей аналізу, наявності інформації та специфіки підприємства.

Список літератури:

1. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 26 жовт. 2017 р.). м. Полтава, 2017. С. 144-147.
2. Відбудова України відкриває нові можливості для залучення іноземних інвестицій у приватний сектор. Київ, 2023. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=09fa99ee-ae7e-41ca-9788-1804029d97bb&title=Investitsii>
3. Чапляк Н. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*, 2022. №40. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>.
4. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві : монографія. Київ : Лібра, 2014. 368 с.
5. Китайчук Т. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*, 2023. Вип. 54. с 54-65. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-65>

Тарасюк К.М., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Букреєва Д.С.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ОПТИМІЗАЦІЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ FINTECH-РІШЕНЬ

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності, спричиненої пандемією COVID-19, геополітичними конфліктами та повномасштабною війною на території України, підприємства опинилися перед викликами, що вимагають кардинального перегляду управлінських стратегій та оптимізації витрат. Одним із ключових чинників, який визначає ефективність діяльності компаній, є собівартість продукції, яка прямо впливає на ціноутворення, прибутковість та конкурентоспроможність на ринку. В умовах жорсткої конкуренції оптимізація собівартості стає важливим елементом стратегічного управління. У цьому контексті FinTech постає як інноваційний інструмент, здатний забезпечити новий рівень прозорості, оперативності та точності фінансового планування [1].

Собівартість продукції — це сукупність усіх витрат, понесених підприємством у процесі виготовлення товарів або надання послуг. Цей показник є важливою економічною категорією, що відображає реальну вартість виробництва одиниці продукції. Собівартість має вирішальне значення для встановлення ціни на продукцію. Чим нижча собівартість при збереженні якості, тим вища ймовірність отримання конкурентної переваги на ринку.

FinTech – це сучасний напрям, що поєднує інновації у сфері фінансів та ІТ з метою створення ефективніших, доступніших та швидших фінансових сервісів. Завдяки широкому використанню цифрових рішень FinTech трансформує традиційні фінансові послуги, роблячи їх більш зручними для бізнесу і споживачів. Завдяки автоматизації, аналітиці великих даних і штучному інтелекту, компанії можуть зменшувати витрати, прискорювати фінансові операції та ухвалювати більш обґрунтовані рішення.

Перед впровадженням FinTech-рішень з метою оптимізації собівартості продукції підприємствам слід ретельно зважити всі переваги та потенційні ризики. З одного боку, FinTech пропонує значні вигоди, такі як автоматизацію фінансових процесів, зниження операційних витрат, підвищення точності облікових даних та прискорення обробки транзакцій. З іншого — його реалізація вимагає наявності кваліфікованого персоналу, початкових інвестицій у технології, а також супроводжується ризиками, пов'язаними з кібербезпекою та технологічною залежністю [2]. Тому прийняття рішення про впровадження FinTech-інструментів має базуватися на комплексному аналізі доцільності, з урахуванням специфіки діяльності підприємства, його ресурсних можливостей та стратегічних цілей. Знаючи основні переваги й недоліки FinTech, проведено аналіз конкретних інструментів, які застосовуються для оптимізації собівартості продукції на підприємствах.

Перший інструмент - ERP-системи. Вони об'єднують фінансовий, виробничий, логістичний і управлінський облік в єдину інформаційну систему, дозволяють здійснювати наскрізний контроль за всіма етапами виробничого циклу, виявляти неефективні витрати, дублювання функцій або перенавантаження ресурсів [3]. У результаті підприємства

отримують можливість миттєво реагувати на зміну попиту, краще планувати закупівлі й мінімізувати втрати, пов'язані з простоем чи надвиробництвом.

Наступний інструмент - штучний інтелект та інструменти аналітики. Завдяки ним великі обсяги фінансових і виробничих даних можуть бути не лише збережені, а й ефективно проаналізовані в режимі реального часу. Алгоритми машинного навчання дозволяють прогнозувати витрати, попит, навіть ймовірність дефіциту матеріалів. Усе це допомагає підприємству заздалегідь ухвалювати стратегічні рішення, оптимізувати використання ресурсів і уникати зайвих витрат, що напряду впливає на зниження собівартості продукції [4].

Автоматизація обліку — це не просто заміна паперової документації на електронну. Мова йде про інструмент, який допомагає створювати динамічну систему, яка здатна самостійно виконувати рутинні обчислення, генерувати звітність, нагадувати про податкові строки чи формувати платіжні документи, що скорочує обсяг ручної праці, мінімізує ризик помилок, пов'язаних із людським фактором. Ефективність використання FinTech рішень з метою оптимізації собівартості продукції вже неодноразово доведена. Реальним прикладом застосування таких технологій є американська компанія PPG Industries, один із провідних світових виробників фарб і покриттів [5]. Вона здійснила масштабну цифрову трансформацію, впровадивши хмарні технології та штучний інтелект для оптимізації своїх виробничих процесів. Перенісши близько 72% своїх систем до хмари, PPG змогла підвищити гнучкість бізнесу та оперативно реагувати на зміни ринку. Зокрема, у виробництві автомобільних фарб AI допомагає забезпечити необхідну консистенцію продукції на різних заводах і прискорити контроль якості. Це дозволило компанії зменшити витрати, пов'язані з виробництвом, та покращити екологічні показники, зокрема в сегменті покриттів для корпусів кораблів.

Таким чином, FinTech виступає важливим і дієвим інструментом для оптимізації собівартості продукції, особливо в умовах високої конкуренції та нестабільного зовнішнього середовища. Їхнє впровадження дозволяє підприємствам не лише знижувати витрати, а й підвищувати ефективність управління, що позитивно впливає на загальну конкурентоспроможність. Водночас, для досягнення очікуваного ефекту важливо не лише оцінювати потенційні вигоди, але й враховувати ризики, пов'язані з кібербезпекою, витратами на адаптацію систем і необхідністю залучення кваліфікованих кадрів.

Список літератури:

1. Effective Strategies to Reduce FinTech Software Development Costs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.softpak.com/blog/cost-effective-fintech-software-development/> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Григораш, О., & Волошин, І. (2023). Тенденції розвитку фінансових технологій під впливом пандемії та війни. Економіка та суспільство, (47).
3. Гаврилко, О. С. ФінТех-індустрія як визначальний чинник розвитку ринку інновацій / О. С. Гаврилко // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / редкол.: М. М. Король (голов. ред.), М. М. Палінчак, Я. П. Дроздовський та ін. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2024. – Вип. 51. – С. 5–14. – Бібліогр.: с. 13–14 (19 назв); рез. укр., англ. – URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/51_2024ua/3.pdf
4. How is fintech transforming the supply chain? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.softpak.com/blog/cost-effective-fintech-software-development/> (дата звернення: 15.04.2025).
5. PPG CIO: From Auto Paints to Ship Coatings, Cloud and AI Open New Doors [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://deloitte.wsj.com/cio/ppg-cio-from-auto-paints-to-ship-coatings-cloud-and-ai-open-new-doors-cd43efca?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15.04.2025).

Тарновик А.О., ст. гр. 072-213-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Кубецька О.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Кредитний портфель банку відіграє ключову роль у забезпеченні власної стабільності та росту прибутковості.

Він не тільки формує основні доходи банку, але й виконує функцію управління ризиками, оскільки його структура впливає на загальний рівень ризику портфеля. Тож, у разі нестабільності економічного характеру або змін в кредитній політиці банку, правильно збалансований портфель, може стати запобіжником для банку, що дасть йому можливість продовжувати виконання зобов'язань перед клієнтами та акціонерами.

Щоб мати можливість більш детально аналізувати кредитний портфель банку, з'ясувати особливості його структури.

Структура кредитного портфеля банку - набір кредитних інструментів для досягнення встановлених цілей [1].

Структура портфеля кредитів банку залежить від того, який сегмент ринку обслуговують банки, якої величини є банк, який розмір капіталу має банк (від розміру капіталу залежить сума кредиту, яка може бути надана одному позичальнику), кваліфікації персоналу, кредитної політики та очікуваних доходів.

Очікувані доходи є досить важливим аспектом, на який звертається увага при формуванні портфеля позик, оскільки банк, прагнучи отримати прибуток, спрямовує кредитні ресурси у ті сфери, з яких він очікує отримати найбільший дохід.

Банки, надаючи кредити, прагнуть максимізувати прибуток, мінімізувати ризик і збільшити кількість клієнтів.

Щоб досягти цих цілей, банки повинні мати конкретну політику щодо надання кредитів - єдине формування культури кредитування, впровадження єдиних кредитних установ та ставлення до управління ризиками, визначення максимально допустимого рівня ризику – це офіційно затверджені елементи кредитної політики».

Політику банків щодо кредитування наведено на рис. 2.5 у вигляді трикутника, що поєднує безпеку, прибутковість і ліквідність.

Гроші використовуються для досягнення всіх трьох цілей, але одночасно ці цілі досягти неможливо.

Кредитний портфель банку повинен бути структурований таким чином, щоб забезпечити оптимальну прибутковість, ступінь ліквідності та безпеки. Ці ключові фактори забезпечують якість кредитного портфеля.

Оскільки неможливо досягти всіх цих цілей одночасно, тобто немає такого кредитного портфеля, який в один і той же час був би повністю безпечним, мав високий ступінь ліквідності і був би з найвищою прибутковістю, то банки повинні визначити пріоритети при формуванні кредитного портфеля.

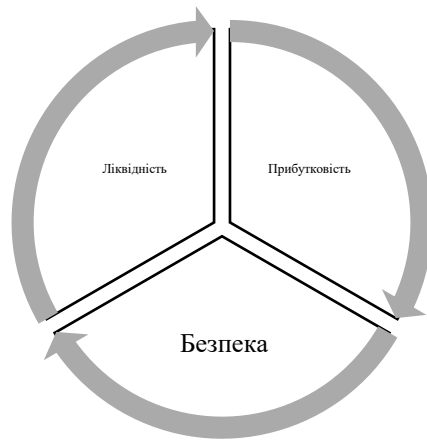

Рис. 2.5 – Складові кредитної політики банку

Тож, якщо:

- банк прагне отримати високу прибутковість, банк повинен максимізувати суму довгострокових кредитів (більший інтерес);
- якщо бан хоче підтримувати необхідну ліквідність, йому необхідно оптимізувати обсяги короткострокових кредитів;
- щоб забезпечити безпеку, банку потрібно ретельно вибирати клієнтів.

Банк повинен збалансувати ці цілі та віддати пріоритет одній із них, враховуючи конкретну ситуацію [2].

Потрібно виділяти лише два найважливіші параметри, які необхідно враховувати при формуванні кредитного портфеля - це прибуток і ризик. Це найважливіші фактори, що викликають проблеми з оптимізацією кредитного портфеля.

Отримання прибутку і уникнення ризику - це дві протилежні, суперечливі ситуації. Найкращий кредитний портфель - це той, який дає найвищий прибуток і має невеликий ризик або є зовсім не ризикований.

Отже, формування кредитного портфеля банку є складним процесом, що вимагає збалансування між прагненням до максимального прибутку, забезпеченням необхідного рівня ліквідності та мінімізацією кредитних ризиків. Оскільки одночасне досягнення всіх трьох цілей є неможливим, банк повинен визначати пріоритети, враховуючи свою кредитну політику, ринкову кон'юнктуру та стратегічні цілі, а ключовими параметрами, що потребують постійного моніторингу та оптимізації, виступають прибутковість та рівень ризику портфеля.

Список літератури:

1. Бугель Ю. Аналіз якості структури кредитного портфеля комерційних банків в ринкових умовах господарювання. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* : збірник наукових праць. Тернопіль : Економічна думка, 2011. Вип. 11. С. 51–57.
2. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитний портфель» та аналіз його характеристик. *Вісник Львівського університету*. 2012. Вип. 39. С. 125–127.

*Тиханська М.С., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., проф. каф. ЕАФ Соляник Л.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності, високої інфляції, коливання валютних курсів та частих змін у законодавчій і податковій політиці особливої актуальності набуває оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз фінансового стану є стратегічно важливим не лише для окремих суб'єктів господарювання, а й для національної економіки в цілому. В умовах повномасштабної війни, розриву логістичних ланцюгів, дефіциту енергоресурсів та коливань валютного курсу підприємства стикаються з численними фінансовими ризиками. Тому, своєчасна оцінка фінансової стійкості дозволяє не лише уникнути банкрутства, а й зберегти робочі місця, забезпечити виконання зобов'язань перед бюджетом і банками.

Багато українських підприємств зіштовхуються з проблемами неплатоспроможності, зростанням дебіторської заборгованості, дефіцитом обігових коштів та падінням рентабельності. У таких умовах своєчасний та об'єктивний фінансовий аналіз стає ключовим інструментом для прийняття управлінських рішень, виявлення внутрішніх резервів, підвищення фінансової стійкості та адаптації до кризових викликів.

Фінансовий стан підприємства - це комплексна характеристика, що відображає рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, їх раціональне використання та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, працівниками, державою та іншими суб'єктами господарювання. Цей стан формується під впливом внутрішніх (організаційна структура, ефективність менеджменту) та зовнішніх (економічне середовище, конкуренція, інфляція) чинників.

Успіх функціонування підприємства залежить від регулярного проведення аналізу фінансової діяльності та показників. Він дозволяє керівництву виявляти поточні проблеми, вузькі місця та намічати заходи щодо їх усунення, а зовнішнім користувачам – робити вибір на користь співпраці з цим підприємством, вкладатись у його подальший розвиток [1].

За допомогою проведення фінансового аналізу можливо не лише оцінити поточний стан підприємства, а й прогнозувати його розвиток у майбутньому, виявити ризики банкрутства та визначити шляхи підвищення ефективності діяльності. У зв'язку з цим вивчення теоретичних аспектів аналізу фінансового стану підприємства є важливим для формування грамотної фінансової політики та забезпечення сталого функціонування підприємств в умовах кризи.

У ході проведення фінансового аналізу можуть застосовуватись такі методи читання фінансової звітності:

- горизонтальний аналіз – у його рамках проводиться оцінка змін окремих статей фінансової звітності за кілька періодів з метою виявлення динаміки;
- вертикальний аналіз – вивчає встановлення структури фінансових показників та частки окремих статей у загальних обсягах. Він дозволяє розглянути співвідношення між

активами, власним/позиковим капіталом, а також визначити його структуру за окремими елементами;

- трендовий аналіз – розглядає аналіз зміни показників у довгостроковій перспективі з метою прогнозування. Він спрямований на визначення тренду, оскільки дозволяє спрогнозувати зміну низки показників у майбутньому;

- коефіцієнтний аналіз – розраховуються фінансові коефіцієнти для оцінки ліквідності, рентабельності, платоспроможності тощо;

- порівняльний аналіз – зіставляються значення показників із середніми по галузі або з конкурентами.

В рамках діагностики фінансового стану використовуються такі основні показники, які поділяються на кілька груп:

1. Платоспроможність (фінансова стійкість), яка відноситься до здатності підприємства погашати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання. Вона визначається за допомогою коефіцієнта автономії і коефіцієнта фінансового левериджу.

2. Ліквідність, що дозволяє оцінити можливість продажу активів підприємства за ринковою ціною, не втративши у вартості. Важливим моментом у процесі будь-якої діяльності є прагнення нарощувати свої високоліквідні активи.

3. Рентабельність, що показує, наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства. При хороших показниках рентабельності результати продажів покривають витрати на виробництво, дають ресурси для успішного функціонування підприємства.

4. Оборотність активів, яка проявляється у розвитку, досягненні цілей та швидкості оборотності коштів підприємства. Цей показник оцінюється з використанням якісних критеріїв та кількісних показників (фізичні та економічні).

5. Фінансові результати, оцінка яких дозволяє розглянути ефективність діяльності підприємства на певних етапах його розвитку, ґрунтуючись на показниках прибутку та рентабельності.

Таким чином, аналіз та діагностика фінансової діяльності підприємства - дієвий інструмент у процесі аналізу обмежень щодо його подальшого розвитку. Використання отриманих даних допомагає скласти план дій щодо масштабування бізнесу [2].

З вищесказаного, можна зробити висновки, що у кризових умовах ефективний фінансовий аналіз набуває ключового значення для забезпечення стабільного функціонування підприємства. Теоретичні аспекти аналізу дозволяють сформувати цілісне уявлення про фінансову ситуацію, забезпечити обґрунтованість управлінських рішень і підвищити адаптивність підприємства до змін у зовнішньому середовищі. Застосування сучасних підходів, дає можливість вчасно виявляти проблеми та знаходити шляхи підвищення фінансової ефективності діяльності підприємства.

Список літератури:

1. Кужелев М. О., Нечипоренко А. В. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С.154–168.
2. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава*. 2019. № 12. С. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.61>.
3. Мамонтова Н. А., Присяжнюк А. О. Фінансовий стан підприємства: сутність, мета та методи аналізу. Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/finansovyj-stan- pidpryyemstva-sutnis/>.

Троценко Р.О., ст. гр.072м-24-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ У РОБОТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах глобалізації економічних процесів, цифровізації бізнес-середовища та зростаючої волатильності фінансових ринків, фінансове прогнозування відіграє дедалі важливішу роль в управлінні підприємствами. Жодна компанія не може забезпечити стабільне функціонування без точного уявлення про майбутні фінансові результати своєї діяльності.

Крім цього, за допомогою прогнозування можна підвищити ефективність прийняття управлінських рішень, адже воно дозволяє завчасно розробити плани для різних сценаріїв. Таким чином, фінансове прогнозування формує базис для прийняття рішень, які визначають фінансову життєздатність та конкурентоспроможність підприємства у середньо- і довгостроковій перспективі.

Фінансове прогнозування являє собою процес ретроспективного аналізу показників діяльності підприємства та подальшого складання гіпотез щодо його роботи в майбутньому на основі отриманих результатів [1]. Такий підхід дозволяє підприємству оцінювати власний потенціал, розробляти адаптивну фінансову стратегію та визначати необхідну кількість ресурсів для її реалізації.

Процес фінансового прогнозування складається з низки послідовних, логічно взаємопов'язаних етапів [2].

На першому етапі відбувається збір даних для аналізу. Інформація повинна бути не лише повною та достовірною, але й структурованою таким чином, щоб її можна було інтегрувати у моделі прогнозування.

На другому етапі з отриманих даних відбираються лише ті, які необхідні безпосередньо для здійснення розрахунків. Така фільтрація дозволяє оптимізувати використання ресурсів для проведення прогнозування.

Третім етапом є вибір методик прогнозування. Вибір методу залежить від поставлених цілей, доступності даних, технічного забезпечення та рівня компетентності фінансового аналітика.

На четвертому етапі на основі обраної методології здійснюються обчислення прогнозних значень необхідних показників. Для перевірки точності розрахунків може використовуватись прогнозування відомих показників минулих періодів.

П'ятий етап передбачає оцінку отриманого прогнозу. Здійснюється аналіз того, як зміна окремих параметрів впливає на результати розрахунків.

Для фінансового прогнозування можуть використовуватись як традиційні моделі, які базуються на екстраполяції історичних даних, так і більш сучасні, які поєднують в собі математичне моделювання, інструменти стратегічного аналізу та цифрові технології. Опис, переваги та недоліки деяких з методів фінансового прогнозування наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Характеристика методів фінансового прогнозування [3]

Метод	Характеристика
Аналіз фінансових коефіцієнтів	Дозволяє оцінити ліквідність, рентабельність, платоспроможність, оборотність активів. Даний метод дозволяє комплексно проаналізувати ключові показники діяльності підприємства, однак не відображає вплив зовнішніх факторів.
Порівняльний аналіз	Дає змогу порівняти результати підприємства з іншими учасниками ринку або середньогалузевими показниками. Він є інформативним для зовнішніх користувачів, проте не дає змоги підприємству глибоко зануритись у власну специфіку та розробити індивідуальний план розвитку.
Модель дисконтованих грошових потоків (DCF)	Базується на концепції дисконтування майбутніх грошових потоків, які генерує підприємство, до їхньої теперішньої вартості з урахуванням ризику та вартості капіталу. Основна перевага цього методу полягає в його здатності відображати вартість підприємства, орієнтуючись на очікувану прибутковість, а не на історичні фінансові показники.
Метод економічної доданої вартості (EVA)	Передбачає оцінку ефективності підприємства шляхом вирахування вартості капіталу з операційного прибутку після сплати податків. Основна перевага методу доданої вартості (EVA) полягає в тому, що він показує наскільки діяльність підприємства вигідна з економічної точки зору, допомагаючи приймати правильні управлінські рішення. Проте, він є складним у розрахунках і вимагає детального аналізу.

Отже, фінансове прогнозування є складним і багатовимірним процесом, який дозволяє покращити ефективність роботи підприємства. Якісне прогнозування ґрунтується не лише на традиційних інструментах, але й на впровадженні новітніх підходів, що базуються на інтеграції фінансових та операційних даних. Саме системне застосування як класичних, так і інноваційних моделей дозволяє підприємствам підвищити точність прогнозів і забезпечити фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Список літератури:

1. А. В. Нечипоренко. Фінансове планування та прогнозування в системі управління підприємством // Електронний журнал «Ефективна економіка». Режим доступу: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.17>
2. Н. Бондаренко. Роль прогнозування в системі управління бізнесом // Галицький економічний вісник. Режим доступу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/36275/2/GEJ_2021v71n4_Bondarenko_N-The_role_of_forecasting_123-132.pdf
3. Shang, Z. The Research of Financial Forecasting and Valuation Models // 2021 International Conference on Enterprise Management and Economic Development (ICEMED 2021), Nanjing, China. Режим доступу: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210601.012>

Феленко В.П., ст. гр. 072м-24-1
науковий керівник: д.е.н., проф. каф. ЕАФ Єрмошкіна О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»
кафедра економічного аналізу і фінансів

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Активний розвиток фінансових технологій (FinTech) суттєво змінює традиційну банківську діяльність, відкриваючи нові можливості для автоматизації процесів, зниження витрат та підвищення якості обслуговування клієнтів. Інновації, такі як штучний інтелект, блокчейн, хмарні технології, біометрична ідентифікація та мобільні додатки, дозволяють банкам адаптуватися до запитів цифрового покоління та підвищити конкурентоспроможність. Поряд з тим, стрімкий технологічний прогрес супроводжується рядом викликів. Основними серед них є: кібербезпека, дотримання вимог регуляторів, необхідність переорієнтації персоналу, забезпечення фінансової інклюзії та формування довіри до цифрових сервісів. Крім того, банки змушені конкурувати не лише між собою, а й з небанківськими фінтех-компаніями.

Питанням дослідження впливу фінансових технологій та інновацій у банківській сфері присвячено увагу такх закордонних вчених, як Douglas W. Arner, János Barberis, Ross P. Buckley [6], а також вітчизняних вчених О. В. Дзюблюка, Н. М. Шульгу та А. О. Кіреєв. Однак, невирішеними питаннями залишаються проблеми інклюзивності цих нововведень у банківській сфері та їх безпеки в сучасних умовах. [7].

Відповідно, метою даного дослідження є комплексний аналіз сучасних викликів впровадження фінансових інновацій та технологій у вітчизняній банківській сфері з урахуванням актуальних тенденцій розвитку фінансових систем.

Особливу увагу слід звернути на впровадження Open Banking — концепції відкритого банківництва, яка передбачає безпечний обмін даними між банками та третіми сторонами через API. Це відкриває нові можливості для створення персоналізованих фінансових продуктів, але водночас вимагає високого рівня кіберзахисту та правового регулювання. [1].

Цифрова трансформація також змінює банківську інфраструктуру: зменшується кількість фізичних відділень, зростає попит на мобільні сервіси та контакт-центри з ШІ. Це зумовлює нові підходи до клієнтського сервісу та управління персоналом. Банкам необхідно інвестувати в навчання кадрів, розвивати цифрові навички працівників і впроваджувати гнучкі форми зайнятості. [2;3].

З точки зору фінансової стабільності, інновації можуть як знижувати ризики (через автоматизацію комплаєнсу, аналіз ризиків у реальному часі), так і створювати нові — наприклад, ризики пов'язані з технологічними збоями, витоком даних або зламами. Саме тому питання цифрової безпеки та регуляторного супроводу мають стояти на першому місці. [4;5].

Одним із ключових напрямів інновацій у банківській сфері є впровадження штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання для вдосконалення процесів ризик-менеджменту. Завдяки аналітичним алгоритмам, ШІ здатен виявляти аномальні транзакції, прогнозувати кредитні ризики, здійснювати моніторинг платоспроможності клієнтів у режимі реального часу. Це не лише підвищує ефективність аналітичної роботи банку, а й знижує рівень шахрайства та фінансових втрат. [6].

III також застосовується для автоматизації прийняття рішень, наприклад, у процесі скорингу, що пришвидшує видачу кредитів та зменшує вплив людського фактору. Проте використання таких технологій потребує ретельного аналізу джерел даних, забезпечення прозорості алгоритмів та дотримання етичних стандартів. Залучення штучного інтелекту до фінансового сектору має супроводжуватися оновленням нормативної бази та розвитку професійної етики цифрового аналізу.

В умовах глобалізації важливим фактором стало налагодження взаємодії між національними банками, урядовими структурами та міжнародними організаціями. Зокрема, досвід Європейського Союзу у сфері регулювання фінансових технологій може бути корисним для України, яка прагне адаптувати найкращі практики в частині кібербезпеки, захисту персональних даних і регуляторного нагляду за діяльністю фінтех-компаній. [5]

Успішна цифрова трансформація банківської сфери потребує створення сприятливого нормативно-правового середовища, яке не стримує інновації, але й забезпечує стабільність фінансової системи. Зокрема, варто враховувати рекомендації Базельського комітету щодо ризик-менеджменту у фінансових установах, а також вимоги щодо цифрової операційної стійкості (DORA), які набувають дедалі більшої актуальності в країнах ЄС. [4;5]

Крім того, важливим чинником розвитку є співпраця банків з фінтех-стартапами, технологічними компаніями та науковими установами. Такий формат партнерств дозволяє пришвидшити впровадження інновацій, оптимізувати витрати та створити екосистему відкритих фінансів, де користувач має змогу самостійно обирати найзручніші сервіси та інструменти [1;2].

У майбутньому банки все більше перетворюватимуться на технологічні платформи, які пропонують не лише класичні фінансові послуги, а й інтегровані рішення у сфері страхування, інвестування, цифрової ідентифікації тощо. Це вимагатиме нових моделей мислення, гнучкого управління та постійного оновлення знань серед усіх учасників банківської екосистеми.

Таким чином, фінансові технології є не лише викликом, а й потужним драйвером розвитку банківської сфери. Їх впровадження має ґрунтуватися на комплексному підході, що враховує інтереси всіх учасників фінансового ринку, соціальні наслідки та глобальні тренди розвитку цифрової економіки.

Список літератури:

1. KPMG. (2023). The Pulse of Fintech. Режим доступу: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights.html>
2. Deloitte. (2024). Digital banking maturity 2024. Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/>
3. Національний банк України. (2023). Звіт про розвиток фінансового сектору. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
4. McKinsey & Company. (2023). The future of digital banking. Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/>
5. PwC. (2024). Financial services technology 2024 and beyond. Режим доступу: <https://www.pwc.com/>
6. Arner D. W., Barberis J., Buckley R. P. (2016). The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? *Georgetown Journal of International Law*, 47(4), 1271–1319.
7. Дзюблюк О. В., Шульга Н. М., Кіреєв А. О. (2021). Фінансові технології в банківській сфері: виклики та перспективи. *Вісник НБУ*, 3, 22–31.

Шаповал Т. О., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник: к.е.н., проф. каф. ЕАФ Соляник Л.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ПРОБЛЕМИ Й ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Промислові підприємства України відіграють ключову роль у формуванні національного ВВП, експортному потенціалі та забезпеченні внутрішнього ринку товарами й послугами. Однак війна створила серйозні виклики для їхньої діяльності, зокрема руйнування виробничих потужностей, перебоїв в логістиці, зниження купівельної спроможності населення та відтік кваліфікованої робочої сили. В умовах невизначеності та макроекономічної нестабільності підприємства потребують нових підходів до фінансового управління для забезпечення стійкості та розвитку.

Узагальнюючи результати досліджень фінансових результатів діяльності та фінансового стану українських промислових підприємств, можна визначити основні проблеми, з якими вони стикаються в умовах невизначеності під час воєнних дій в Україні:

- дефіцит обігових коштів – зменшення доходів, проблеми з експортом та інфляційні процеси призводять до нестачі фінансових ресурсів;
- порушення ланцюгів постачання – руйнування логістичних шляхів, блокада портів і зменшення доступу до імпортової сировини;
- зростання витрат на енергоносії та сировину – через руйнування енергетичної інфраструктури та зростання світових цін;
- складнощі з кредитуванням – банки посилюють вимоги до позичальників, а високі ставки роблять кредити менш доступними;
- проблеми з експортом – втрата ринків збуту, ускладнена логістика, зміна торговельних відносин;
- відтік кадрів – міграція працездатного населення та мобілізація працівників.

Таким чином, враховуючи необхідність вирішення проблем, які стримують сталий розвиток промислових підприємств, для подолання викликів та зміцнення фінансової стійкості промислових підприємств необхідно впроваджувати інноваційні фінансові стратегії. Одним з важливих напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємств є оптимізація витрат шляхом переходу на енергоефективні технології, скорочення неефективних витрат, впровадження цифрових рішень для автоматизації виробництва [1].

Диверсифікація джерел фінансування шляхом використання програм компенсації відсоткових ставок за кредитами, субсидій на енергозбереження та підтримки критично важливих галузей сприятиме зростанню фінансового потенціалу підприємств.

Необхідні державна підтримка та розширення експортних можливостей через пошук нових ринків збуту, адаптація продукції до стандартів ЄС, використання програм торговельного фінансування; кооперація та партнерство на основі реалізації спільних проєктів з міжнародними компаніями, створення промислових кластерів для об'єднання ресурсів і підвищення конкурентоспроможності.

Особливо актуальним наразі для промисловості є вирішення проблеми цифровізації виробництва шляхом впровадження Індустрії 4.0, автоматизації виробничих процесів, використання big data для прогнозування фінансових потоків. Ефективним напрямом залишається фінансова реструктуризація: проведення переговорів із кредиторами про відстрочку платежів, реструктуризацію боргів, рефінансування кредитів на вигідних умовах.

Попри складні умови війни, українські промислові підприємства мають перспективи для відновлення та зміцнення фінансового стану через інтеграцію в європейські й світові виробничі ланцюги та розширення співпраці з міжнародними партнерами, адаптація продукції до вимог європейських ринків. Використання державних і міжнародних програм підтримки. Фінансування від ЄС, Світового банку, міжнародних організацій для відновлення та модернізації підприємств суттєво покращать фінансове забезпечення вітчизняних промислових підприємств. Важливим є створення нових промислових кластерів та формування регіональних центрів виробництва та технологічних парків для спільного використання ресурсів та підвищення конкурентоспроможності. Необхідно підвищення рівня мобільності підприємств та диверсифікація локацій виробничих потужностей для зниження ризиків руйнування через бойові дії; створення сприятливих умов для розвитку стартапів та інноваційних підприємств у промисловому секторі через залучення венчурного капіталу та приватних інвестицій.

Отже, зміцнення фінансового стану промислових підприємств України в умовах війни потребує комплексного підходу: державної підтримки, залучення інвестицій, оптимізації витрат та впровадження сучасних технологій. Перспективи відновлення значною мірою залежать від активного використання інноваційних рішень, залучення міжнародної допомоги та адаптації до нових економічних умов.

Список літератури:

1. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №1. С. 220–225.

Шинковський Д. О., ст. гр. 072-21-1
науковий керівник ас. каф. ЕАФ Мусаєва Нігар Муган кизи
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

СЦЕНАРНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ МОДЕЛІ DUPONT

Післявоєнна економіка України вимагає посиленої уваги до ефективності функціонування суб'єктів господарювання, зокрема, в частині управління прибутком. В умовах дефіциту зовнішніх інвестицій важливим стає виявлення та використання внутрішніх резервів прибутковості підприємств. Одним із сучасних і практичних підходів до вирішення цього завдання є сценарне прогнозування показників чистого прибутку з використанням моделі DuPont[1].

Оцінка фінансового стану підприємства є фундаментальним етапом у дослідженні ефективності управління фінансовими ресурсами, адже саме вона дозволяє встановити здатність суб'єкта господарювання підтримувати стабільну діяльність, забезпечувати розвиток і залишатися конкурентоспроможним у довгостроковій перспективі. У цьому контексті особливу увагу заслуговує прибуток, який є базовим джерелом формування власного капіталу. Глибоке дослідження структури прибутковості дозволяє виявити проблемні ділянки, що відкриває можливості для розробки раціональної фінансової стратегії підприємства. Водночас рентабельність слугує одним із ключових показників доходності, оскільки відображає співвідношення між отриманим прибутком і ресурсами, залученими у виробництво або реалізацію продукції. Зокрема, показник рентабельності активів (ROA) ілюструє ефективність використання активів, демонструючи, яку частку прибутку підприємство отримує з кожної вкладеної гривні[2]. Таким чином, якість управління активами суттєво впливає на загальний рівень прибутковості підприємства.

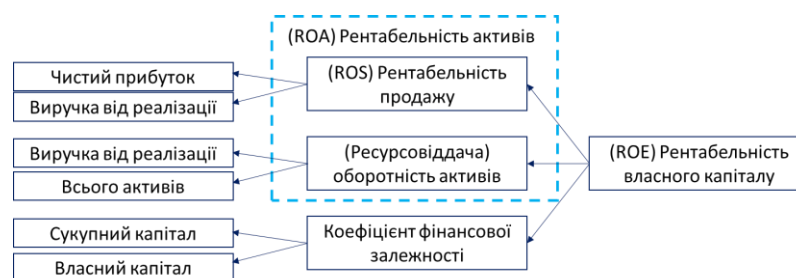

Рис. 2.6 – Вплив факторів на показник рентабельності власного капіталу[3]

У рамках комплексного фінансового аналізу доцільно застосовувати модель DuPont, яка дозволяє деталізовано оцінити рентабельність власного капіталу (ROE). У класичному варіанті ця модель розкладає ROE на три складові: чисту рентабельність продажів (чистий прибуток / виручка), ресурсну віддачу (виручка / активи) та фінансовий левередж (активи / власний капітал). Такий підхід забезпечує розуміння того, які саме фактори — операційна ефективність, інтенсивність використання активів чи структура капіталу — впливають на зміну прибутковості.

$$ROE = ROS * \text{Ресурсовіддача} * \text{Кфз} \quad (2.2)$$

У контексті оцінки ефективного використання фінансових ресурсів важливим аналітичним завданням є визначення потенційних резервів підвищення чистого прибутку на основі факторної структури моделі DuPont. Застосування цього підходу дає змогу виявити найбільш впливові чинники прибутковості та, що важливо, кількісно оцінити можливості її зростання. Такий аналіз дозволяє не лише оцінити минулу ефективність підприємства, а й закласти підґрунтя для обґрунтованих прогнозів та стратегічних управлінських рішень у перспективі[3].

Методологічний підхід до сценарного прогнозування значення чистого прибутку має відповідати вимогам комплексного, обґрунтованого аналізу, який складається з послідовних етапів виконання[4]:

- аналіз структури ресурсів та джерел їх фінансування;
- проведення факторного аналізу моделі DuPont;
- пошук резервів невикористаних можливостей на основі цільових значень;
- встановлення цільових термінів досягнення цільових показників;
- побудова сценарного прогнозування.

Таким чином дані про прогнозовані значення чистого прибутку на основі факторного аналізу моделі DuPont несе інформаційне повідомлення внутрішнім зацікавлених особам про вплив ефективного управління власним капіталом на прибутковість підприємства та дозволяє встановити ключові показники ефективності для досягнення цільових значень протягом періоду прогнозування.

Список літератури:

1. Hargrave M. DuPont Analysis // Investopedia. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/d/dupontanalysis.asp>
2. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. В., Дьякова Ю. Ю. Напрями підвищення ефективності оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства // Фінанси, облік і аудит. – 2021. – № 2. – С. 123–130.
3. Брюшкова Н. О., Завістовська Я. О. Економічне обґрунтування та розрахунок резервів можливого збільшення прибутку і рентабельності підприємства на прикладі ТОВ «Макбуд сервіс» // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2018. – № 18. – С. 265–270.
4. Дослідження та оптимізація економічних процесів : колективна монографія / ред. кол.: О. В. Манойленко, В. О. Матросова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. – 284 с.

Шмигора Ю.Р., ст. гр.072-21-1
науковий керівник: к.е.н., проф. каф. ЕАФ Соляник Л.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ЯК ОСНОВНОГО ФІНАНСОВОГО ПОКАЗНИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання прибуток залишається одним з найважливіших фінансово-економічних показників, що характеризують ефективність функціонування підприємства. Його наявність свідчить про здатність суб'єкта господарювання не лише покривати свої витрати, а й забезпечувати приріст капіталу, формування резервів, дивідендів та розвиток. Крім того, прибуток відіграє ключову роль у системі стратегічного та оперативного управління підприємством, є базою для оподаткування та основним джерелом інвестиційного розвитку.

Незважаючи на важливість показника, в практичній діяльності підприємств виникає низка проблем, пов'язаних із:

- різними методами обчислення прибутку (операційний, валовий, чистий тощо), що ускладнює порівняння між підприємствами;
- впливом облікової політики на результати (методи нарахування амортизації, оцінки запасів тощо);
- викривленням реального фінансового стану через креативну бухгалтерію;
- відсутністю єдиної інтерпретації прибутку в науковій літературі та нормативній базі.

В умовах невизначеності та ризику прибуток виступає одним з основних та значущих результуючих показників діяльності підприємств, тому питання його визначення посідає основне значення. Розуміння природи та сутності прибутку тісно пов'язане з певним етапом розвитку економічних та виробничих відносин у суспільстві. Проблеми виявлення джерел, обліку та використання прибутку складні та багатогранні.

Прибуток є дуже складною економічною категорією, тому можливі різні її визначення, інтерпретації, уявлення. Протягом кількох років представники економічної думки досліджували і висували безліч теоретичних аспектів розуміння та формування прибутку.

Різні економічні школи розглядають прибуток із різних точок зору: як додаткову працю найманих працівників; ренту; відсоток на вкладений капітал; плату за надані фактори виробництва; винагорода за підприємницьку діяльність та запровадження технічних нововведень; нагороду за ризик та невизначеність, і, нарешті – «монопольний дохід». Дані підходи можуть варіювати залежно від того, яка теоретична модель або економічна школа використовується для аналізу.

У сучасній економічній літературі, також не простежується єдиний підхід до визначення такої складної категорії як прибуток. У вітчизняній науковій думці прибуток трактується по-різному, проте переважає підхід, за яким прибуток – це перевищення доходів підприємства над його витратами за певний період. Так, М. Ф. Огійчук у своїх працях

визначає, прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства, що утворюється як різниця між доходами і витратами [2].

Науковець, Василь Іноземцев розглядає прибуток в контексті трансформації економіки, вказуючи на важливість підприємництва та інновацій для забезпечення сталого розвитку та економічного зростання [3].

На думку С. Ф. Покропивного, прибуток є основною ціллю функціонування підприємства та джерелом фінансування його розвитку.

У Податковому кодексі України прибуток розглядається як об'єкт оподаткування, що визначається за правилами податкового обліку.

За результатами проведеного нами дослідження існуючих трактувань можна узагальнено охарактеризувати прибуток підприємства, як фінансовий результат його господарської діяльності, який утворюється як різниця між доходами і витратами, та слугує основним джерелом інвестування, самофінансування, стимулювання праці і розвитку підприємства.

Сучасна наука виділяє кілька підходів до визначення прибутку, з яких економічний та бухгалтерський можна розглядати як базові. Обидва підходи, бухгалтерський та економічний, в інтерпретації категорії «прибуток» досить логічні та в принципі, не суперечать один одному. Бухгалтерський підхід корисний для розуміння логіки та порядку її практичного обчислення.

Економічний підхід - для розуміння сутності прибутку. У межах економічного аналізу прибуток трактується як різниця між загальними доходами та альтернативними витратами (включно з неявними витратами власника, наприклад, упущеною вигодою).

За економічним змістом розглядають основні типи прибутку:

- валовий прибуток – це оціночний показник економічної активності підприємства, і визначається, як різниця між виручкою від реалізації і собівартістю продукції;
- операційний прибуток – визначає результат операційної діяльності до врахування фінансових витрат та податків;
- чистий прибуток – узагальнює фінансовий результат після вирахування всіх витрат і податків.

Отже, прибуток як економічна категорія має складну багатогранну природу. Його визначення та інтерпретація залежать від обраної методології, цілей аналізу та облікової політики підприємства. У теоретичному плані важливо поєднувати різні підходи для формування повного уявлення про фінансові результати підприємства. Управління прибутком передбачає не лише його обчислення, а й прогнозування, планування та ефективне використання як джерела зростання і розвитку.

Список літератури:

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Огійчук М.Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення. *Економіка АПК*. 2009. № 6. С. 31-45.
3. Череп А.В., Гамова О.В., Козачок І.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кондор, 2020. 268 с.

*Явтушенко М.О., ст. гр. 072-213-1
науковий керівник: к.е.н., доц. каф. ЕАФ Дереза В.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

РОЛЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для будь-якого підприємства важливим є управління оборотними активами. Сучасна практика вимагає прийняття зважених традиційних та нетрадиційних рішень, що спираються на глибокий синтез досягнень сучасного досвіду фінансового управління та фінансової теорії.

Насамперед управління оборотними активами має передбачати визначення оптимальної величини, розробку кількох варіантів фінансування та забезпечення ефективності їхнього використання. Оптимальна величина оборотних активів визначається з метою забезпечити безперебійне ефективне функціонування підприємства, та мінімізувати наявність недіючих поточних активів. Необхідний обсяг оборотних активів необхідно розглядати з двох позицій: ліквідності та прибутковості.

За низького рівня оборотних активів є ймовірність втрати ліквідності, і, як наслідок, можливі перебої в роботі та втрата прибутку та доходів. При зростанні величини оборотних активів ризик втрати ліквідності знижується. При знаходженні оптимального рівня оборотних активів прибуток стає максимальним. Подальше зростання оборотних активів може призвести до того, що організація матиме у своєму розпорядженні вільні активи, зміст яких призведе до витрат та зниження прибутку та доходу. Таким чином, стратегія та тактика управління оборотними активами полягає у пошуку компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи підприємства.

Сукупність коштів підприємства, призначених для освіти оборотних фондів та фондів обігу, складають оборотні кошти підприємства, або оборотний капітал. Оборотні кошти підприємства є фінансовими ресурсами підприємства, обслуговують економічний оборот усіх видів його ресурсів, включаючи основні засоби, запаси, фонди оплати праці розрахунки з бюджетом та інші розрахунки.

В економічній термінології виробничих підприємств оборотні ресурси (активи) ототожнюються з поняттям оборотні кошти підприємства. Економічно недоцільно формувати оборотні кошти лише за рахунок власних джерел, оскільки це знижує можливості підприємства у фінансуванні інших витрат, тому підприємство використовує і позикові кошти. В якості позикових джерел використовуються: короткострокові кредити банку; кредити інших кредиторів; комерційний кредит, тобто кредит, що надається продавцями покупцям у вигляді товарів з відстроченням платежу. На відміну від основних засобів, які неодноразово беруть участь у процесі виробництва, оборотні кошти функціонують тільки в одному виробничому циклі та повністю переносять свою вартість на знову виготовлений продукт [2].

Ефективна та прибуткова робота підприємства досягається за рахунок оптимізації джерел формування оборотних коштів підприємства, тобто раціонального поєднання власних та позикових ресурсів. Економічно обґрунтоване співвідношення власних та позикових оборотних коштів характеризує ступінь фінансової стійкості підприємства, що визначає ефективність їх використання та позитивно впливає на кінцевий результат його господарської діяльності.

Оборотні засоби постійно знаходяться у русі і здійснюють кругообіг, переходячи зі сфери звернення до сфери виробництва і знову у сферу обертання. При цьому вони змінюють свою економічну форму. Рух оборотних виробничих фондів на кожен момент часу відображає оборот матеріальних факторів відтворення, а рух оборотних коштів – обертання грошей, платежів

Кругообіг оборотних коштів виражає єдність виробництва та обертання. Він обчислюється з моменту оплати підприємством матеріалів та інших елементів виробництва (предметів праці) до моменту повернення коштів у вигляді виручки за реалізацію продукції на поточний рахунок підприємства у банку.

Розрізняють три стадії кругообігу обігових коштів. Перша (грошова) стадія Д-Т, то є перехід із грошової форми до товарної, характеризується тим, що оборотні кошти в грошовій формі витрачаються підприємством на придбання різних предметів праці (оборотних фондів), що утворюють виробничі запаси. З грошової форми Д вони перетворюються на форму Т і перетворюються на сферу виробництва. Ця стадія є підготовчою. Друга, (продуктивна) стадія (Т-П-Т') характеризує виробниче споживання засобів виробництва та робочої сили та створення нової вартості у вигляді готової продукції. Надходження продукту виробництва до складу, приймання його ВТК означає закінчення стадії виробництва. Третя (товарна), стадія (Д-Д') – це перетворення товарної форми оборотних коштів у грошову форму. Вона полягає у реалізації готової продукції та починається з відправки готової продукції споживачеві. Споживач, отримавши платіжну накладну на відпущений товар, оплачує її у встановлений термін. Кошти, виручені підприємством за реалізовану продукцію, надходять на його розрахунковий рахунок у банку. Цей момент означає закінчення процесу реалізації.

Для підприємства важливо правильно визначити оптимальну потребу в оборотних коштах, що дозволить з мінімальними витратами отримувати прибуток, запланований на даний обсяг виробництва.

Заниження величини оборотних коштів тягне за собою нестійке фінансове становище, перебої у виробничому процесі та, як наслідок, зниження обсягу виробництва та прибутку. У свою чергу завищення розміру оборотних коштів знижує можливість підприємства виробляти капітальні витрати на розширення виробництва.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що одним з основних елементів виробництва є оборотні активи. Оборотні активи підприємства як мінімум одноразово обертаються протягом року або одного виробничого циклу. Правильна політика управління оборотними активами важлива з позиції забезпечення безперервності та ефективності поточної діяльності підприємства. Раціональне та ефективне використання оборотних коштів сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності.

Список літератури:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління : монографія / Л. Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко. – Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. – 239 с.
3. Сословський В.Г., Лисенко І.О. Вибір методу планування оборотних активів підприємств. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_2/part1/24.pdf.

Секція 3

Цифровізація публічних фінансів у забезпеченні сталого розвитку

Диченко Л.С., ст. гр. 072-22-1

науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану є ключовим завданням для сучасного бізнесу в Україні. Війна, розв'язана Росією, докорінно змінила як політичну, так і економічну ситуацію в країні. Знищення інфраструктури, порушення торговельних шляхів, блокування постачання ресурсів і мобілізація працездатного населення створили серйозні виклики для бізнесу. Економічна безпека підприємств стала не лише внутрішнім завданням, а й важливою складовою стабільності та відновлення національної економіки.

Ситуація з економічною безпекою підприємств в Україні залишається складною, оскільки більшість бізнесів стикаються з новими викликами, що виникли через війну. Майже 80% підприємств відчули вплив бойових дій, які спричинили порушення логістичних ланцюгів, зростання витрат, дефіцит кваліфікованих кадрів і зниження купівельної спроможності населення. Ці фактори обмежують можливості бізнесів стабільно працювати, виконувати замовлення та проводити економічні операції. Згідно з даними Європейської Бізнес Асоціації (2024), близько 65% підприємств повідомляють про значне скорочення попиту на свою продукцію через падіння доходів населення і зменшення виробничих потужностей. Окрім цього, 70% компаній стикаються з дефіцитом сировини, що ускладнює виробничі процеси й спричиняє зростання витрат на 30-40% у порівнянні з довоєнним рівнем. Ці проблеми створюють серйозні перешкоди для сталого розвитку бізнесу та економічної стабільності країни.

Однією з найбільших проблем, з якими сьогодні стикаються підприємства, є дефіцит робочої сили. Війна призвела до того, що значна частина працездатного населення була мобілізована або виїхала за кордон. Це стало серйозною проблемою для підприємств, що працюють у виробничому секторі, оскільки зменшення кількості працівників призводить до зниження продуктивності. За даними Міністерства економіки України, приблизно 50% підприємств повідомляють про те, що через мобілізацію їм не вистачає кваліфікованих кадрів, що змушує їх знижувати обсяги виробництва та шукати альтернативні способи оптимізації бізнес-процесів. [2] Водночас, за інформацією Національного банку України, рівень безробіття в країні за останній рік зріс на 5%, що додає додаткові труднощі для бізнесу в пошуку нових співробітників. [3]

Ще однією серйозною проблемою, яка ускладнює забезпечення економічної безпеки підприємств, є перебої з постачанням товарів та сировини. Російські війська пошкодили або зруйнували важливу інфраструктуру, включаючи залізничні шляхи, автомагістралі, порти та інші логістичні лінії, що ускладнило доставку товарів і матеріалів. Це спричинило не лише

затримки у виконанні замовлень, але й значне зростання витрат на транспортування, що прямо впливає на собівартість продукції. Окрім цього, багато підприємств, особливо в аграрному та промисловому секторах, втратили доступ до постачання сировини з традиційних джерел. Згідно з даними Державної митної служби України, експорт агропродукції з України скоротився на 40%, а відновлення логістичних маршрутів забрало більше часу, ніж очікувалося. Ці фактори зумовлюють необхідність перегляду підходів до постачання та збуту продукції. [4]

Основна мета економічної безпеки підприємств під час воєнного стану — це не лише зменшення ризиків, а й розробка ефективних стратегій адаптації. Для цього важливо забезпечити стабільність фінансів, диверсифікувати джерела постачання та ринки збуту, а також впроваджувати нові технології для підвищення ефективності. Через проблеми з експортом на традиційні ринки підприємства активно шукають альтернативи, наприклад, у країнах ЄС, що допомогло зменшити залежність від ринку Росії та інших санкційних країн.

Також критично важливо захищати інформаційні системи, адже кількість кібератак на підприємства в 2024 році зросла на 50%. Це створює ризики втрати даних і збоїв у роботі. Для протидії цьому необхідно впроваджувати сучасні системи захисту й навчати працівників основам кібербезпеки. Також необхідно активно працювати над захистом інформаційних систем, оскільки війна супроводжується збільшенням кількості кібератак на підприємства. Згідно з даними CERT-UA, кількість кібератак на українські підприємства в 2024 році зросла на 50% у порівнянні з попереднім роком. Це загрожує не тільки втратою конфіденційної інформації, але й знищенням важливих даних, що можуть спричинити збої у виробничому процесі.

Для покращення економічної безпеки підприємств важливим кроком є також збереження ліквідності компаній, що дозволить їм успішно пережити кризові періоди. В умовах високої інфляції та нестабільності на ринку фінансових послуг, підприємствам необхідно активно працювати з оптимізацією витрат і пошуком нових джерел фінансування. Важливою є підтримка державних програм, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу, а також розширення співпраці з міжнародними фінансовими установами для залучення інвестицій в українську економіку.

У висновку можна стверджувати, що забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану є комплексним і багатограним завданням, яке потребує системного підходу. Застосування ефективних стратегій адаптації до змінених умов, таких як диверсифікація ринків постачання, модернізація виробництва, підвищення рівня безпеки інформаційних систем, а також стабілізація фінансових потоків, дозволить підприємствам не тільки зберегти свою діяльність, але й адаптуватися до нових реалій, що виникають унаслідок війни.

Список літератури:

1. Європейської Бізнес Асоціації. Річний звіт за 2024 рік. Режим доступу: <https://eba.com.ua/>
2. Міністерство оборони України. Звіт про виконання оборонного бюджету. Режим доступу: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
3. Національний банк України. Основні макроекономічні показники. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Державна служба статистики України. Основні показники економічного розвитку. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Романішина Ю.І., ст. гр. 072-24-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЄЦБ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ЗМІН: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасних умовах глобалізації монетарна політика є ключовим інструментом забезпечення економічної стабільності. Досвід Європейського центрального банку (ЄЦБ) у подоланні фінансових криз, таких як криза 2008 року, пандемія COVID-19 та енергетична криза, демонструє ефективність його інструментів. Для України, яка стикається з подібними викликами, адаптація досвіду ЄЦБ може стати важливим кроком до стабілізації економіки. Актуальність вивчення досвіду ЄЦБ для України полягає в тому, що країна знаходиться на етапі економічної трансформації. Аналіз монетарних інструментів та стратегій ЄЦБ може надати цінні ідеї для реформування та модернізації політики Національного банку України (НБУ). Це особливо важливо в умовах, коли Україна стикається з такими викликами, як висока залежність від зовнішніх позик, нестабільність валютного курсу та потреба у забезпеченні довгострокової фінансової стабільності. Головною проблемою є недостатність ефективних механізмів реагування на фінансові виклики та відсутність стратегії адаптації міжнародного досвіду до українських умов. Постає питання: які саме інструменти ЄЦБ можуть бути впроваджені в Україні для забезпечення стабільності та стимулювання економічного зростання? Метою дослідження є аналіз монетарної політики ЄЦБ та формулювання рекомендацій для вдосконалення монетарної політики України.

Світова фінансова криза 2008-2009 років продемонструвала вразливість світової економіки до макроекономічних шоків. ЄЦБ у відповідь на кризу впровадив низку заходів, спрямованих на стабілізацію фінансової системи. Основним напрямом його політики стало зниження основної ставки рефінансування, що дозволило банкам отримувати дешевші кредити, запобігаючи масовому банкрутству фінансових установ [1]. Одним із ключових рішень ЄЦБ стало впровадження програми довгострокового рефінансування (LTRO), яка передбачала надання банкам позик на триваліший період. Цей механізм дозволив забезпечити стабільність ліквідності банківської системи та підтримати кредитування [2]. Також важливим кроком було введення механізму кількісного пом'якшення (QE), що передбачало викуп державних та корпоративних облігацій, що допомогло знизити вартість запозичень для урядів та компаній [3]. Під час пандемії COVID-19 ЄЦБ активізував програму екстрених закупівель облігацій (PEPP), що дозволило підтримати фінансову систему та уникнути різких економічних спадів. Крім того, збереження нульової процентної ставки сприяло здешевленню кредитів для бізнесу та домогосподарств, що стало одним із головних заходів підтримки економіки [4]. Останнім викликом для ЄЦБ стала енергетична криза, спричинена війною в Україні та скороченням постачань енергоносіїв. У відповідь ЄЦБ підвищив ключову процентну ставку, щоб стримати інфляційний тиск, проте цей крок мав і негативні наслідки у вигляді сповільнення економічного зростання [5].

Досвід ЄЦБ є важливим для України, оскільки він демонструє, які інструменти можуть бути ефективними в умовах кризи та як їх можна адаптувати до українських умов. Одна з ключових проблем української економіки – висока інфляція та волатильність валютного курсу, що зумовлене як внутрішніми макроекономічними факторами, так і зовнішнім впливом. НБУ може взяти на озброєння досвід ЄЦБ у частині регулювання процентних ставок, інструментів валютної політики та кількісного пом'якшення. Незалежність ЄЦБ від політичного впливу дозволяє зберігати макроекономічну стабільність навіть у періоди криз. Україні варто посилити незалежність НБУ, запровадивши механізми, які обмежать політичний вплив на монетарну політику. Наприклад, створення незалежної ради з монетарної політики, до складу якої увійдуть представники академічної спільноти та міжнародних фінансових інституцій. Програма кількісного пом'якшення (QE) може бути ефективним інструментом для підтримки ліквідності на ринку. НБУ міг би розпочати викуп облігацій великих державних підприємств, таких як "Укрзалізниця" або "Нафтогаз", що дозволило б знизити їхню вартість запозичень та забезпечити додаткові кошти для інвестицій. Також необхідно приділити увагу розвитку цифрових фінансових технологій та впровадженню цифрової валюти центрального банку (CBDC), що сприятиме прозорості фінансової системи. Запозичуючи найкращі практики ЄЦБ, Україна може створити ефективну монетарну політику, яка сприятиме довгостроковій фінансовій стабільності та економічному розвитку. Досвід ЄЦБ у подоланні глобальних криз демонструє, що ефективна монетарна політика може стати ключовим інструментом стабілізації економіки. Для України адаптація цих інструментів може стати важливим кроком до забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання. Серед ключових рекомендацій – посилення незалежності НБУ, впровадження інструментів кількісного пом'якшення (QE), удосконалення механізмів валютних інтервенцій та розробка цифрової гривні. Ці заходи дозволять Україні стабілізувати економіку, знизити інфляцію та забезпечити довгострокове економічне зростання. Адаптація досвіду ЄЦБ до українських умов може стати важливим кроком на шляху до економічної стабільності та процвітання.

Список літератури:

1. The ECB's Response to the Financial Crisis [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chrome-extension://kdpelmjpfafjppnhbloffcjpeomlnpah/https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/art1_mb201010en_pp59-74en.pdf
2. Euro Area Interest Rate [Електронний ресурс]. – Trading Economics. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/euro-area/interest-rate>
3. Панченко В. Г. Використання нетрадиційної монетарної політики в країнах ЄС як приклад монетарного неопротекціонізму [Електронний ресурс] – Режим доступу: chrome-extension://kdpelmjpfafjppnhbloffcjpeomlnpah/http://bses.in.ua/journals/2017/23_2017/5.pdf
4. Шендерова А. Р., Алексєєвська Г. С. Монетарна політика ЄЦБ та НБУ під час пандемії COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fmvps/kaf_svit_gos_mij_eko_vidnosin/mijnarodni_proekti/_Tezy_MONETARNA_POLITYKA_YeTsB_TA_NBU_PID_ChAS_PADNEMII_COVID-19.pdf
5. Euro Area Inflation (CPI) [Електронний ресурс]. – Trading Economics. – Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/euro-area/inflation-cpi>

Савченко В.Ю., ст. гр.072-22-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Конкуренція є одним із найважливіших факторів, що визначають здатність підприємств забезпечувати власну безпеку та ефективно функціонувати в умовах постійних змін та невизначеності. В умовах воєнного стану, коли економічне середовище зазнає глибоких трансформацій, конкуренція виступає як виклик та водночас як можливість для підприємств.

Актуальність дослідження ролі конкуренції у зміцненні безпеки підприємств обумовлена тим, що підприємства стикаються з численними загрозами: руйнування інфраструктури, нестача ресурсів, скорочення ринків збуту, ризики безпеки персоналу та активів. Ці фактори значно ускладнюють функціонування бізнесу та підвищують вимоги до його стійкості. Саме конкуренція може слугувати потужним стимулом для пошуку інноваційних рішень, адаптації до змін та зміцнення позицій на ринку. Аналізуючи сучасні виклики, можна стверджувати, що конкуренція в умовах воєнного стану набуває нових вимірів. Вона є не лише економічною категорією, але й важливим інструментом для підтримки стійкості підприємств у кризових умовах.

У сучасній Україні конкуренція виступає одночасно як рушійна сила для розвитку і як механізм, який дозволяє долати економічні труднощі. Згідно з аналітичними даними Центру економічного відновлення, у 2023 році близько 40% малих і середніх підприємств зазнали зниження конкурентоспроможності через руйнування логістичних ланцюгів, втрату кваліфікованого персоналу та скорочення попиту на продукцію. Частка підприємств, які змушені збільшувати витрати на забезпечення безпеки (охорона, страхування, резерви), зросла з 15% у 2021 році до 32% у 2023 році. Додатково, обсяг прямих іноземних інвестицій скоротився на 23% порівняно з довоєнним періодом, що обмежує можливості підприємств для розвитку та інновацій. Основними проблемами конкуренції в умовах воєнного стану є нестабільність економічної ситуації, яка ускладнює довгострокове планування, дефіцит інвестиційних ресурсів через високі ризики, скорочення внутрішнього попиту та проблеми з доступом до міжнародних ринків, а також втрата кваліфікованих кадрів через мобілізацію та міграцію. Для вирішення цих проблем необхідно розробити ефективні стратегії адаптації бізнесу до нових умов, впроваджувати сучасні цифрові технології для управління ризиками, а також залучати державну та міжнародну підтримку для забезпечення фінансової стабільності підприємств.

Одним із важливих рішень є впровадження програм державної підтримки. Наприклад, у рамках програми “Стабільність бізнесу під час кризи”, ініційованої урядом та міжнародними організаціями, понад 150 підприємств отримали фінансову допомогу для відновлення діяльності. Важливими є й механізми публічно-приватного партнерства, які дозволяють об'єднувати ресурси для вирішення нагальних питань. Згідно з дослідженням Європейської Бізнес Асоціації, підприємства, які активно впроваджують цифрові інструменти для оптимізації процесів, зменшили свої операційні витрати на 12% і покращили стійкість до

зовнішніх загроз. Для стабілізації конкуренції та зміцнення безпеки підприємств необхідно оптимізувати витрати та диверсифікувати продукцію, створювати резервні канали постачання та розширювати використання цифрових технологій, впроваджувати програми навчання персоналу з управління кризами, що дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень. Важливою складовою є міжнародна підтримка, зокрема через технічну допомогу від Європейського Союзу. Завдяки впровадженню європейських стандартів управління ризиками підприємства можуть суттєво підвищити свою стійкість до кризових ситуацій.

Конкуренція в умовах воєнного стану виступає як важливий фактор зміцнення безпеки підприємств. Незважаючи на численні виклики, підприємства мають адаптуватися до нових реалій, використовуючи інноваційні підходи, партнерства та державну підтримку. Ефективна реалізація стратегій, спрямованих на покращення конкурентоспроможності, не лише забезпечить стійкість бізнесу, а й сприятиме економічному відновленню України. Державні програми, підтримка міжнародних партнерів та внутрішні зусилля підприємств є ключовими елементами для досягнення цієї мети. Успіх цих заходів дозволить створити умови для стабільного розвитку економіки навіть у найскладніших обставинах.

Конкуренція стимулює підприємства впроваджувати нові технології, підвищувати якість продукції та послуг, розробляти інноваційні рішення, що дозволяє їм бути конкурентоспроможними навіть у складних умовах. Роль держави у створенні сприятливих умов для конкуренції є ключовою. Запровадження податкових пільг, надання грантів для розвитку інновацій, забезпечення доступу до кредитних ресурсів на вигідних умовах — це лише частина заходів, які можуть суттєво змінити ситуацію на краще.

Окрім цього, важливо розвивати інфраструктуру, яка забезпечить безпечну та ефективну логістику, що є однією з найгостріших проблем у період воєнного стану. Інтеграція українських підприємств у європейські виробничі та логістичні ланцюги створює додаткові можливості для їх розвитку та зростання. Успішна конкуренція підприємств у таких умовах залежить також від рівня їхньої адаптивності, здатності швидко реагувати на виклики та використовувати можливості. Досвід підприємств, які зуміли не лише вистояти, а й розширити свої ринки збуту навіть у складний період, свідчить про те, що конкуренція може стати інструментом не лише виживання, а й розвитку. Таким чином, конкуренція в умовах воєнного стану є не просто викликом, а можливістю для трансформації економіки, створення нових робочих місць, підвищення рівня добробуту громадян і забезпечення безпеки підприємств.

Список літератури:

1. Центр економічного відновлення. Аналітичний звіт за 2023 рік. Режим доступу: <https://recoverycenter.org.ua>
2. Європейська Бізнес Асоціація. Дослідження “Вплив цифровізації на конкурентоспроможність”, 2023 рік. Режим доступу: <https://eba.com.ua>
3. Програма “Стабільність бізнесу під час кризи”. Урядові дані за 2024 рік. Режим доступу: <https://stability.gov.ua>
4. Європейський Союз. Технічна допомога для підтримки бізнесу в умовах кризи, 2023 рік. Режим доступу: <https://eu-support.org>

Самодай Р.М., ст.гр.072-22-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бюджетна система України відіграє одну з найважливіших ролей у фінансовій стабільності країни, спрямовуючи кошти на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист. У кризові періоди, зокрема під час війни, пріоритетними стають витрати на оборону, підтримку армії та відновлення інфраструктури. У зв'язку з цим актуальність вивчення стану фінансової системи зростає, оскільки це дозволить швидше реагувати на несподівані обставини та сприяти відновленню економіки. У 2022 році бюджетна система зазнала значних потрясінь через повномасштабне вторгнення, що спричинило суттєве скорочення бюджетних доходів, різке зростання дефіциту бюджету, підвищення залежності від міжнародної фінансової допомоги та кредитів.

Однією з найбільш вагомих проблем, яка довгий час спричиняє недостатність доходів бюджету, є високий рівень тіньової економіки. Вона виступає одним із негативних сегментів, які перешкоджають надходженню коштів до бюджету країни, і, як наслідок, негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави загалом. Для боротьби з цим явищем держава здійснює податкові реформи, посилює контроль і змінює законодавство. Водночас нелегальні організації, що ухиляються від сплати податків, завдають значної економічної та соціальної шкоди. Бюджетний дефіцит є поширеним явищем, зокрема в Україні, де його загострили військові дії, зростання витрат на оборону та скорочення надходжень. Особливо актуальною ця проблема стала з початком військових дій, адже відбулося значне збільшення витрат на оборону та соціальні потреби, скорочення надходжень через масовий виїзд працездатного населення за кордон, зупинка діяльності деяких підприємств та окупація близько 20% території країни [1]. Ще одним із факторів дефіциту є державний борг, який формується через запозичення для покриття нестачі коштів. Протягом 2022–2023 рр. Україна значною мірою покладалася на зовнішнє пільгове фінансування, що призвело до зростання частки зовнішнього боргу з 45 % на кінець 2021 р до 69,4 % станом на кінець 2023 р. Такий відсоток є відносно високим показником. Для порівняння: у країнах-аналогах членах ЄС частка зовнішнього боргу становить 43 %, у країнах-аналогах не членах ЄС – 70 % [2].

Неефективне використання коштів і корупція ускладнюють фінансове управління та уповільнюють економічний розвиток. Вони призводять до порушень бюджетного законодавства, нецільових витрат і недосягнення цілей. Через корупцію кошти, призначені для інфраструктури, освіти та медицини, використовуються неефективно або на користь корупціонерів. Послаблення місцевих бюджетів стало однією з головних проблем бюджетної системи України, особливо після початку війни. Скорочення податкових надходжень від деяких видів податків призвело до зменшення доходів місцевих громад, яким ще в довоєнний час бракувало власних доходів. Однак потреби у витратах на місцях зросли, насамперед на медичне забезпечення, ТРО, гуманітарну допомогу, переміщення, освіту та житло для переселенців [3].

Попри значну кількість проблем бюджетна система України має певні тенденції до розвитку. Серед них: реформи у податковій системі, децентралізація та розвиток місцевих бюджетів, цифровізація бюджетного процесу та реструктуризація зовнішнього державного боргу. Реформи у податковій системі безпосередньо впливають на наповнення бюджету, економічну стабільність та інвестиційний клімат. В умовах війни їх лібералізація ускладнена, а значного ефекту поки не варто очікувати. Після війни міжнародна допомога та інвестиції сприятимуть зростанню надходжень. Важливо заздалегідь розробити просту систему оподаткування, впровадження якої можна відкласти на три роки для стимулювання інвестицій. Децентралізація та розвиток місцевих бюджетів є важливими в умовах війни та економічної нестабільності. У 2025 році акцент зроблено на фінансування безпеки, освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Передбачено зарахування 60% податку на доходи фізичних осіб до бюджетів громад, а частина акцизного податку з пального також спрямовуватиметься на місцеві потреби. Важливим залишається горизонтальне вирівнювання, що забезпечує справедливий розподіл ресурсів між громадами [4]. Цифровізація в бюджетній сфері включає відображення бюджетних процесів в електронному вигляді та зміни в здійсненні бюджетної діяльності. Важливим елементом є забезпечення відкритості процесу ухвалення рішень, що сприяє підвищенню прозорості. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» створив платформу Є-data, що дає вільний доступ до інформації про використання коштів бюджетів. Система, що дозволяє громадянам створювати власні бюджетні плани, значно підвищує рівень їх зацікавленості в бюджетному процесі [5].

Для України критично важливо зменшити боргове навантаження в умовах війни та забезпечити можливості для економічного відновлення. Реструктуризація боргу, зокрема через знижки, призупинення виплат або інноваційні механізми, дозволить зберегти довіру інвесторів і зменшити тиск на бюджет. Залучення міжнародних партнерів і адаптація успішного досвіду інших країн стануть ключовими елементами цього процесу. Для подолання проблем і впевненого прокладання шляху до сталого розвитку в сучасних умовах України необхідно вжити заходів, які підвищать прозорість, ефективність і довіру до фінансів, забезпечать справедливий розподіл ресурсів і зменшать боргове навантаження.

Список літератури:

1. Буряченко А., Болдова А., Москаленко Н. ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ: МАНЕВРЕНІСТЬ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ. Економіка та суспільство. 2023. № 53. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2646/2563>
2. Трансформація структури держборгу України в умовах війни: ризики та шляхи їх зниження. Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/transformatsiya-struktury-derzhborhu-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ryzyky-ta>.
3. Буй Т.Г., Прімерова О.К. Бюджетна система України: вплив війни та виклики повоєнної відбудови. Scientific Papers NaUKMA. Economics. 2023. Т. 8, № 1. С. 17–24. Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/78bb228f-071c-450e-b135-21515fc2b41c/content>
4. Місцеві бюджети 2025: особливості, пріоритети, перспективи. Децентралізація в Україні. Режим доступу: <https://decentralization.ua/news/18777>
5. Попов Д. І., Котуха О. С., Олашин М. М. Цифровізація бюджетної системи України як інструмент підвищення публічності органів державної влади. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2023. № 7. Режим доступу: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-01-11>

Сухина Є.С., ст. гр.072-22-1
науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ОГЛЯД ТЕНДЕНЦІЙ

Інформаційна безпека бізнесу в Україні набула критичної важливості, особливо в умовах воєнного стану, коли кіберзагрози стали не лише частішими, але й більш витонченими та руйнівними. Це зумовлено загальною цифровізацією бізнес-процесів, зростанням обсягів конфіденційної інформації, що зберігається у хмарних сховищах, а також активізацією діяльності кіберзлочинців, які використовують слабкі місця інформаційних систем для отримання прибутків або дестабілізації економічної ситуації. Військова агресія Російської Федерації проти України створила нові виклики, які потребують негайної уваги. В таких умовах бізнес змушений адаптуватися до постійно змінюваного середовища, де ризики втрати даних чи зупинки процесів через кібератаки стають реальною загрозою для виживання компаній.

За офіційними даними Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, у 2023 році кількість кіберінцидентів зросла на 62,5% порівняно з попереднім роком і досягла 1105 випадків. Однак незалежні аналітичні агентства повідомляють про значно більшу кількість атак, називаючи цифру у 2543 інциденти за цей період. Серед них основними цілями були урядові установи, державні організації та приватні підприємства, зокрема в енергетичному і фінансовому секторах. Урядові органи зазнали 347 атак, місцеві органи влади — 276, сектор безпеки та оборони — 175. На комерційні підприємства було спрямовано 127 атак, на енергетику — 92, а на телекомунікаційні компанії — 81. [1] Освітні установи, транспортна галузь, ІТ-компанії та медичні заклади також опинилися у зоні ризику. Найчастіше використовуваними методами атак є розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, фішингові кампанії, атаки з компрометації облікових записів та несанкціоновані підключення.

Ринок кібербезпеки в Україні у 2024 році досяг обсягу 138 мільйонів доларів, що є чотирикратним зростанням порівняно з вісім років тому. Очікується, що протягом наступних п'яти років цей показник зросте до 209 мільйонів доларів, демонструючи збільшення на 50%. Водночас, за дослідженням, проведеним компанією PwC, близько 48% підприємств в Україні не мають чіткої стратегії кібербезпеки. Лише 26% регулярно проводять навчання персоналу з основ кібергігієни, що створює додаткові ризики для бізнесу. Крім того, лише 40% компаній створюють резервні копії своїх даних, що є критично недостатнім у сучасних умовах, коли ризик кібератак залишається високим. Для порівняння, у країнах Європейського Союзу цей показник перевищує 80%, що свідчить про значний розрив у рівнях підготовки.

Основними проблемами, які заважають забезпечити належний рівень інформаційної безпеки, є відсутність достатнього фінансування, залежність від іноземних ІТ-продуктів, низький рівень обізнаності персоналу та недостатня взаємодія між бізнесом і державою. Українські підприємства витрачають на кіберзахист у середньому лише 2-3% свого ІТ-бюджету, тоді як у розвинених країнах цей показник може досягати 10%. Брак фінансів на

впровадження сучасних рішень, таких як багатофакторна автентифікація, шифрування даних чи системи раннього виявлення загроз, робить український бізнес особливо вразливим.

Метою вирішення цих проблем є створення стійкої системи інформаційної безпеки, яка здатна ефективно протидіяти сучасним загрозам і забезпечувати захист даних навіть у найскладніших умовах. Для досягнення цієї мети необхідно розробити комплексні стратегії, які охоплюють всі аспекти кіберзахисту - від планування до моніторингу та реагування. Першочерговими кроками є проведення аудиту існуючих систем кібербезпеки, впровадження сучасних технологій захисту, таких як Zero Trust (принцип нульової довіри), а також активізація навчання персоналу. Регулярні тренінги, симуляції атак і тестування на проникнення повинні стати невід'ємною частиною корпоративної культури. Також важливо налагодити співпрацю між державою, бізнесом і міжнародними партнерами для обміну інформацією про загрози та спільного пошуку рішень.

Впровадження хмарних технологій із вбудованими засобами захисту може стати ключовим напрямом розвитку. Хмарні рішення дозволяють швидко масштабувати інфраструктуру, забезпечуючи при цьому високий рівень захищеності даних. Держава повинна підтримувати бізнес, створюючи національні програми з кібербезпеки, надаючи податкові пільги для інвестицій у захист інформаційних систем і забезпечуючи доступ до актуальної інформації про загрози. Крім того, необхідно створити централізовану платформу для обміну інформацією про кіберзагрози між бізнесом, державними органами та міжнародними партнерами, що дозволить значно підвищити рівень готовності до нових викликів.

У підсумку, забезпечення інформаційної безпеки бізнесу в Україні є складним, але вирішуваним завданням, яке вимагає системного підходу, значних інвестицій і тісної співпраці між усіма зацікавленими сторонами. Ефективна система кіберзахисту не лише мінімізує ризики, але й сприяє розвитку бізнесу, роблячи Україну більш стійкою та конкурентоспроможною на міжнародній арені. У світі, де інформація стає найважливішим ресурсом, її захист є необхідністю, а не привілеєм. Україна має всі можливості для того, щоб стати лідером у сфері кібербезпеки, але для цього потрібні чітка стратегія, сучасні технології та інвестиції в людський капітал. Тільки так можна забезпечити стабільність, довіру та економічний розвиток навіть у найскладніших умовах.

Список літератури:

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. Річний звіт за 2023 рік. Режим доступу: <https://cip.gov.ua>
2. Європейська Бізнес Асоціація. Річний звіт за 2024 рік. Режим доступу: <https://eba.com.ua/>
3. PwC Україна. Дослідження стану кібербезпеки бізнесу в Україні, 2024 рік. Режим доступу: <https://www.pwc.com/ua>
4. Національний банк України. Основні макроекономічні показники. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
5. Державна служба статистики України. Основні показники економічного розвитку. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Секція 4

Розвиток крипто валют і блокчейн та майбутнє фінансових систем

Заїченко Ю.П., ст. гр. КС-22

науковий керівник: доц. каф. ІПСІТ Родінко М.Ю.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

кафедра інтелектуальних програмних систем і технологій

РОЗВИТОК КРИПТО ВАЛЮТ І БЛОКЧЕЙН ТА МАЙБУТНЄ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ

Світовий фінансовий сектор перебуває у стані глибокої трансформації під впливом новітніх технологій. Однією з ключових рушійних сил цих змін є розвиток криптовалют та блокчейн-технологій. Їх поява стала викликом традиційним інститутам - банкам, центральним банкам і платіжним системам, одночасно відкривши нові можливості для децентралізованих, прозорих і безпечних фінансових операцій.

Криптовалюти, такі як Bitcoin, Ethereum, Solana, Cardano та інші, базуються на принципі децентралізації, коли контроль над транзакціями здійснюється не централізованим органом, а мережею учасників. Це дозволяє уникати посередників, зменшувати транзакційні витрати та забезпечувати більшу фінансову інклюзію, особливо в регіонах із низьким рівнем банківського обслуговування [1].

Блокчейн - це розподілений реєстр транзакцій, який забезпечує прозорість, незмінність та безпеку даних. Його потенціал виходить далеко за межі фінансів: від логістики й охорони здоров'я до електронного врядування. Однак саме у фінансовій сфері блокчейн є основою таких революційних явищ, як DeFi (децентралізовані фінанси), NFT (невзаємозамінні токени), смарт-контракти та токенизація активів [2].

Одним із основних викликів для традиційної фінансової системи є конкуренція з боку децентралізованих платформ. DeFi дозволяє здійснювати позики, страхування, обмін валют, торгівлю деривативами без участі банків чи брокерів. Це стимулює появу нових моделей економічної взаємодії, де роль регулятора виконує не держава, а код [3].

Водночас розвиток криптовалют супроводжується ризиками: високою волатильністю, використанням у нелегальних операціях, спекуляцією, відсутністю правового статусу в багатьох країнах. Центральні банки світу дедалі активніше вивчають концепцію CBDC (Central Bank Digital Currency) — цифрових валют центральних банків, які мають поєднувати переваги криптовалют з гарантіями стабільності [4].

В Україні у 2021 році було ухвалено закон «Про віртуальні активи», який започаткував легалізацію криптосфери. У 2022 році Національний банк України презентував концепцію електронної гривні — eUAH, яка може стати частиною глобального тренду цифровізації грошей [5]. Це підтверджує, що навіть в умовах війни та економічних потрясінь держава готова інтегрувати інновації у свою фінансову систему.

У майбутньому можна очікувати змішану модель - співіснування централізованих та децентралізованих фінансових інструментів. Це створює унікальні можливості для інновацій, але водночас потребує глобальної співпраці у сфері регулювання, кібербезпеки та захисту прав споживачів.

Отже, криптовалюти та блокчейн - це не просто технологічна новинка, а нова парадигма, яка змінює саме розуміння грошей, довіри, безпеки й фінансової свободи. Їх роль у побудові відкритої, стійкої та доступної фінансової системи лише зростатиме, і країни, які зможуть адаптуватися до цього тренду, отримають стратегічну перевагу в новому економічному світі.

Список літератури:

1. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. World Economic Forum. Blockchain Beyond the Hype [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/whitepapers/blockchain-beyond-the-hype>
3. Buterin V. The Meaning of Decentralization [Електронний ресурс]. – Ethereum Foundation, 2017. – Режим доступу: <https://ethereum.org/en/developers/docs/consensus-mechanisms/pos/>
4. BIS. Central Bank Digital Currencies: Foundational Principles and Core Features [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://www.bis.org/publ/othp33.htm>
5. Національний банк України. Проєкт електронної гривні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/proekt-elektronnoi-grivni-vid-nbu>

Макурін А.А., д.е.н., проф., доц каф. МВА
 НТУ «Дніпровська політехніка»
 кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ ТА КРИПТИОВАЛЮТ ДО 2030 РОКУ

Глобальна фінансова криза негативно вплинула на стійкість фінансової системи, охопивши банківський сектор та економіку загалом. Це призвело до зниження довіри до традиційних державних фінансових інструментів і сприяло появі нового явища – криптовалют. За останнє десятиліття цей ринок розширився надзвичайно швидко: у 2021 році його загальна капіталізація досягла 2,3 трільйона доларів США, що становить приблизно 1 % від загального обсягу світових фінансових активів.

Приплив коштів на крипторинки та зростання ринкової капіталізації, 2013-2023 (Q1-Q2), млрд дол

Джерела: coinmarketcap, розрахунки Ukraine Economic Outlook

Станом на квітень 2025 року, лише дві країни офіційно визнали криптовалюту законним платіжним засобом. Сальвадор: У червні 2021 року Сальвадор став першою країною, яка прийняла біткоїн як офіційну валюту поряд із долларом США. Центральноафриканська Республіка (ЦАР): У квітні 2022 року ЦАР також ухвалила рішення про визнання біткоїна законним платіжним засобом. В інших країнах криптовалюти можуть використовуватися для платежів, але не мають статусу офіційного платіжного засобу. Це означає, що їх прийняття для розрахунків залежить від рішення окремих підприємств або осіб.

Втрати України через відсутність регуляцій для криптовалют, млрд дол, 2016-2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2016-2022
Доходи громадян та компаній								
Майнінг	0,1	0,9	1,6	1,0	1,2	2,5	0,2	7,5
Вкладення населення в криптовалюту	1,1	22,2	-1,2	4,0	13,4	2,8	-3,2	39,1
Стейблкоїни	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,4	0,6	2,2
Усього	1,3	23,3	0,6	5,4	14,9	5,7	-2,4	48,8
Податки до бюджету								
Майнінг	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,5	0,0	1,5
Вкладення населення в криптовалюту	0,1	1,1	0,0	0,2	0,7	0,1	0,0	2,2
Стейблкоїни	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Усього	0,1	1,3	0,3	0,5	1,0	0,7	0,2	4,1

Враховуючи все вище наведено можемо дійти висновку, що використання криптовалют дає можливість отримувати на рівні держави певні кошти від таких операцій шляхом їх оподаткування. Таким чином, цей актив необхідно контролювати та змінювати вітчизняне законодавство в розрізі видобутку, обігу та використанні криптовалют. Щодо прогнозування розвитку криптоіндустрії до 2030 року в мене є наступні переконання, які наведено нижче.

Вплив факторів на розвиток криптоіндустрії:

- 1) Державне регулювання: прийняття відповідного законодавства та розроблення стандарту з обліку криптовалюти, оподаткування та перевірку з боку держави доходів отриманих у вигляді криптовалюти;
- 2) Використання криптовалюти як резервної валюти в країні чи різновидності цифрових активів, на прикладі таких цифрових валют, які контролюють уряди. Як приклад карбованець чи інші активи які будуть випускатись та контролюватись НБУ;
- 3) Використання криптовалюти у розрізі кредитування, запозичення, торгівлі;
- 4) Розгляд криптовалюти як засіб збереження вартості під час інфляцій та залучення криптовалют для інвестування стартапів;
- 5) У певних ситуаціях криптовалюти можуть використовуватися для обходу санкцій або як засіб збереження активів в умовах політичної невизначеності.
- 6) Процес майнінгу буде більш безпечним для навколишнього середовища, використання надлишкового тепла від майнінгу для опаленні будівель, районів та різних населених пунктів.

Список літератури:

1. Statista. (2024). Number of fintech unicorns worldwide as of February 2024. Available online: <https://www.statista.com/statistics/1262201/number-of-fintech-unicorns-worldwide-by-country/>
2. Makurin, A. (2023) Technological Aspects and Environmental Consequences of Mining Encryption. *Economics. Ecology. Socium* 7, 61-70. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2023.7.1-6>
3. Yen, Kuang-Chieh, and Hui-Pei Cheng. (2021). Economic policy uncertainty and cryptocurrency volatility. *Finance Research Letters*. 38: 101428. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101428>
4. Zetsche, Dirk A., Ross P. Buckley, Douglas W. Arner, Janos Nathan Barberis. (2017). From FinTech to TechFin: The Regulatory Challenges of Data-Driven Finance. April 28, 2017. New York University Journal of Law and Business, Forthcoming, European Banking Institute Working Paper Series 2017 - No. 6, University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2017/007, University of Luxembourg Law Working Paper No. 2017-001. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2959925>

Романішина Ю.І., ст. гр. 072-24-1

Науковий керівник: к.т.н., доц. каф. ЕАФ Крилова О.В.

ас. каф. ЕАФ Федорова О.Г.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Цифрова економіка стає важливим фактором для монетарної політики через впровадження нових фінансових технологій, таких як FinTech, блокчейн, криптовалюти та цифрові валюти центральних банків (CBDC). Ці технології змінюють фінансові транзакції, відкриваючи нові можливості для покращення платіжних систем, але й створюють виклики для регулювання. Для України, яка активно розвиває цифрову інфраструктуру та стикається з викликами війни, адаптація монетарної політики до цифрових змін є критично важливою. Зростання використання цифрових послуг населенням, особливо в умовах пандемії та війни, підкреслює необхідність сучасних підходів до фінансової стабільності. Криптовалюти створюють ризики для фінансової стабільності через високу волатильність і відсутність централізованого контролю. Оскільки вони не підлягають регулюванню державою чи центральними банками, це ускладнює моніторинг грошових потоків і може призвести до втрати контролю над грошовою масою. Також волатильність криптовалют може вплинути на фінансову систему, якщо вони стануть широко використовуваним платіжним засобом. Крім того, анонімність криптовалютних операцій створює умови для фінансування незаконної діяльності, а користувачі залишаються вразливими до шахрайства через відсутність органів контролю та регулювання [1].

У світі застосовуються різні підходи до регулювання криптовалют. У 2023 році ЄС прийняв перший комплексний набір правил для криптоактивів, що вимагає ліцензування для компаній, які працюють з криптовалютами. Водночас Туреччина у 2021 році заборонила використання криптовалют для платежів через високі ризики та відсутність регуляторної бази. Ці різні підходи демонструють необхідність балансу між інноваціями і стабільністю фінансової системи [2]. Згідно з матеріалом на Forbes, цифрові валюти центральних банків (CBDC) можуть принести значні переваги. Вони забезпечують спрощення фінансового моніторингу, сприяють боротьбі з корупцією та дозволяють покращити контроль за оподаткуванням. CBDC є електронною формою фіатних грошей, що забезпечує зручність при використанні, аналогічно мобільним платіжним системам, таким як Apple Pay чи Google Pay [3]. Однак їх впровадження також несе певні ризики, зокрема, можливий відтік депозитів з комерційних банків та зміни в банківській системі. Фінансові технології (FinTech) змінюють традиційну банківську систему через автоматизацію фінансових послуг, зниження операційних витрат і покращення клієнтоорієнтованості. Вони дозволяють впроваджувати інноваційні бізнес-моделі, наприклад, мобільні банки та платіжні сервіси. FinTech також створює нові виклики для центральних банків, зокрема потребу в оновленому регулюванні і контролі нових форм цифрових платежів [4]. Цифрова гривня може стати важливим кроком для України в умовах цифровізації економіки. Впровадження CBDC допоможе знизити тіньову економіку, оскільки всі транзакції будуть прозорі. Це також дозволить ефективніше

контролювати грошовий обіг, що важливо для стабільності національної валюти. Наприклад, за оцінками експертів, впровадження цифрової гривні може зменшити обсяг тіньової економіки на 10-15% протягом перших п'яти років. Крім того, цифрова гривня може полегшити доступ до фінансових послуг для населення, особливо в віддалених регіонах, де традиційні банки відсутні. Регуляторні пісочниці - це контрольовані середовища, де фінтех-компанії можуть тестувати свої інноваційні проекти в умовах обмеженого ризику. Вони дозволяють зменшити регуляторні бар'єри, прискорити вихід інновацій на ринок і гарантують захист прав споживачів під час тестування нових технологій. Успішні приклади застосування таких пісочниць можна побачити в країнах, як Великобританія, Сінгапур, Австралія, Бахрейн і ОАЕ [5].

Для адаптації до цифрової економіки НБУ має зробити кілька ключових кроків. По-перше, це розробка стратегії впровадження цифрової гривні, що дозволить не тільки полегшити платежі, але й підвищити контроль за фінансовими потоками. По-друге, важливо співпрацювати з FinTech-компаніями для створення нових механізмів регулювання, щоб підтримати інновації та зберегти стабільність фінансової системи. Важливо також підвищити кібербезпеку, щоб запобігти зловживанням у цифровій економіці, а також запустити освітні програми, щоб населення могло ефективно використовувати нові фінансові інструменти. Адаптація до цифрових змін є критично важливою для України, оскільки це не лише забезпечить більшу прозорість фінансової системи, але й дозволить залучити нові інвестиції та посилити економічну стабільність. У разі успішного впровадження інновацій, НБУ зможе значно підвищити ефективність грошово-кредитної політики та покращити загальну фінансову інклюзію в країні. Серед ключових кроків для НБУ – розробка стратегії впровадження цифрової гривні, створення регуляторних пісочниць для FinTech-компаній та підвищення рівня кібербезпеки. Ці заходи дозволять Україні не лише адаптуватися до цифрової економіки, але й стати одним із лідерів у цій сфері в регіоні.

Список літератури:

1. Бондарев Н. Д. Криптовалюти: зміст, перспективи поширення та застосування [Електронний ресурс] / Н. Д. Бондарев. — Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d8fff472-7145-48f7-88ff-0f693d725b07/content>
2. Соколова Д. В. Цифрові гроші. Аспекти правового регулювання та перспективи поширення [Електронний ресурс] / Д. В. Соколова. — Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c3f5eae9-0ea5-4897-b9f1-874a080b6de3/content>
3. Шевченко, А. Що таке CBDC та чи корисно запроваджувати цифрову валюту в Україні під час війни [Електронний ресурс] / А. Шевченко. — Forbes.ua, 20.10.2022. — Режим доступу: <https://forbes.ua/innovations/shcho-take-cbdc-ta-chi-korisno-zaprovadzhuвати-tsifru-valyutu-v-ukraini-pid-chas-viyni-20102022-9180>
4. Як Fintech змінює банківську індустрію. Newline.tech. Режим доступу: <https://newline.tech/how-fintech-is-changing-modern-banking-uk/>
5. Ткаченко Є.Л. Модель аналізу та оцінки рівня економічної безпеки банку / Є.Л. Ткаченко. — Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, факультет інформаційно-аналітичних технологій та менеджменту.

*Самодай Р.М., ст. гр.072-22-1
науковий керівник: к.т.н., доц. Штефан Н.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кафедра економічного аналізу і фінансів*

БЛОКЧЕЙН ЯК ОБ'ЄКТ ТА ІНСТРУМЕНТ ІНВЕСТУВАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ

Сьогодні, чуючи про блокчейн, люди насамперед згадують криптовалюту та NFT, однак потенціал цієї технології значно ширший. Відповівши на фінансову кризу 2008 року, ця інновація стала інструментом, який може стати рушійною силою для фінансових ринків. Її децентралізованість, прозорість, незмінність та безпека роблять блокчейн не лише новим інструментом інвестування (через ICO, IEO, IDO, венчурні інвестиції), але й привабливим об'єктом інвестицій у різних сферах, як то фінанси чи навіть охорона здоров'я.

Блокчейн — це дистрибутивна база даних, яка забезпечує збереження й обмін інформацією без потреби в посередниках. Всі дані у вигляді «блоків» зберігаються на різних комп'ютерах (вузлах), що створює децентралізовану структуру. Кожен блок містить запис про попередній, утворюючи ланцюг. Цей ланцюг неможливо змінити, що гарантує безпеку даних [1].

З кожним роком блокчейн стає все затребуванішим у різних галузях: логістика, цифрове мистецтво, медицина, юриспруденція тощо. Його універсальність і здатність забезпечувати надійність даних відкривають нові горизонти для впровадження в реальні процеси.

У логістиці блокчейн дає змогу створювати повну картину руху товарів від виробника до кінцевого споживача, зберігаючи дані на кожному етапі ланцюга постачання. У сфері страхування - забезпечує підвищену ефективність, зниження витрат і прозорість, прискорює виплати й полегшує виявлення шахрайства завдяки можливості обміну даними в режимі реального часу. У юриспруденції блокчейн сприяє підвищенню довіри до онлайн-угод, а також дає змогу реалізувати смартконтракти, що дозволяють сторонам підписувати угоди без потреби в посередниках. У сфері освіти - за допомогою блокчейну можна верифікувати дипломи та сертифікати, що знижує ризики підробок і спрощує перевірку даних. Освітні установи можуть зберігати важливі документи в незмінному форматі, а студенти — отримати контроль над своїми записами. У світі електронної комерції блокчейн надає цілий комплекс переваг: безпечні та прозорі транзакції, підвищена ефективність, захист персональних даних тощо [1].

Блокчейн відкриває нові можливості для інвестування. Він використовується в різних формах, таких як первинні пропозиції криптовалют (ICO, IEO, IDO), венчурні інвестиції у стартапи, а також інвестиції через фондові біржі у вигляді ETF. Зокрема, криптовалюти, що функціонують на основі блокчейн-технології, дозволяють залучати значний капітал та надають інвесторам можливість брати участь у швидко зростаючих ринках.

Також блокчейн сам по собі є об'єктом інвестицій. Інвестори цікавляться не тільки криптовалютами, а й самими блокчейн-платформами, які можуть змінити багато сфер життя. Це відкриває можливості для створення нових бізнесів і залучення інвестицій у сучасні технології. На березень 2024 року були відомі наступні дані стосовно великих інвестицій: MicroStrategy володіє понад 214 тис. BTC на суму 13,4 млрд.дол.; Tesla інвестувала в BTC 1,5

млрд.дол.; Galaxy Digital Holdings має BTC на суму 509 млн.дол. Також існує чимало венчурних фондів, які інвестують в стартапи, наприклад, Digital Currency Group — профінансував 58 проєктів на загальну суму 78 млн.дол.; Pantera Capital — підтримала 31 проєкт на 65 млн.дол. А держава Сальвадор має у власних резервах 2855 BTC на суму 180 млн.дол. Ці інвестори не лише підтримують розвиток технологій блокчейн, а й зростають разом з ними.

Основними перевагами для інвесторів, які підтримують блокчейн, є високий рівень прозорості і відкритості транзакцій, потенційно високий рівень прибутковості, стрімкий розвиток ринку (не лише криптовалют, а й сектора DeFi і сфери NFT), а також — наявність багатьох інструментів для аналізу (доступність інформації про блокчейни та відкриті спільноти, які допомагають всебічно вивчити предмет інвестицій) [2].

Ще одним плюсом для інвесторів (особливо інвесторів-початківців) є наявність багатьох інтернет-ресурсів, за допомогою яких можна дослідити проєкт для інвестицій. До них належать: аналітичні сайти, такі як CoinMarketCap та CoinGecko; офіційні сайти та облікові записи проєкту, наприклад, у соцмережі X; криптовалютні біржі; ресурси для обміну думками [2].

Однак, інвестуючи в блокчейн, інвестори мають враховувати ризики, наявність яких притаманна будь-яким інвестиціям. Один із головних ризиків — нестабільність криптовалют, яка може значно вплинути на прибутковість інвесторів. До того ж більшість країн досі не має чітких правил і законів щодо блокчейну, що створює правову невизначеність для компаній. Складність відносно нової технології також може створити обмеження для широкого впровадження блокчейну. А країни, які не визнають криптовалюту як засіб платежу, можуть встановлювати високі податки при операціях з нею.

Крім того, за всіх заяв про максимальну безпеку блокчейн гарантує вищий рівень захисту даних тільки в порівнянні з уже наявними рішеннями. Він менш вразливий до стандартних атак і краще протистоїть шахраям, які намагаються поцупити дані, але досі не дає 100% гарантій цілісності інформації. З огляду на це, а також вищенаведені виклики не так багато компаній готові робити суттєві інвестиції у впровадження технології, яка ще тільки розвивається [1].

Незважаючи на ряд викликів, як то складність інтеграції і технології, невизначеність у регулюванні і високі витрати на впровадження — блокчейн на сьогодні має великий потенціал трансформувати різні сфери життя людства через оптимізацію і забезпечення надійності транзакцій для компаній. З кожним роком блокчейн-технології поширюються, а інвестиції в них — зростають. Це свідчить не лише про збільшення довіри інвесторів, а й про важливість цього інструменту для економічного зростання та інноваційного розвитку.

Список літератури:

1. Рогнеда Княжина. Як працює блокчейн та де використовують цю технологію, окрім криптовалюти й NFT. *robot_dreams - онлайн-курси для фахівців у сфері big data, machine learning, data science | Робот Дрімс*. Режим доступу: <https://robotdreams.cc/uk/blog/635-how-blockchain-works>
2. Блокчейн інвестиції. Trustee Plus — криптогаманець із вбудованою платіжною картою. Режим доступу: <https://trusteeglobal.com/academy/investycziyi-v-blokchejn-proyekty-ta-tehnologiyi/>

Секція 5

Сталий розвиток ринку праці: вплив технологій та інновацій

Асанов О.О., ст. гр.072-22-1

науковий керівник: к.т.н. доц. каф ЕАФ Штефан Н.М.

НТУ «Дніпровська політехніка»,

кафедра економічного аналізу і фінансів

ІНВЕСТАЦІЙНІ ПРОЄКТИ ТА СТАРТАПИ

В умовах глобалізації та швидких технологічних змін інновації стають ключовим фактором забезпечення стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоздатності національних економік. Інвестиційні проєкти та стартапи є важливими інструментами впровадження інновацій, створення нових продуктів, послуг та бізнес-моделей.

Відповідно до статті Закону «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект[1]. Основними ознаками інвестицій є [2]: потенційна здатність інвестицій приносити дохід; певний термін вкладення коштів; цілеспрямований характер вкладення капіталу в об'єкти та інструменти інвестування; використання різних інвестиційних ресурсів, що характеризуються попитом, пропозицією та ціною, у процесі здійснення інвестицій; наявність ризиків вкладення капіталу.

Інвестиції є фундаментальною основою для існування та реалізації інвестиційних **проєктів**. Між цими двома поняттями існує прямий та нерозривний зв'язок. В статті 2 Закону «Про інвестиційну діяльність» дано визначення інвестиційного проєкту. Інвестиційний проєкт – це обґрунтування економічно доцільності обсягу та термінів здійснення капітальних вкладень, у тому числі необхідна проєктно-кошторисна документація, розроблена відповідно до законодавства України та затвердженими в установленому порядку стандартами (нормами та правилами), а також опис практичних дій щодо здійснення інвестицій (бізнес-план) [1].

Інвестиційні проєкти є одним з ключових об'єктів для інвестування, оскільки вони являють собою конкретні плани дій, спрямовані на створення нових активів або модернізацію існуючих. Інвестиційна привабливість та інвестиційні проєкти знаходяться у тісному взаємозв'язку, де один фактор суттєво впливає на інший. В Україні термін «інвестиційна привабливість підприємства» є як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки» [3].

Інвестиції, інвестиційні проєкти та інвестиційна привабливість є триединою основою сталого економічного розвитку. Інвестиції є життєдайною силою економіки, забезпечуючи приплив капіталу. Без достатнього обсягу інвестицій неможлива реалізація жодного значущого економічного починання.

Інвестиційна привабливість є магнетичною силою, що притягує інвесторів до певного об'єкта (країни, регіону, галузі, підприємства). Вона формується комплексом економічних, політичних, соціальних та правових факторів, які створюють сприятливі умови для ведення

бізнесу та мінімізують ризики інвестування. Висока інвестиційна привабливість є ключовою передумовою для залучення значних обсягів інвестицій та успішної реалізації інвестиційних проєктів. Взаємодія цих трьох елементів є визначальною для економічного прогресу. Інвестиції є фундаментальною рушійною силою економічного розвитку, а їх ефективне спрямування через інвестиційні проєкти та підтримку стартапів є ключовим фактором для досягнення сталого зростання, інновацій та підвищення конкурентоздатності. Адже стартапи часто виступають об'єктами інвестування, а інвестиційні проєкти - це механізм реалізації і фінансування таких підприємницьких ініціатив.

Стартап (англ. startup), стартап-компанія - нещодавно створена компанія (можливо, ще не зареєстрована офіційно, але планує стати офіційною), що буде свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, не вийшла на ринок або почала на нього виходити і що володіє обмеженими ресурсами [4]. Для інвесторів термін "стартап" не є просто модною назвою для нової компанії. Розуміння того, як саме інвестори сприймають стартапи, є критично важливим для засновників. Взаємозв'язок між інвестиційними проєктами та стартапами є багатограним. Стартапи можуть виступати об'єктами інвестиційних проєктів, залучаючи фінансування для свого розвитку. З іншого боку, успішні стартапи можуть ініціювати власні інвестиційні проєкти для масштабування бізнесу. Інновації, що народжуються в стартапах, часто знаходять застосування в рамках традиційних інвестиційних проєктів, підвищуючи їхню ефективність. Наприклад, Україна має кілька платформ для залучення венчурних інвестицій, які сприяють зв'язку стартапів та інвесторів. Серед них, зокрема: Ukrainian Startup Fund , UVCA (Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association); UNIT.City ; Startup.Network; Ukraine-Moldova American Enterprise Fund; AVentures Capital ; InVenture Investment Group ; Greencubator ; TechUkraine [5].

Інвестиційна привабливість є ключовим фактором, що визначає успішність залучення інвестицій як в інвестиційні проєкти, так і в стартапи. Сприятливий інвестиційний клімат, стабільна економіка та правова система є важливими передумовами для активізації інвестиційної діяльності.

Підсумовуючи, інвестиційні проєкти та стартапи є невід'ємними складовими сучасної економіки. Ефективне стимулювання та підтримка обох форм інвестиційної діяльності є важливим завданням для забезпечення сталого економічного зростання, впровадження інновацій та підвищення конкурентоздатності країни. Інвестиційні проєкти та стартапи, хоча й мають відмінні характеристики, перебувають у тісному та багатогранному взаємозв'язку, який є ключовим для розвитку інноваційної економіки та залучення капіталу.

Список літератури:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 10.10.2022 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
2. Методичні вказівки до практичного заняття на тему: «Визначення ефективності інвестиційних та інноваційних проєктів» / укладачі: І. Ярема, В. Васильків, Л. Данильченко, Д. Радик. Тернопіль: ТНТУ, 2023. 30 с.
3. Китайчук, Т. (2023). Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*, 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>
4. Стартап. (18 квітня 2025). *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BF>
5. Як стартапу зацікавити інвестора? (18 квітня 2025). URL: https://business.diia.gov.ua/entrepreneur-handbook/item/Yak_startapu_zatsikavyt_investora